

PÖYTÄKIRJA

SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTISEN
PUOLUEEN YLIMÄÄRÄISESTÄ
PUOLUEKOKOUKSESTA

1957

TOIMITTANUT

AATTO VÄYRYNEN

SOSIALIDEMOKRAATTINEN PUOLUETOIMIKUNTA

Työväen Kirjapaino, Helsinki 1957.

HAKEMISTO- JA SISÄIXYSLUTTELO

Ensimmäinen kokouspäivä j/

Sivu

(1)	Avajaisohjelma ja kokouksen avaus	8
(2)	Muistosat vainajille	11
(3)	Kutsuvieraiden esittely	11
(4)	Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus	12
(5)	Kutsuvieraiden tervehdykset	14
(6)	Tervehdyssähkeet ja -kirjeet	18
(7)	Kokouksen työjärjestys ja järjestyssääntö	19
(8)	Kokouksen puheenjohtajien ja sihteerien vaali	22
(9)	Vaalilautakunnan vaali	23
(10)	Kysymys menettelytapavaliokunnan valitsemistavasta ..	23
(11)	Pöytäkirjan tarkistajain vaali	24
(12)	Menettelytapavaliokunnan vaali	24
(13)	Puoluetoimikunnan kertomukset vv. 1955—56	26
(14)	Puoluetoimikunnan tilikertomukset vv. 1955—56	60
(15)	Menettelytapavaliokunnan ja järjestävän valiokunnan kokoonpano	71
(16)	Päätös kokouksen jatkamisesta seuraavana päivänä	73

Toinen kokouspäivä

(17)	Ilmoitusasioita	75
(18)	Ohjelmavaliokunnan, valistus- ja järjestöasiain valiokun- nan, talousvaliokunnan sekä julkilausumavaliokunnan vaali	76
(19)	Eduskuntaryhmän toimintakertomukset vv. 1955—56 ..	79
(20)	Keskus- ja piirijärjestöjen toimintaselostukset vv. 1955—56	80
(21)	Puolueneuvoston jäsenten ja tilintarkastajain palkkiot • ..	80
(22)	Puolueneuvoston jäsenet. Piirijärjestöjen esitykset	80
(23)	Muutos työjärjestykseen	83
(24)	Kysymys tilintarkastajain valitsemisesta	84
(25)	Evästyskeskustelu ohjelmavaliokunnan käsiteltäviksi mää- rätystä alustuksista ja esityksistä .. 85, 133, 139, 176, 197	
(26)	Tervehdykset Oskari Tokoille ja Olga Tainiolle	133
(27)	Kysymys uuden puoluetoimikunnan jäsenehdokkaista ..	137
(28)	Riita kokouspäivän pituudesta	171, 192
(29)	Evästyskeskustelun tulokset ja niiden lähettäminen ohjel- mavaliokuntaan	249
(30)	Päätös kokouksen jatkamisesta seuraavana aamuna	249

Kolmas kokouspäivä

	Sivu
(31) Puolueneuvoston jäsenet	251
(32) Puolueneuvoston jäsenten, tilintarkastajien ja puolueko- kousedustajien päivä-, palkkio- ja matkarahat	256
(33) Kysymys Pousin päätöslauselmaehdotuksen esittämisjär- jestyksestä ja valiokuntavalmistelusta	256
(34) Evästyskeskustelu valistus- ja järjestöasiain valiokunnan käsiteltäviksi ehdotetuista esityksistä	257
(35) Evästyskeskustelu menettelytapavalioikunnan käsiteltävik- si ehdotetuista alustuksista ja esityksistä	267
(36) Evästyskeskustelu sääntövaliokunnan käsiteltäviksi ehdo- tetuista esityksistä	389
(37) Evästyskeskustelu talousvaliokunnan käsiteltäviksi ehdo- tetuista esityksistä	396
(38) Evästyskeskustelu julkilausumavalioikunnan käsiteltäviksi ehdotetuista esityksistä	404
(39) Päätös kokouksen jatkamisesta seuraavana päivänä	417

Neljäs kokouspäivä

(40) Seuraavan puoluekokousvuoden määrääminen	420
(41) Valtuuksien antaminen v. 1959 järjestettävää puolueen 60-vuotisjuhlakokousta varten	420
(42) Seuraavien puoluekokousedustajavaalien valintaperuste ..	421
(43) Joutsenon pitäjän Joutsenon kylässä sijaitsevan Toimela- nimisen tilan RN:o 108 lahjoituskirjan hyväksyminen ..	421
(44) Puoluetoimikunnan oikeuttaminen kiinnityttämään Hel- singissä Paasivuorenkatu 3:ssa sijaitsevan puolueen omis- tama kiinteistö 160 miljoonan markan enimmäisrajaan asti	422
(45) Pöytäkirjan painattamis- ja jakelutapa	422
(46) Puoluetoimikunnan puheenjohtajan vaali suljeltuin lipuin	423
(47) Ohjelmavaliokunnan mietintö lähiajan talous- ja sosiaali- poliittisista tavoitteista	430, 439
(48) Puoluetoimikunnan puheenjohtajan vaalin tulos	438
(49) Erimielisyys siitä, jatketaanko vaaleja ennen ruokailu- taukoa vai ruokailutauon jälkeen	452
(50) Puoluesihteerin vaali	453
(51) Puoluatoimitsijain kiitokset eroavalle puoluesihteerille ..	457
(52) Ruotsinkielisten järjestöjen edustajan valitseminen puo- luetoimikuntaan	457

(53)	Varsinaisten kenttämiesten kiitokset eroavalle puoluesihteerille sekä tämän vastauspuheenvuoro	458
(54)	Keskustelua puoluetoimikunnan jäsenten vaalista	460
(55)	Edustajat valtiojohtoisten yritysten hallintoelimissä. Puoluetoimikunnan jäsenten valitseminen ylimääräisessä puoluekokouksessa. Valtioneuvoston jäsenten osallistuminen puoluetoimikunnan työhön. Sos.-dem. Puolueen sisäinen demokratia ja puolueen suhtautuminen muihin työväenjärjestöihin ynnä samaa kysymystä koskevat muut esitykset	461
(56)	Puoluesihteerin valitsemistapaa koskevat ym. sääntöjenmuutosesitykset	463
(57)	Puolueen lähiajan talous- ja sosiaalipoliittiset tavoitteet. Hyväksytty ohjelma	465, 468
(58)	Valistus- ja järjestöaisiain valiokunnan mietinnöt	480
(59)	Puolueen urheilupoliittinen ohjelma. Suomen Sosialidemokraatin asema	481
(60)	Jäähyväissanat ulkomaalaisille vieraille	482
(61)	Tili- ja vastuuvapauden myöntäminen tili- ja vastuuvollisille. Naisjärjestäjien palkkaus. Puoluelehdistön tason ja kilpailukyvyyn parantaminen	483
(62)	Ohjelmavaliokunnan mietintöjä	488
(63)	Puoluetoimikunnan muiden jäsenten vaali	489
(64)	Eroavan puoluetoimikunnan puheenjohtajan läksiaissanat sekä kokouksen puheenjohtajan Olavi Kajalan hänelle esittämät kiitokset	511
(65)	Tilintarkastajain vaali	513
(66)	Puolueverot ja järjestöjen talous	513
(67)	Julkilausumavaliokunnan mietintöjä. Sos.-dem. Puolueen lähiajan kulttuuripoliittinen ohjelma	514
(68)	Ohjelmavaliokunnan mietintöjä. Julkilausuma ajankohtaisesta talouspolitiikasta	515
(69)	Irtisanoutuminen TTK:sta ja sen harjoittamasta julkaisu-toiminnasta. Suhtautuminen ns. keltaisiin ammattiyhdistyksiin. Puolueen sisäinen demokratia ja suhtautuminen muihin työväenjärjestöihin. Päätöslauselma TUXr:n kysymyksestä	517
(70)	Puoluekokouksen julkilausuma tämän hetken tilanteesta	524
(71)	Uuden puheenjohtajan Väinö Tannerin puheenvuoro	525
(72)	Kokouksen päättäminen	527
	L i i t e a s i a k i r j a t	531

Pöytäkirja Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.y:n ylimääräisestä puoluekokouksesta, joka pidettiin Helsingin Työväentalon juhlasalissa Helsingissä 21.—21f. päivinä huhtikuuta 1957.

Puheenjohtajina kokouksessa toimivat Emil Skog, Olavi Kajala, Martti Viitanen ja Vihtori Fallila sekä sihteereinä Aatto Väyrynen, Pentti Hemmilä ja Aimo Halonen.

Ensimmäinen kokouspäivä

21. huhtikuuta 1957

Avajaisohjelma ja kokouksen avaus (1). — Muistosanat vainajille (2). — Kutsuvieraiden esittely (3). — Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus (4). — Kutsuvieraiden tervehdykset (5). — Tervehdys-sähkeet ja -kirjeet (6). — Kokouksen työjärjestys ja järjestys-sääntö (7). — Kokouksen puheenjohtajien ja sihteereiden vaali (8). — Vaalilautakunnan vaali (9). — Kysymys menettelytapavaliokunnan valitsemistavasta (10). — Pöytäkirjan tarkista jäin vaali (11). — Menettelytapavaliokunnan vaali (12). — Puoluetoimikunnan kertomukset w. 1955—1956 (13). — Puoluetoimikunnan tilikertomuksiet w. 1955—1956 (14). — Menettelytapavaliokunnan ja järjestävän valiokunnan kokoonpano (15). — Päätös kokouksen jatkamisesta seuraavana päivänä (16).

Kello yksitoista

Puoluekokousta varten oli kokoussali koristettu kukkasin ja laakeripuvin sekä Suomen, Ruotsin, Tanskan ja Norjan suurikokoisin kansallislipuin. Edustajain pöydillä oli puolueen pienoislippuja ja kutsuvieraitten pöydällä kunkin osanottajamaan pienikokoiset pöytäliput. Puheenjohtajakorokkeen yläpuolella salin edessä oli suurikokoinen puoluemerkki.

Kokouspäivien ajan liehuivat kokoustalon edustalla Paasivuorenkadulla korkeissa lippusaloissa edellä mainittujen maiden suurikokoiset kansallisliput.

(1)

Sen jälkeen kun kokousedustajat, koti- ja ulkomaiset kutsuvieraat sekä muut kokouksen osanottajat olivat asettuneet paikoilleen, Helsingin Työväen Mieskuoro kapellimestari Antero Varteen johdolla esitti kaksi tilaisuuteen sopivaa kuorolaulua sekä lopuksi Työväen Marssin, jota kokouksen osanottajat kuuntelivat seisoltaan.

Kuoroesitysten päätyttyä astui puhujakorokkeelle puolueen puheenjohtaja, ministeri Emil Skog suorittaen kokouksen avauksen seuraavin sanoin:

Arvoisat läsnäolijat! Puoluetoimikunnan puolesta pyydän lausua teidät, kunnioitettavat Sosialidemokraattisen Puolueen puoluekokouksen edustajat, tervetulleiksi nyt alkavaan ylimääräiseen puoluekokoukseen.

Kuten puoluekokouksen osanottajat kai tietävät, olisi varsinainen puoluekokous jouduttu pitämään vasta ensi vuoden aikana. Eräät erimielisyydet, jotka ovat koskeneet puolueemme harjoittamaa talous- ja hallituspolitiikkaa, sekä erikoisesti Työväen Urheiluliitossa ilmenneet tapaukset ovat kuitenkin aiheuttaneet sen, että ylimääräinen puoluekokous on jouduttu kutsumaan koolle. Kun puoluetoimikunnan toimintakertomuksessa on verrattain laajasti selostettu viimeisten kahden vuoden toimintaa ja kun tässä kokouksessa tulee erikseen annettavaksi mainitsemistani kysymyksistä eri alustukset, en tässä yhteydessä halua puuttua kiistojen alaisiin kysymyksiin. On paikallaan jo tässä yhteydessä kuitenkin toivoa, että kaikki vaikeimmatkin erimielisyyttä aiheuttavat asiat kaikessa toveruudessa selvitetään niin, ettei suurempia erimielisyyksien aiheita tämän kokouksen jälkeen puolueen piirissä enää ilmenisi.

Puolueemme kaikki voimat olisi nyt koottava niitä suuria tehtäviä, kysymyksiä varten, jotka ovat edessäpäin. Ensi vuonna toimeenpannaan maassamme myös valtiolliset vaalit. Näihin vaaleihin olisi meidän huolellisesti valmistauduttava, jotta niistä selvitään kunnollisesti.

Vaaleista puheen ollen on paikallaan todeta, että nyt päättyneen toimintakauden aikana on toimeenpantu kahdetkin vaalit. Kunnallisvaalit, jotka toimeenpantiin viime vuoden lopulla, menivät puolueemme kannalta tyydyttävästi. Presidentinvaaleja varten asetti viime puoluekokous puolueemme presidenttiehdokkaaksi nykyisen pääministerin K.-A. Fagerholmin. Sosialidemokraattisia valitsijamiehiä tuli valituksi 72, joka on 8 enemmän kuin edellisissä

eli vuoden 1950 vaaleissa. Itse vaalitoimituksessa Fagerholm sai 149 ääntä, joten tohtori Kekkonen voitti ehdokkaamme vain kahdella äänellä. — Voittokin olisi ollut ehkä mahdollinen, mutta se olisi vaatinut eräitä lupauksia ja sitoumuksia, joihin ei haluttu mennä. Haluttiin säilyttää vapaat kädet, jottei myöhemmin jouduttaisi vaikeuksiin.

Kun maalaisliiton ehdokas näin oli tullut valituksi tasavallan presidentiksi, oli siitä seurauksena, että silloinen eduskunnan puhemies K.-A. Fagerholm sai tehtäväkseen hallituksen muodostamisen. Hän ottikin tehtävän vastaan sekä sen jälkeen, kun ohjelmasta oli päästy sopimukseen, muodosti hallituksen, joka on kokoonpanoltaan suunnilleen samanlainen, mitä olivat jo suhteet tohtori Kekkonen viidennessä hallituksessa. Ulkopuolelle jäi näin ollen kaksi äärimmäispuoluetta, kokoomus ja kommunistit.

Fagerholmin toisen hallituksen vaikeimpia kysymyksiä eivät ole olleet poliittiset kysymykset, vaan taloudelliset asiat, jotka ovat olleet erittäin vaikeita. Edelliseltä hallitukselta se sai perinnökseen kriisisarjan, minkä oikeistopuolueet vuonna 1955 syksyllä olivat eduskunnassa aiheuttaneet hallitukselle estämällä ns. valtalain toteuttamisen. Mutta vaikka kosketteleman kriisi saatiinkin kaksiviikkoisten sitkeiden neuvottelujen jälkeen selvitettyksi, jäivät valtion raha-asiat kuitenkin edelleen hallitusta painamaan. Hallituksen onkin ollut pakko toimeenpanna eräitä rahataloudellisia toimenpiteitä ja valmistaa lakiesityksiä, jotka on maaliskuussa esitetty eduskunnalle, joka niitä nyt käsittelee.

Nämä toimenpiteet ovat synnyttäneet kaikissakin piireissä, myös oman puolueemme keskuudessa, kovaa arvostelua. Varsinkin katkeraa on arvostelu ollut ammattiyhdistysliikkeen piirissä. Vakaannuttamisohjelman palkkapoliittista kohtaa on pidetty palkan-saajille kohtuuttoman ankarana. Onkin myönnettävä, että ammattiyhdistysväki on oikeassa, mutta kun tilanne oli kehittynyt niin vaikeaksi, ettei valtio kyennyt maksujaan ajallaan suorittamaan, oli hallitusryhmän mielestä päätökset tehtävä. Toivoa siis sopii, että kaikissa piireissä suhtaudutaan maltillisesti ja rauhallisesti nykyiseen tilanteeseen. Tämä tietenkin koskee myöskin Suomen Pankkia, joka hoitaa valtakunnan rahapolitiikkaa. Sellainen keskuspankin finanssipolitiikka, joka on niin ylikiristettyä, että se lamaannuttaa tai uhkaa lamaannuttaa tuotantotoiminnan, kuten nyt on osittain käynyt, on tietysti vahingollisena hylättävä.

Mielestäni on nyt yksi ajankohta, joka alkoi sodan loppumisesta, puolueemme historiassa päättynyt, ja minä osaltani katson tehtäväni puoluetoimikunnan puheenjohtajana, johon minut lähes.

11 vuotta sitten valittiin, nyt päättäneeksi. Puolueen johtoon olisi nyt valittava uusia voimia, jotka voivat viedä puoluetamme uusiin voittoihin. Me 9. 12. 1944 valitut naiset ja miehet toimimme alussa erittäin vaikeissa olosuhteissa. Kaikki tarmo oli silloin kohdistettava puolueemme vahvistamiseen ja sosialidemokraattien vaikutusvallan lisäämiseen muissa työväenjärjestöissä. Kansanvaltaisia olojamme kohdannut pahin uhka on torjuttu. Mutta puolueemme järjestöllinen voima ei ole kasvanut niin paljon, kuin silloin uskoimme ja toivoimme. Tosin eduskuntaryhmämme on kasvanut 50:stä 54: ään, mutta se on liian pieni määrä. Olimme toivoneet, että olisi pitänyt päästä vähintään 60 paikkaan. Sen sijaan on puolueemme vaikutusvalta suomalaisessa yhteiskunnassa yleensä huomattavasti kasvanut. Siihen on tietenkin paljon vaikuttanut kansainvälinen tilanne ja se tosiasia, että elämme kahden suuren liittoutuman rajamailla. Mutta merkitystä on myöskin ollut sillä politiikalla, jota puolueemme näinä vuosina on noudattanut. Sopivalla tavalla nojautumalla ns. intressijärjestöihin ja olemalla hallitusyhteistyössä keskustaporvarillisten voimien kanssa on hyviäkin tuloksia saatu aikaan. Tämä viimeksi mainittu on tietenkin yksityinen käsitykseni ja puhun vain omasta puolestani, kun näin sanon.

Kuluneina vuosina on puolueemme noudattamaa hallituspolitiikkaa jouduttu ankarastikin arvostelemaan. On kuitenkin todettava, että jonkin puolueen harjoittaman politiikan tarkoituksenmukaisuutta olisi kai sen mukaan arvosteltava, missä määrässä se kykenee kansalle takaamaan sellaiset poliittiset olosuhteet, että jokaisella kansalaisella on mahdollisuus osallistua valtiollisten ja yhteiskunnallisten asioiden vapaaseen käsittelyyn, sekä toisaalta, missä määrin järjestelmä pystyy tyydyttämään kansan laajojen kerrosten tarpeita. Arvostelijain täytyy nyt myöntää, että maamme työväestön ja maaseutuväestön taloudellinen ja sosiaalinen tilanne on parempi kuin ehkä koskaan aikaisemmin. Kansamme sosiaalinen taso on jatkuvasti vahvistunut. Kansanvaltaisen järjestelmämme perusta on luja. Puutteellisuksiakin tietenkin on, virheitäkin on tehty, mutta puolueemme noudattama perussuunta on ollut oikea. Se on ollut reaalipolitiikkaa, joka on ottanut huomioon ajan ja kansamme nykyiset tarpeet ja olosuhteet. Kun tulevaisuudessa näin edelleen teemme, on puolueemme menestys edelleenkin taattu. Tämä on meidän kaikkien sosialidemokraattien yhteinen toivomus ja uskomme. Tätä uskoa näinä kokouspäivinä odottaa koettelemus. Toivokaamme, että puolueemme tästä vaikeasta koettelemuksesta selviää kunniakkaasti.

Lausun vielä kerran kaikki kokouksen osanottajat ja kunnioitetut vieraamme tervetulleiksi tähän kokoukseen. Samalla toivotan puoluekokouksen työlle mitä parhaita menestystä.

Julistan puoluekokouksen avatuksi.

(2)

Vahvistettuaan kokouksen avauksen nuijaniskulla puheenjohtaja Skog jatkoi:

Kuluneen toimikauden aikana on jälleen riveistämme poistunut monta sellaista henkilöä, jotka ovat kyntäneet aikanaan syvän vaon puolueemme vainiossa. Pitkäaikainen puoluesihteer, sittemmin puoluetoimikunnan jäsen ja varapuheenjohtaja Aleks Aaltonen poistui keskuudestamme talvella 1956. Samaan aikaan kuoli myöskin entinen Suomen Sosialidemokraatin päätoimittaja, puoluetoimikunnan jäsen Penna Tervo.

Pois ovat menneet viimeiset puolueemme perustajajäsenet, kunnia veteraanit Ida Aalle-Teljo, K. E. Hellsten sekä kunniajäsenet Hilda Herrala ja August Laakso.

Edelleen ovat kuolleet K. V. Syrjänen, Juho Kuittinen, Onni Haini, August Syrjänen, puolueen monivuotinen toimitsija Vilho Salo, ammattiyhdistysveteraani Fiina Pietikäinen ynnä monet muut.

Kunnioittakaamme veteraanien muistoa!

(Kokouksen osanottajat kunnioittivat vainajien muistoa seisoonlehen nousten hetken hiljaisuudella.)

(3)

Hiljaisen hetken päätyttyä puheenjohtaja Skog esitteli kokoukseen saapuneet ulkomaiset kutsuvieraat seuraavin sanoin:

Meillä on erikoinen ilo nähdä keskuudessamme eri maiden, lähinnä Skandinavian maiden sosialidemokraattisten puolueiden arvovaltaisia edustajia.

Ruotsin puoluetta edustaa Ernst Nilsson, Stig Lundgren ja Torsten Sundström.

Norjan Työväenpuoluetta edustaa Olav Larssen.

Olkaa sydämellisesti tervetulleet tänne kokoukseemme. Toivomme, että viihtyisitte täällä. Teidän läsnäolonne on vakuutuksena siitä, että eri maiden sos.-dem. puolueet kulkevat käsi kädessä toisiaan tukien.

Sitten puheenjohtaja Skog jatkoi: Pyydän myös lausua puolueen kunniajäsenet tervetulleiksi, kunniajäsenet: Santeri Saarikivi, Otto

Toivonen, Väinö Hakkila, Anni Rinne, Olga Tainio, Väinö Tanner, Maria Sinisalo, Vihtori Huhta, Väinö V. Salovaara, Juho Säteri, Aapo Kesti-Helia, Martta Salmela-Järvinen, Oskari Tokoi, joka viimeksi mainittu ei ole saapunut tänne luonnollisista syistä. Ehkä päätämme tässä heti, että lähetämme Tokoilte tervehdyssähkeen. Tehdään niin. Edelleen: Johan Emil Malmivuori, Edvard Metsola, Frans Isak Tuomola.

Olkaa sydämellisesti tervetulleita tähän meidän kokoukseemme.
 Kotimaisia kutsuvieraita on meillä kunnia nähdä joukossamme;
 Sos.-dem. Naisliiton edustaja Terttu Sainio.
 Sos.-dem. Nuorisoliitto Kalevi Vatanen.
 Nuoret Kotkat Olavi Hurri.
 Sos.-dem. Raittiusliitto Yrjö Saarinen.
 Sos.-dem. Maaseutuvaltuuskunta Uno Valjanti.
 Kristillisten Sos.-dem. Liitto Niko Oksanen.
 SAK Olavi Järvelä.
 TUL Pekka Martin.
 Työväen Sivistysliitto Arvi Hautamäki
 Työväen Yhteisöjen Keskus Janne Hakulinen.
 Työväen Matkailuliitto E. K. Louhikko.
 Työväen Kustannusliikkeiden Liitto Visa Kivi.
 Työväenlehdistö Toivo Nurmi.
 Suomen Pienviljelijäin Liitto Ernest Sainio.
 Puolueen Kasvatustoimikunta Reino H. Oittinen.
 Puolueen ja ns. intressiryhmien väliset suhteet ovat aina olleet hyvät. Toivomme, että hyvä yhteistyö ja kanssakäyminen tulee edelleen myönteisessä hengessä jatkumaan. Tervetuloa!

Suoritettuaan kutsuvieraiden esittelyn puheenjohtaja Skog siirtyi puheenjohtajan paikalle ja ryhtyi johtamaan varsinaisten kokousasiain käsittelyä.

Sihteerin paikalla istui tuomari Aatto Väyrynen.

(4)

Puheenjohtaja: Sääntöjen 24 §:n mukaan ylimääräinen puoluekokous pidetään milloin vähintään viiden piirijärjestön edustajakokoukset samaa määrättyä tarkoitusta varten sitä vaativat. Tätä kokousta ovat vaatineet seuraavat kuusi piirijärjestöä, nimittäin Helsingin, Satakunnan, Kymen, Vaasan eteläinen, Lapin ja Kuopion läntinen sos.-dem. piirijärjestö, kesällä 1956 puoluetoimikunnalle osoittamassaan kirjelmässä, koollekutsuttavaksi. Noudat-

taen puolueen sääntöjen määräystä puoluetuomikunta kokouksessaan 15. päivänä elokuuta 1956 päätti kutsua ylimääräisen puoluekokouksen koolle huhtikuun 21:ksi ja sitä seuraaviksi päiviksi Helsingin Työväenyhdistyksen talon juhlasaliin. Todetaan kai, että puoluetuomikunta tällä tavalla menetellen on toiminut sääntöjen määräämällä tavalla.

Hyväksytään.

Puolueen sääntöjen 16 §:n mukaan on puoluekokouksesta ilmoitettava 6 kuukautta ennen puoluekokousta puolueen lehdissä ja lopullinen kutsu on julkaistava puolueen lehdissä viimeistään 2 kuukautta ennen kokousta. Tämän ylimääräisen puoluekokouksen, joka puolueen sääntöjen 24 §:n määräämällä tavalla on koollekutsuttu, ilmoittaminen on ollut suoritettava samalla tavalla kuin varsinaisesta puoluekokouksesta. Tämän mukaan on ilmoitettu ensimmäisen kerran 18. päivänä lokakuuta 1956 Suomen Sosialidemokraatissa ja muissa puolueen lehdissä sekä toisen kerran 16. päivänä helmikuuta 1957 Suomen Sosialidemokraatissa ja muissa puolueen lehdissä. Sitäpaitsi on puoluekokouksesta ilmoitettu piirijärjestöille 10. päivänä lokakuuta 1956 lähetetyssä kiertokirjeessä. Puoluekokousalustukset ja muut esitykset on lähetetty perus- ja piirijärjestöille 20. päivänä helmikuuta 1957.

Kun kokouksen koollekutsuminen on toimitettu sääntöjen määräysten mukaan, voitaneen todeta, että kokous on laillisella tavalla koollekutsuttu.

Koollekutsumistapa hyväksyttäneen.

Kokous todettiin yksimielisesti laillisesti koollekutsutuksi.

Puheenjohtaja: Sihteeri Väyrynen lukee nyt kokousedustajien nimet. On hyvä, että jokainen vastaa melko lujalla äänellä.

Sihteerin toimittamassa nimenhuudossa todettiin läsnäoleviksi liitteenä olevassa kokousedustajain luettelossa mainitut henkilöt. Samalla otettiin liitteeksi luettelo muista kokoukseen kutsun saaneista puolueen jäsenistä.

Veikko Puskala: Valtakirjantarkastajain lausunto. Puoluetuomikunnan valitsemina valtakirjojen tarkastajina olemme tutkineet ne huomautukset, jotka on tehty puoluekokousedustajavaalien äänestystoimitusten, uusintaäänestysten ja edustajille annettujen valtakirjojen suhteen, ja tällöin todenneet asiakirjoista ilmeneviä vähäisiä rikkeitä tapahtuneen. Pääasiallisina syinä rikkeiden tapahtumiseen ovat käsityksemme mukaan olleet näissä edustajavaaleissa noudatettaviksi määrätyt ehkä liiankin yksityiskohtaiset vaaliohjeet, jotka melkoisesti poikkesivat aikaisemmissa puolueäänestyksissä noudatetusta käytännöstä. Kun meillä kuitenkin ei

ole mitään painavampaa muistuttamista valtakirjoja vastaan ja ne kaikki ovat asianomaisten piirijärjestöjen leimoilla ja sääntöjen mukaisilla allekirjoituksilla varmennetut, niin esitämme puoluekokoukselle yksimielisesti edustajavaltuuksien vahvistamista oheisen luettelon mukaisena.

Sos.-dem. Puoluetoimistossa 20. päivänä huhtikuuta 1957.

Veikko Puskala

Aarne Paananen

A. M. Myllymäki

Aatto Väyrynen

Puheenjohtaja: On kuultu valtakirjojen tarkastajain lausunto, joka on sellainen, että kaikkien edustajien valtuudet ovat kunnossa. Hyväksyttiin.

Hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Kun täällä on tarpeellinen määrä kokoukseen valittuja edustajia, voidaan todeta, että tämä kokous on laillinen ja päätösvaltainen päättämään Sosialidemokraattisen Puolueen asioista.

Kokous todettiin lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

(5)

Puheenjohtaja: Seuraa vieraiden tervehdykset. Luovutan puheenvuoron Ruotsin veljespuolueen edustajalle, toveri Nilssonille.

Ernst Nilsson: Ruotsin puolueen ja sen täällä olevien edustajien puolesta haluan lausua puoluekokouksellenne lämpimän ja sydämellisimmän tervehdyksemme. Olisi varmaan kovasti hämmästyttävää, jos yrittäisimme esiintyä aivan tietämättöminä niistä ristiriidoista ja probleemoista, jotka ovat aiheuttaneet tämän ylimääräisen kokouksenne. Tunnettuahan on sentään, että keskinäiset yhteytemme ovat siksi tiiviit, että hyvinkin tiedämme toistemme oloista ja tapahtumista. Luonnollisestikin olemme murheissamme näistä ristiriidoista, mutta olemme samalla vakuuttuneet siitä, että ne voidaan tasoittaa tavalla, joka ei jätä syvempiä arpia ja joka on omiaan palauttamaan puolueenne iskuvoiman.

On meillä Ruotsissakin ongelmamme. Viime syksyn toisen kamarin vaaleissa emme menestyneet laskelmiemme mukaisesti. Eduskunnan toisessa kamarissa menetimme neljä paikkaa. Talonpoikaisspuolueen kävi vielä huonommin. On luonnollisesti olemassa monitakin selitystä tähän huononlaiseen vaalitulokseen. Selitykset voimme löytää asutopulasta, joka edelleen eräillä paikkakunnilla on vaikea huolimatta siitä, että parhaillaan rakennamme suhteellisesti

enemmän kuin useimmat muut maat maailmassa. Voimme löytää selityksen myöskin siitä tyytymättömyydestä, joka vallitsee virkamiehistön keskuudessa palkkakysymyksen suhteen, sekä monesta muusta seikasta. Hallituksemme on saanut taistella kiivaasti inflaatiopainetta vastaan ja sen on ollut pakko tehdä ratkaisuja, jotka eivät aina ole saaneet kansan suosiota. Siksi voimme katsoa, että vaalitappiomme on enemmänkin osoitus eräiden ryhmien tyytymättömyydestä kuin pakoa sosialidemokratiasta.

Ruotsin kansan mielenkiinto kohdistuu nykyään vanhuuseläkekysymykseen. Tämä kysymys on ollut monivuotisen selvittelytyön alaisena. Vanhuushuollon pohjan muodostaa edelleenkin varsinainen kansaneläke, ja nyttemmin ollaan yksimielisiä peruseläkkeen kohoamisasteikosta, joka merkitsee, että eläke v. 1968 tulisi olemaan yksinäisille 3.600 kruunua ja aviopuolisoille 3.400 kruunua. Se merkitsee nousua nykyisistä 2.150 kruunun ja 3.400 kruunun eläkkeistä. Sitä vastoin ei ole päästy yksimielisyyteen lisäeläkkeiden suhteen. Tosin ollaan ainakin julkisuudessa yksimielisiä siitä, että kansaneläkkeeseen liitetään ns. palveluseläke, mutta millä tavalla, siitä ollaan edelleen erimielisiä ja se tulee varmasti johtamaan ankaraan taisteluun. Sosialidemokratia ja ammatilliset järjestöt ovat sitä mieltä, että tämä kysymys voidaan ratkaista vain lakisääteisesti, jotta kaikki saisivat oikeudenmukaisesti vanhuudenturvan. Työntantajat, samoin oikeisto ja kansanpuolue ehdottavat, että kysymys ratkaistaisiin työmarkkinajärjestöjen välisten työehtosopimusten yhteydessä. Talonpoikaipuolue taas haluaa, että valtio myötävaikuttaisi siihen, että yksityinen voisi merkitä korkeintaan 3.000 kruunun lisävakuutuksen. Jotta kansan mielialat pääsisivät todellakin purkautumaan, järjestämme ensi syksynä kansanäänestyksen, jolloin kansalaiset saavat ilmaista käsityksensä eri vaihtoehtoista. Tämä äänestys tulee saamaan vaalikampanjan luonteen. Me olemme varautuneet siihen, että tästä muodostuu kova kamppailu, mutta me suhtaudumme siihen tynesti, koska kysymyksessä on kaikille palkannauttijoille erittäin tärkeä asia.

Puoluetoverit! Tässä olen esittänyt pari välähdystä maamme oloista, ja haluan vielä kerran lausua teille tervehdyksen Ruotsista. (Puheen julkitsi suomeksi Lars Lindeman.)

Puheenjohtaja: Norjan edustaja Olav Larssenilla on nyt puheenvuoro.

Olav L a r s s e n: Tahdon esittää Norjan työväenpuolueen tervehdyksen tälle puoluekokoukselle. Tämän kokouksen kulkua ja sen tuloksia seurataan suurella mielenkiinnolla kaikissa Pohjolan maissa. Se koskee meitä kaikkia. Norjassa on suurkäräjävaalit en-

si lokakuussa. Vaalit ovat neljännet sodan jälkeen. Kolmet edelliset vaalit ovat antaneet työväenpuolueelle enemmistön suurkäräjillä, mutta tämä enemmistö on heikon langan varassa. Meillä on 77 paikkaa 150:stä.

Jos politiikkamme tulokset merkitsevät jotakin, voisimme olla vaalien suhteen varmoja. Sodanjälkeiset vuodet ovat olleet kansallemme hyviä vuosia. Taloudellisesti katsottuna oli vuosi 1956 paras maamme historiassa. Suurimpana huolenamme on kohoava hintatasomme. Näyttää olevan hyvin vaikeata ylläpitää samanaikaisesti täystyöllisyyttä ja vakaata hintatasoa.

Olen tietoinen siitä, että teillä on työntäyteinen työjärjestys, joka lupaa monen kiperän kysymyksen käsittelyä. Te ette varmaan loukkaannu, jos tässä muistutan, että meillä Norjassa aikoinaan oli hyvin syväksi päässyt puoluekiista, joka oli kohtalokas sekä puolueelle että ammattiyhdistysliikkeellemme. Sen riidan kokemuksesta olemme todenneet, että yksimielisyys on tärkeämpi kuin kaikki aatteelliset teoriat. Tällä en tarkoita yksimielisyyttä kaikissa asioissa, vaan yhtenäisyyttä, joka on kaikkien erimielisyyksien yläpuolella. Olen vakuuttunut siitä, että teidän ajatuksenne kulkevat myös tähän suuntaan.

Lopuksi lausun toivomuksen, että tämän kokouksen neuvottelut antavat tuloksia, jotka tekevät meille kaikille mahdolliseksi matkustaa täältä kotiin tyytyväisin mielin. Onneksi olkoon! (Puheen tulkitsi suomeksi Lars Lindeman.)

Puheenjohtaja: Kokouksen puolesta lausun Ruotsin ja Norjan puolueiden edustajien tervehdysten, puheiden ja onnentoivotusten johdosta sydämelliset kiitokset.

Puheenjohtaja: Kotimaisten vieraiden tervehdyksen esittää kouluneuvos Hautamäki.

Arvi Hautamäki: Arvoisa puheenjohtaja, hyvät toverit! Minä pidän suurena kunniana itselleni, että saan kaikkien täällä läsnäolevien kotimaisten järjestöjen puolesta kiittää kutsusta saapua seuraamaan kokoustanne, ja että saan lausua teille tervehdyksemme. Voisin kuitata tämän tällä kiitoksella, mutta haluan kuitenkin jotain sanoa; ja luonnollisesti katselen näitä asioita lähinnä järjestö- ja kasvatustyöntekijänä.

Työväenliikkeemme on tänä päivänä hyvin jäsentynyttä. Tarkoitetaan, että se on muodostunut hyvin monijärjestöiseksi. Olen opeuksellisessa tarkoituksessa yrittänyt luoda jonkinlaisen kaavion kansanvaltaisen työväenliikkeen kokonaisuudesta. Perustana pidän tuota klassillista jakoa: poliittinen työväenliike, ammattiyhdistysliike, osuuskappaliike, jotka sanan varsinaisessa mielessä ovat ns.

intressijärjestöjä. Sitten on työväenliikkeen ekstensiiviset joukkojärjestöt, joilla on myös suuret kasvatukselliset tehtävät: sosialidemokraattinen naisliike, työläisnuorisoliike, urheiluliike ja työväen varhaisnuorisotyö sekä eräänlaisena ylärakenteena — millään tavalla tätä korostamatta — ovat työväen kulttuurijärjestöt: Työväen Sivistysliitto, Työväen Näyttämöiden Liitto, Työväen Musiikkiliitto, työväenliikkeen opistot, työväen raittiusliike.

Koko työväenliikkeen taloudellisia edellytyksiä tukemaan on siten muodostettu Työväenyhteisöjen Keskus.

Kun jäsenyminen on näin tapahtunut, on erittäin tärkeää, että näiden kaikkien eri järjestöjen järjestötoiminnallisissa ja kasvatuksellisissa työssä on yhtenäisyyttä, sosialidemokraattista yhtenäisyyttä. Tätä varten aikanaan perustettiin Sos.-dem. Puolueen kasvatustoimikunta. Muistan — puoluesihteerinä oli silloin K. H. Wiik ja järjestösihteerinä Emil Sallila — kun tämä kasvatustoimikunta aloitti työnsä. Sitä ei perustettu vain johtamaan valistus- ja kasvatustyötä sosialidemokraattisessa puolueessa, vaan myös olemaan eräänlaisena yhteydenpitäjänä koko sosialidemokraattisen — so. kansanvaltaisen — työväenliikkeen järjestö- ja kasvatustyössä. Palautan mieliin myös aikanaan puoluekokouksessa hyväksytyn järjestöpoliittisen ohjelman, joka tähtäsi samaan. Omasta puolestani olen sivistysliikkeessä noudattanut tätä järjestöpoliittista ohjelmaa; olen koettanut luoda yhteyttä esim. työväen kulttuurijärjestöjen kesken, työväenliikkeen opistojen kesken jne. Ja vielä: tällaisena eri järjestöjen työntekijäin yhteistyömuotona ovat olleet ns. kansanvaltaisen työväenliikkeen alkuiskasvatuskonferenssit, joita on järjestetty Sos.-dem. Puolueen kasvatustoimikunnan nimissä, mutta joiden järjestämisessä on ollut mukana aktiivisesti SAK:n opintojaosto ja Työväen Sivistysliitto. Toivottavasti ensi syksynä saamme kahta edellistä konferenssia vielä antoisamman konferenssin. Tälläkin tavoin luodaan henkistä yhteyttä laajaan kansanvaltaiseen työväenliikkeeseen.

Tässä puoluekokouksessa tulevat nämä yhteydet jälleen esille. Omasta puolestani käsitan nämä yhteydet suuressa määrässä henkiseksi yhteyksiksi. Ne eivät ole niinkään järjestöpäätöksillä toteutettavissa, vaan ne kasvavat sisästä päin henkisenä yhteytenä. Meidän jokaisen on oltava jatkuvasti kehittämässä tätä henkistä yhteyttä, sosialidemokraattista yhteyttä.

Lopuksi kiinnitän puoluekokouksen huomiota puolueen kasvatustoimikunnan tälle kokoukselle jättämään kulttuuripoliittisen lähi-ajan ohjelmaan. Muistan surullisena, että kun puolueen sivistyspoliittista ohjelmaa v. 1949 käsiteltiin, se katsottiin niin vähäpätöi-

seksi, että alustuksen jälkeen ei käytetty puheenvuoroja; ohjelma vain hyväksyttiin. Me työväenliikkeen sivistystyöntekijät haluuisimme, että kulttuurikysymykset olisivat sosialidemokraattisessa liikkeessä talouspoliittisten ja sosiaalipoliittisten kysymysten rinnalla. Ovatpa ne ehkä lähiajan ohjelmissa nousemassa niitä tärkeämpäänkin asemaan.

Näillä, sanoisinko slvistyspoliittisilla ajatuksilla tervehdin kotimaisten järjestöjen puolesta puoluekokousta toivottaen sille todella mitä parhaita menestystä.

Jos puolue selviää tästä puoluekokouksesta sisäisesti suunnalleenkin eheänä, niin meille järjestö-, valistus- ja kasvatustyöntekijöille avautuu otollinen maaperä.

Puheenjohtaja: Pyydän kiittää kouluneuvos Hautamäkeä tästä erinomaisen hyvästä puheesta.

(6)

Puheenjohtaja: Sitten täällä on tervehdyksiä ja sähköitä, jotka tuomari Väyrynen lukee.

Väyrynen: Luen ensiksi Oskari Tokoilta Yhdysvalloista saapuneen tervehdyssähkeen:

"Sos.-dem. puoluekokous,

Paasivuorenkatu 5.

Kiittäen kutsustanne pahoittelen, kun en voi saapua kokoukseenne. Vakuuttuneena siitä, että itsekkyydestä vapaa harkinta tulee ohjaamaan kokoustanne ja johtamaan puolueemme rakentamista tarkoittaviin kauaskantoisiin päätöksiin toivotan menestystä työllenne.

Oskari Tokoi."

Tanskan sosialidemokraattisen puolueen puolesta on kokousta tervehditty kirjeellä, jossa esitetään seuraavat ajatukset:

"Kiitämme ystävällisestä kutsustanne ylimääräiseen puoluekokoukseenne. Panemme yleensä suuren painon siihen, että meillä on läheinen kosketus veljespuolueisiin pohjoismaissa, kosketus, jota ylläpidetään myös siten, että lähetetään edustajia osallistumaan veljespuolueiden kokouksiin. Tälläkin kertaa olisimme mielellämme lähettäneet edustajamme kokoukseenne, mutta valitettavasti se ei töiden ja 14. päivänä toukokuuta suoritettavien kansankäräjävaalien vuoksi ole mahdollista. Toivomme kokouksestanne hyvää kokousta puolueellenne ja lähetämme näissä merkeissä miitä toverillisimmat tervehdyksemme.

H. C. Hansen.

Oluf Carlsson."

Sosialistiseen Internationaaliin kuuluvalta Juutalaisten Kansainväliseltä Työväenliitolta on saapunut New Yorkista kirjeellinen tervehdys, jonka toivotukset ovat seuraavat:

"Hyvät toverit: "Vastaanottakaa sydämellisimmät tervehdyksemme Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen 21. päivänä huhtikuuta 1957 Helsingissä pidettävän ylimääräisen puoluekokouksen kokousedustajille. Me Juutalaisten Kansainvälinen Työväenliitto olemme syvästi vakuuttuneita siitä, että vain demokraattisen sosialismin yleismaailmallinen voitto takaa rauhan, vapauden ja oikeudenmukaisuuden koko ihmiskunnalle.

Sosialistisin terveisin

Emanuel Novogrudsky.

Tri Emanuel Seherer."

(7)

Puheenjohtaja: Esillä on esityslistan 4. asia. Se koskee kokouksen työjärjestystä. Työjärjestys on jaettu edustajille. Siihen ehdotetaan sellaista muutosta, että 10. kohtaan, missä luetellaan valiokunnat, järjestävän valiokunnan perään, siis järjestävän ja ohjelmavalioikunnan väliin, tulisi menettely valiokunnan vaali. Voidaanko näin menetellä?

Muutos työjärjestykseen hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Muuten työjärjestys hyväksyttäneen.

Hyväksyttiin ja otettiin pöytäkirjaan.

Puheenjohtaja: Seuraava asia olisi kokouksen järjestys-sääntö. Sihteeri esittelee.

Väyrynen luki ehdotuksen kokouksen järjestyssäännöksi.

Puheenjohtaja: Kokous hyväksynee yksimielisesti järjestyssäännön luetussa muodossa.

Järjestyssääntö hyväksyttiin ja otettiin pöytäkirjaan.

Ylimääräinen puoluekokous 1957

Työjärjestys

1. Kokouksen avaus
Toimittaa puolueitoimikunnan puheenjohtaja Emil Skog'
2. Kutsuvieraiden tervehdykset ja saapuneiden kirjallisten tervehdysten esittäminen
3. Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen
Koollekutsumistavan laillisuuden toteaminen
Edustajavaltakirjain hyväksyminen, nimenhuuto ja kokouksen päätösvaltaisuuden toteaminen

4. Kokouksen työjärjestys
5. Puheenjohtajien vaali
6. Sihteereiden vaali
7. Vaalilautakunnan vaali
8. Pöytäkirjan tarkistajain vaali
9. Kokouksen järjestyssääntö
10. Valiokuntien asettaminen
 - Järjestävän valiokunnan vaali
 - Menettelytapavalioikunnan vaali
 - Ohjelmavalioikunnan vaali
 - Valistus- ja järjestöasiain valiokunnan vaali
 - Sääntövaliokunnan vaali
 - Talousvaliokunnan vaali
 - Julkilausumavalioikunnan vaali
11. Puoluetoimikunnan kertomukset vv. 1955—56
12. Katsaus viime aikojen hallituspolitiikkaan
Esittää pääministeri K.-A. Fagerholm
13. Puoluetoimikunnan tilikertomukset w. 1955—56 sekä tilintarkastajain lausunnot
14. Päätetään tili- ja vastuuvapauden myöntämisestä puolueoimikunnalle ja puolueuuvostolle
15. Käsitellään Sos.-dem. Maaseutuvaltuuskunnan toimintakertomukset vv. 1955—56
16. Käsitellään Sos.-dem. Eduskuntaryhmän toimintakertomukset w. 1955—56.
17. Käsitellään sos.-dem. keskus- ja piirijärjestöjen toimintaselostukset vv. 1955—56
18. Määrätään puolueuuvoston jäsenten ja tilintarkastajain palkkiot
19. Valitaan puolueuuvoston jäsenet
20. Valitaan puolueoimikunnan jäsenet
21. Valitaan tilintarkastajat
22. Käsitellään seuraavat puoluekokousalustukset ja -esitykset:
 - (a) Ohjelmavalioikuntaan evästettävät kaksi alustusta ja kahdeksan esitystä (esitykset 1—8)
 - (b) Valistus- ja järjestöasiain valiokuntaan evästettävät seitsemän esitystä (esitykset 9—15)
 - (c) Menettelytapavalioikuntaan evästettävät kaksi alustusta ja seitsemäntoista esitystä (esitykset 16—31 sekä 60)
 - (d) Sääntövaliokuntaan evästettävät kaksitoista esitystä (esitykset 32—42 sekä 61)
 - (e) Talousvaliokuntaan evästettävät kolmetoista esitystä (esitykset 43—54 sekä 62)
 - (f) Julkilausumavalioikuntaan evästettävät viisi esitystä (esitykset 55—59)
23. Määrätään seuraava puoluekokousvuosi (1960)
24. Annetaan puolueen hallintoelimille valtuudet v. 1959 järjestettävää puolueen 60-vuotisjuhlakokousta varten
25. Päätetään seuraavien puoluekokousedustajavaalien valintaperusteesta
26. Hyväksytään Joutsenon pitäjän Joutsenon kylässä sijaitsevan Toimela-nimisen tilan RN:o 108 lahjoituskirja 28 p:ltä elokuuta 1954. Esittelee taloudenhoitaja Aarne Paananen

27. Pääteitään puoluetoimikunnan oikeuttamisesta kiinnityttämään Helsingissä Paasivuorenkatu 3:ssa sijaitseva puolueen omistama kiinteistö puoluetoimikunnan esittämään enimmäisrajaan asti Esittelee taloudenhoitaja Aarne Paananen
28. Päätetään kokouksen julkilausumista
29. Päätetään pöytäkirjan painattamis- ja jakelutavasta
30. Suoritetaan kokouksen päättämistoimet

Ylimääräinen puoluekokous 1957

Kokouksen järjestyssääntö

1 §.

Puheenvuorot on pyydettävä kokouksen puheenjohtajalta kirjallisesti.

Edustaja saa puhua kustakin käsiteltävänä olevasta asiasta ai-noastaan kerran. Jos hän haluaa käyttää toisen puheenvuoron, se voidaan antaa hänelle vasta sen jälkeen kun muut puheenvuoro-listalle merkityt edustajat ovat puheenvuoronsa käyttäneet.

Puheenvuorot annetaan siinä järjestyksessä kuin ne on pyydet-ty. Sillä, joka antaa selityksen puoluetoimikunnan puolesta, on kui-tenkin oikeus saada puheenvuoronsa yleisestä vuoro järjestyksestä riippumatta.

Puheenvuorot on aloitettava pikakirjoittajia varten tehtävällä ilmoituksella puheenvuoron käyttäjän nimestä ja piirijärjestyöstä ja saavat kestää enintään 10 minuuttia, paitsi milloin kokous asian-omaisen pyynnöstä katsoo tarpeelliseksi myöntää enintään 5 minuut-tin lisäajan. Alustajille sekä puoluetoimikunnan ja puoluetoimiston edustajille voidaan lausuntojen esittämistä varten myöntää aikaa enintään 15 minuuttia.

Kokouksella on oikeus rajoittaa puheenvuorojen käyttämisaika kahdeksi minuutiksi. Kokous voi myös päättää puheenvuorojen ra-joittamisesta kokonaisuudessaan, ei kuitenkaan muutoin kuin kun-kin käsittelyn alaisena olevan asian osalta erikseen.

Alustajille ja puoluetoimikunnan edustajille on annettava pu-heenvuorojen rajoittamisen jälkeenkin tilaisuus lyhyesti vastata nii-hin huomautuksiin tai tiedusteluihin, joita keskustelun kuluessa on tehty.

Kullakin edustajalla on oikeus ennen keskustelun päätyneeksi julistamista ilmoittaa kannattavansa tehtyä ehdotusta.

Puheenvuorot on esitettävä tarkoitukseen varatulta puhujapai-kalta.

Asian käsittelyjärjestykseen voidaan puheenvuoroja myöntää yleisen puheenvuorojärjestyksen ulkopuolellakin.

Antaessaan puheenvuoron puheenjohtaja samalla mainitsee, ke-nellä on seuraava puheenvuoro.

2 §.

Puheenvuorojen käyttäjien on pysyttävä käsiteltävänä olevassa asiassa. Jollei puhuja näin tee, puheenjohtajan on kehoitettava häntä palaamaan asiaan, uhalla että puheenvuoro voidaan muuten keskeyttää.

Heti kun pyydetty puheenvuorot on loppuun käytetty taikka kun niitä puheenvuorojen rajoittamisen takia ei enää voida antaa, puheenjohtaja julistaa keskustelun päättyneeksi.

3 §.

Asiat ratkaistaan yksinkertaisella äänen enemmistöllä. Äänen mennessä tasan voittaa se mielipide, johon kokouksen puheenjohtaja on yhtynyt, paitsi vaaleissa, joissa tällöin ratkaisee arpa.

Ennen äänestykseen ryhtymistä puheenjohtajan on selostettava keskustelun kuluessa tehdyt kannatusta saaneet tai kannatuksen puutteessa rauenneet ehdotukset sekä tehtävä sen jälkeen äänestysesitys kannatetuista ehdotuksista.

Kullakin edustajalla on se tasalukuinen mandaattiäänimäärä, joka saadaan, kun asianomaisen kunnallisjärjestön tai vaaliyhtymän jäsenmäärä jaetaan valtuutettujen edustajain lukumäärällä.

Jollei nimiäänestystä tai suljettua vaalia vaadita, kullakin puoluekokousedustajalla on yksi ääni.

Vaalit suoritetaan vaadittaessa suljetuin lipuin siten, että kokousta varten valittu vaalilautakunta merkitsee niihin kuhunkin asianomaisen edustajan äänimäärän samassa yhteydessä, jolloin lippu leimataan ja pannaan vaaliurna.

4 §.

Jollei kokousta seuraamaan tullut yleisö käyttäydy asiaankuuluvalla tavalla, se on määrättävä poistumaan kokouspaikalta.

(8)

Puheenjohtaja: 5. asiana on kokouksen puheenjohtajien valitseminen.

Puoluetoimikunta ehdottaa, että kokoukselle valitaan neljä puheenjohtajaa.

Puoluetoimikunnan ehdotus hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Niissä keskusteluissa, joita on käyty ennen tätä kokousta, on sovittu — ja tämän ehdotuksen puoluetoimikunta on myöskin yksimielisesti hyväksynyt — että täällä valittaisiin yksimielisesti 2 + 2 puheenjohtajaa, siis yhteensä 4.

Ehdokkaat ovat seuraavat: Olavi Kajala, Martti Viitanen, Vihtori Fallila ja Emil Skog.

Voidaanko tämä ehdotus yksimielisesti hyväksyä?

Ehdotus kokouksen puheenjohtajista hyväksyttiin yksimielisesti, joten valituiksi tulivat: Olavi Kajala, Martti Viitanen, Vihtori Fallila ja Emil Skog.

Puheenjohtaja: Seuraa sihteerien vaali. Puoluetoimikunta ehdottaa, myös yksimielisesti, että tämän kokouksen sihteerinä toimitsevat Aatto Väyrynen, Pentti Hemmilä ja Aimo Halonen.

Ehdotus hyväksyttiin ja sihtseereiksi valittiin Aatto Väyrynen, Pentti Hemmilä ja Aimo Halonen.

(9)

Puheenjohtaja: Niinikään on keskusteltu ja päästy yksimielisyyteen siitä, että 7. kohdassa mainittu vaalilautakunta olisi valittava yksimielisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että tähän lautakuntaan valittaisiin 4 + 4, siis 8 jäsentä, jotka täällä kokouksessa siten esitetään.

Hyväksyttäneen ehdotus, että valitaan kahdeksan jäsentä.

Ehdotus hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Pyydän tekemään ehdotuksia.

Johannes Koikkalainen: Ehdotan vaalilautakuntaan seuraavat neljä jäsentä: Uuno Laakso, Veikko Järvinen, Erkki Saarinen ja Erkki Kuoppala.

Lauri Heinonen: Ehdotan vaalilautakuntaan seuraavia: Valdemar Sandelin, Sally Virtanen, Eino Tuominen ja Uuno Kutvonen.

Alpo Kanerva: Kannatan Koikkalaisen ehdotusta.

Heikki Törmä: Kannatan Heinosen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Vaalilautakuntaan on ehdotettu seuraavia: Uuno Laakso, Veikko Järvinen, Erkki Saarinen ja Erkki Kuoppala, Valdemar Sandelin, Sally Virtanen, Eino Tuominen ja Uuno Kutvonen.

Hyväksyttäneen nämä 8 edustajaa yksimielisesti.

Yllämainitut kahdeksan edustajaa valittiin yksimielisesti vaalilautakuntaan.

Puheenjohtaja: Se puoli, joka menettelyvaliokunnassa sitten on enemmistönä, saa puheenjohtajan paikan. Tämä niin järjestävässä valiokunnassa kuin tässäkin valiokunnassa.

(10)

Puheenjohtaja: Ehdottaisin sellaista tapaa, että nyt asetettaisiin ehdokkaat menettelytapavalioikuntaan. Jäsenten lukumäärästä on tietysti ensinnä päätettävä. Puoluetoimikunnan ehdotus on, että ehdokkaiden nimet monistetaan ja monisteet sitten jaetaan edustajille, jolloin on helpompi äänestää. Ehkä teemme niin, että nyt asetetaan ehdokkaat ja sitten virkailijat monistavat ehdotukset, me menemme lounaalle ravintolaan ja tulemme sitten äänestämään. Tämä menettely hyväksyttäneen.

Hyväksyttiin.

(11)

Puheenjohtaja: Ensiksi suoritetaan kuitenkin pöytäkirjan tarkistajaan vaali. Ehdotetaan valittavaksi kolme pöytäkirjan tarkistajaa.

Ehdotus hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Ehdotetaan seuraavia: Sulo Manninen, Yrjö Hätinen ja Veikko Rantala.

Ehdotus hyväksyttiin.

(12)

Puheenjohtaja: Ehdotetaan, että menettelytapavaliokuntaan valittaisiin 17 jäsentä. Perusteluna puolueitoimikunta haluaa esittää, että kun meillä on 17 piirijärjestöä, niin ainakin teoreettisesti voi silloin jokainen piiri tulla edustetuksi tähän tärkeimpään valiokuntaan.

Ehkäpä hyväksytään jäsenmääräksi menettelytapavaliokuntaan 17?

Jäsenmäärä hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Ryhdytään asettamaan ehdokkaita menettelytapavaliokuntaan.

Erkki Kuoppala: Ehdotan menettelytapavaliokuntaan seuraavia puoluekokousedustajia:

Väinö Tanner, Alpo Kanerva, Johannes Koikkalainen, Veikko Kokkola, Yrjö Nurmi, Onni Ahonen, Lauri Vierimaa, Waldemar Heinstrom, Ulla Tiilikainen, Mauno Auvinen, Urho Knuuti, Konsta Mikkonen, Eeli Lepistö, Akseli Roden, Kustaa Rintamäki, Leo Lekola ja Eino Romppanen.

Lauri Heinonen: Ehdotan menettelytapavaliokuntaan seuraavia tovereita: Johannes Luukkanen, Erkki Koski, Eino Äijälä, Martti Lahtinen, Erkki Lindfors, Viljo Pousi, Onni Kaukinen, Mikko Hult, Kasper Vaakanainen, Jaakko Kankainen, Viljo Ala-Pöllänen ja Pentti Vuorinen.

Veikko Järvinen: Kannatan Kuoppalan tekemää ehdotusta, Heikki Törmä: Pyydän kannattaa Heinosen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Ehdotuksia ryhdytään monistamaan. Kokous keskeytetään ja sitä jatketaan kello 14,15.

Kokous keskeytettiin kello 12,45.

Kokousta kello 14,15 jatkettaessa ryhtyi puhetta johtamaan Kajala.

Puheenjohtaja: Kokous jatkuu. Pyydän jokaista asettumaan paikoilleen.

Haluan huomauttaa kokouksen osanottajille, että puheenvuoroja pyydetessä on pyyntöön pantava ei vain sukunimi, vaan myöskin ristimänimi ja vaalipiiri, koska täällä on samannimisiä ja muussa tapauksessa voi tulla erehdyksiä.

Tämän jälkeen ryhdytään menettelytapavaliokunnan vaaliin. To-veri Kokkolalla on puheenvuoro.

Veikko Kokkola: Minä pyydän saada esittää, että tuleva vaali suoritettaisiin mandaateittain. Täällä itulee olemaan kaksi listaa, ja minä olen ymmärtänyt, että jollain lailla täällä halutaan nyt noin niinkuin nähdä kokouksen mielipide. Ehkä se näin tulee parhaiten esille.

Oiva Kaivola: Minä pyydän saada kannattaa Kokkolan esitystä.

Puheenjohtaja: Tämä oli ainoa kerta, kun me annamme puheenvuoron ilman, että sitä on pyydetty kirjallisesti. Mutta kun se oli niin selvä tapaus, niin tämä poikkeaminen äsken hyväksytystä ohjeesta hyväksytään samalla.

Hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Ehkä me toimitamme vaalin mandaateittain? Hyväksytään yksimielisesti?

Vaali hyväksyttiin toimitettavaksi mandaateittain.

Puheenjohtaja: Vaali tullaan toimittamaan siten, että vaalilautakunta jakaa äänestysliput. Sen jälkeen ne taitetaan kahtia, ja ennen kuin äänestyslippu pudotetaan uurna, joka on vasemmalla edessä, siihen merkitään mandaattiaaninimäärä ja sitten leima. Ellei lipussa ole sekä leimaa että mandaattiaaninimäärää, lippu tullaan hylkäämään. Vaali voi alkaa.

Vaali toimitetaan piireittäin, ja vaalin jouduttamiseksi pyydetään, että kukin piiri tulee jonoon; tähän, sieltä tänne päin.

Sitten lienee syytä vielä kerran lukea tämä äänestyslippu, jotta me voimme sen hyväksyä. Tässä on seuraavat nimet: Ahonen Onni, Ala-Pöllänen Viljo, Auvinen Mauno, Heinström Waldemar, Hult Mikko, Kanerva Alpo, Kankainen Jaakko, Kaukinen Onni, Knuuti Urho, Koikkalainen Johannes, Kokkola Veikko, Koski Erkki, Lah-tinen Martti, Lekola Leo, Lepistö Eeli, Lindfors Erkki, Luukkanen Johannes, Mikkonen Konsta, Nurmi Yrjö, Pousi Viljo, Rintamäki Kustaa, Roden Akseli, Romppanen Eino, Tanner Väinö, Tiilikai-nen Ulla, Vaakanainen Kasper, Vierimaa Lauri, Vuorinen Pentti ja Äijälä Eino.

Äänestyslippu hyväksyttäneen.

Äänestyslippu hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Äänestää saa enintään 17 ehdokasta. On pyydetty huomauttamaan vielä siitä, että äänestäminen tapahtuu siten, että nimen eteen vedetään viiva nimen edessä olevan viivan päälle. Huomautan vielä kerran, että äänestyslippu taitetaan kah-
tia ja että, ennen kuin se pudotetaan vaaliurna, siihen on vaa-
dittava sekä leima että vaalilautakunnan kirjoittama mandaatti-
luku.

Meidän täytyy heti muuttaa tätä äsken päättämäämme tapaa, joka oli ajateltu äänestyksen tuloksen helpottamiseksi. Ei kuu-
lemma mahdu urnaan, ellei sitä taiteta vielä kertaalleen. Se pitää
taittaa siis kaksi kertaa.

Vaalilautakunta pyytää huomauttaa, että mandaattilukua ei saa
itse kirjoittaa, vaan sen kirjoittaa vaalilautakunta.

Pyydän, että ovi pannaan kiinni. Joko olemme valmiit aloitta-
maan tämän vaalin? Ehkä alamme. Ensimmäisenä on Helsingin
piiri.

Jokaisella pitää olla äänestyskortti valtakirjana.

Vaaliin ryhdyttiin.

Äänestyksen päätyttyä lausui

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen on päätettävä, miten mene-
tellään äänestyslippujen kanssa. Täällä on ajateltu, että liput, sen
jälkeen kun on saatu tulos selville, joko poltetaan tai sitten sine-
töidään ja tuodaan sinetöityinä sihteerille säilytettäväksi.

Ehkä me hyväksymme sen menettelyn, että ne sinetöidään ja
tuodaan sinetöityinä sihteerille.

Menettelytapa hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Nyt olisi meillä hyväksytyn työjärjestyksen
mukaan seuraavana asiana näiden muiden valiokuntien vaali, mut-
ta käytännöllisistä syistä ehdotan, että nämä vaalit siirretään sik-
si, kunnes on saatu selville menettelytapavalioikunnan vaalin tulos.
Voidaanko tämä hyväksyä?

Puheenjohtajan ehdotus hyväksyttiin.

(13)

Puheenjohtaja: Käsiteltäväksi otetaan 11. asia: Puoluetoimikunnan kertomukset vuosilta 1955 ja 1956.

Ensimmäisen puheenvuoron on pyytänyt pääministeri K.-A. Fagerholm. Luovutan hänelle puheenvuoron.

Pääministeri K.-A. Fagerholm: Hyvät toverit! Koska hallituspolitiikka niin oleellisesti liittyy puoluetöimikunnan kertomuk-
siin, niin olen katsonut parhaaksi esittää lyhyen katsauksen vii-

meäikaisesta hallituspolitiikasta, ennen kuin keskustelu puolue-toimikunnan kertomuksista aloitetaan.

Nykyinen hallitus muodostettiin poliittisessa pakkotilanteessa. Edellinen hallitus hajosi lopullisesti presidentin vaalin yhteydessä ja uusi tarvittiin nopeasti tilalle, koska maa oli vääjäämättömäs-ti ajautumassa yleislakoon.

Siinä vaiheessa, jolloin hallitus muodostettiin, ei mikään puolue-elin esittänyt epäilyksiänsä siitä, etteikö hallitukseen olisi ollut mentävä. Yksimielisyys vallitsi myöskin siitä, että hallitus oli rakennettava maalaisliiton ja sosialidemokraattien muodostamalle parlamentaariselle pohjalle. Kun hallitusneuvottelujen yhteydessä kävi ilmi, että maalaisliitto oli luvannut myös kansanpuolueelle edustuksen tulevassa hallituksessa, tähän myönnyttiin, mutta samalla päätettiin hallituspohjaa laajentaa vielä yhdellä puolueella, ruotsalaisella kansanpuolueella. Näin syntyi neljän puolueen hallitus sellaisella pohjalla, jota aikaisemmin ei ollut kokeiltu. Uutta oli myös se, että tällainen laaja kokoomushallitus muodostettiin nyt sosialidemokraattien johdolla.

Hallituksen taipaleelle lähdön sävytti sekä poliittisesti että talouspoliittisesti äärimmilleen jännittynyt tilanne. Presidentin vaalin yhteydessä käyty taistelu kiihoitti valtavasti poliittisia intohimoja ja päättyi dramaattisessa loppuselvittelyssä maalaisliiton voitoksi. Tähän liittyi taloudellisella puolella maataloustuottajain tam-mikuussa pakolla läpiajama maidon tuottajahinnan korotus. Kulut-tajat totesivat elinkustannustensa kohoavan erittäin nopeasti samaan aikaan kuin maanviljelijät saivat tuloihinsa huomattavan li-säyksen ja siten reaalisesti paransivat asemaansa.

Yleislakko oli lähinnä mielenosoitus tapahtunutta taloudellista kehitystä vastaan. Siitä eivät kuitenkaan päättäneet puolue-elimet, vaan yksinomaisesti SAK. Tämä merkitsee sitä, että me joudumme sosialidemokraatteina istumaan kahdella tuolilla samaan aikaan. Ammattiyhdistysliikkeen johdossa olevat sosialidemokraatit aloitti-vat valtavan operaation, jonka vaikutukset tuntuvat koko yhteis-kunnassa. Nimenomaan tämä toimenpide toisaalta kuitenkin kii-rehti meitä sosialidemokraatteja puolueena ottamaan osaltamme vastuun yhteiskunnan asioiden hoidosta.

Tämä ristiriitaisuus on sen jälkeen ollut leimaa antavana liik-keellemme koko nykyisen hallituksen ajan. Sosialidemokraatit hal-lituksessa ja sosialidemokraatit SAK:ssa ovat joutuneet ajamaan toisillensa vastakkaista politiikkaa. Tässä on eräs pääsyy niihin ta-loudellisiin ja poliittisiin vaikeuksiin, joiden edessä olemme tällä hetkellä. Jo edellisen hallituksen jättämä talouspoliittinen perintö

olisi ollut riittävän vaikeasti hoidettava tehtävä mille hallitukselle tahansa. Subventiojärjestelmä oli kasvamassa mammuttimaisiin mittasuhteisiin. Tämän lisäksi oli tehty virkamiespalkkojen korottamista koskeva päätös, joka lisäsi huomattavasti valtion menoja. Kun tähän vielä lisätään käydyn yleislakon seuraukset taloudessa yleensä ja valtion taloudessa erikoisesti, olivat kaikki tekijät valmiina sille, mitä myöhemmin tapahtui. Asiaan liittyi kuitenkin vielä lisätekijöitä. Valtion menot työllisyyden hoitamiseen, vientipalkkioihin ja kansaneläkkeisiin kasvoivat huikeasti. Näin syntyi se kassakriisi, jonka kourissa taikka uhan alaisena on eletty koko nykyisen hallituksen ajan.

Hallituksessa oleminen ei ole eikä saa olla mikään itsetarkoitus. Hallitusvastuuseen osallistuminen voidaan periaatteessa hyväksyä vain sillä ehdolla, että siten voidaan toteuttaa niitä poliittisia, taloudellisia ja sosiaalisia tavoitteita, joita oppositiosta käsin ei voida yhtä menestyksellisesti hoitaa.

Nykyisen kriisin eri kehitysvaiheissa on jatkuvasti ollut harkittavana myöskin kysymys, olisiko meidän pitänyt vetäytyä pois hallitusvastuusta. Joka vaiheessa ovat puolue-elimet kuitenkin selvästi päättäneet, että hallitustyötä on jatkettava. Tämän kannanoton perustelu on ollut varsin yksinkertainen. On katsottu, että me emme talouspolitiikkaa ajatellen voittaisi mitään oppositiossa olemisella, vaan päinvastoin ottaisimme suuren riskin hoitamatta jääneestä työttömyydestä. Ei ole voitu laskea myöskään siihen, että me oppositioon vetäytymällä saavuttaisimme merkittäviä poliittisia etuja. Oppositioaseman taitava hyväksikäyttäminen vaatii nimittäin ohjelmaa kenties vieläkin kiinteämmin kuin hallituksessa oleminen. Sellaista ohjelmaa *emme* ole kyenneet luomaan niistä taloudellisista ja poliittisista edellytyksistä, jotka ovat olleet käytettävissämme. Valtiontalouden jättiläismäiset vaikeudet, vinnin vaikeutuminen, valuuttavarannon huononeminen, tuotannon kasvuvauhdin hidastuminen ja työttömien määrän kaksinkertaistuminen ovat olleet edessämme väijäämättöminä tosiasioina, joita ei parhaalla tahdollakaan voi saattaa sopusointuun SAK:n ajaman täyskompensaatiolinjan kanssa.

Haluan erikoisesti palauttaa mieliin, että hallitusryhmämme on käytännöllisesti katsoen jokaisessa merkittävässä talouspoliittisessa ratkaisussaan ollut yksimielinen. Jos nyt olemme tyytymättömiä tilanteeseen, niin kuin meillä epäilemättä on syytä olla, on meidän toisaalta kuitenkin todettava, että viimeksi kuluneen vuoden aikana harjoitetusta hallituspolitiikasta emme saa syntymään linjakysymystä parhaalla tahdollakaan. Poliitiikkamme tulosten arvos-

telu, joka sellaisenaan varmasti on paikallaan, on näin ollen kohdistettava koko sosialidemokraattisen liikkeen toimintaan, asemaan ja tavoitteisiin. Niin hallituspolitiikkaa kuin muutakin politiikkaa ajatellen meidän on määriteltävä se tilanne, johon nyt olemme joutuneet, ja tältä pohjalta etsittävä ulospääsy nykyisestä umpikujasta.

Palkkakysymys on muodostunut kaikkein keskeisimmäksi hallituspolitiikkaamme sivunneista asioista. Uskon, että valtaosa puolueväestämme on pitkäähkön ajan oivaltanut tilanteen todellisen vakavuuden. On nähty, ettei ole meidän vallassamme päättää, valita, joko hyväksyä tai muuten valita, vaan että me olemme joutuneet erittäin vaikeiden olosuhteiden puristukseen. Silloin tällöin on kuitenkin kuulunut myös toisenlaisia ääniä. Suurin sanoin tai vihjailuin on väitetty, että hallitus ja meidän puolueemme sen mukana ovat joko pahasta tahdostaan taikka taitamattomuudesta pyrkineet ajamaan asiat palkansaajain kannalta erittäin vaikeaan tilanteeseen. On jopa väitetty, että hallitus olisi eräässä mielessä määrätietoisesti ollut politiikallaan mitätöimässä niitä saavutuksia, joita SAK hankki yleislakollaan. Samalla on täyskompensaatiolinjasta pyritty tekemään jonkinlainen vedenjakaja myöskin puoluekiistassa. Todettakoon tästä syystä lyhyesti palkkapolitiikan päälinja ja se asenne, jonka me hallituspolitiikassamme olemme omaksuneet tähän kysymykseen.

Olen jo edellä todennut, että yleislakko oli lähinnä mielenosoitus edellisen vuodenvaihteen tienoilla tapahtunutta taloudellista kehitystä vastaan. Puhtaasti palkkakysymyksenä hoidettuna olisi asia tullut esille vasta kesäkuun alusta, jolloin työmarkkinani keskusjärjestöjen välillä edellisenä syksynä tehty sopimus edellytti neuvotteluja, mikäli elinkustannusindeksi kohoaa tietyn määrärajan ylitse.

Oli koko ajan täysin perusteetonta odottaa, että yleislakon palkkaratkaisusta olisi muodostunut reaalisesti pysyvä. Siitä syystä on yleislakon lopettamissopimusta, johon hallituksen välitysehdotuksella päästiin, pidettävä sellaisena poliittisena välttämättömyytenä, johon ajaututtiin juuri yleislakon ja sen tuoman tilanteen johdosta. Jo lakon aikana aavistettiin ja nyt tiedetään melkoisella varmuudella, että työnantajien ja koko porvarillisen maailman tarkoituksena oli antaa yleislakon yhteydessä SAK:lle musertava isku. On mitä suurin syy olettaa, että tämä taktiikka olisi onnistunut, jos maassa yleislakon aikana olisi istunut puhtaasti porvarillinen hallitus. Nyt tiedetään, että maalaisliiton piirissä esiintyy ryhmä, jonka tarkoituksena oli saattaa SAK käpälälautaan juuri yleislakon yhteydessä. Ainoa este tässä suhteessa maalaisliiton ta-

holla oli hallitussopimus, jossa edellytettiin toisaalla palkansaaajille palkankorotusta ja toisaalla maanviljelijöille maataloustulolakia. Näiden pykälien avulla oli mahdollisuus puristaa hallituksessa lävitse sellainen välitysehdotus, jota työnantajat puolestaan eivät hevin kyenneet hylkäämään jäätyään vaille maalaisliiton aktiivista poliittista tukea. Hallituksen välitysehdotus yleislakon lopettamiseksi oli näin ollen puhtaasti poliittinen toimenpide, jonka ainoana tarkoituksena oli ehkäistä tilanteen muuttuminen entistään kaoottisemmaksi. Syntyneen sopimuksen taloudellinen kestävyys oli alun pitäen vähintään epäilyksenalainen. Sen jälkeen tapahtunut kehitys on riittävän selvästi osoittanut, ettei ole minkäänlaisia edellytyksiä pysyttää reaalisenä sitä tulojen lisäystä, joka palkansaaajille yleislakon yhteydessä annettiin. Ja tässä ei meidän kohdaltamme ole lainkaan kysymys siitä, mitä sosialidemokraatteina pidämme moraalisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisena ja mitä emme, vaan kysymys on siitä, mikä on taloudellisesti ja poliittisesti mahdollista ja mikä ei ole. Olen yleislakon jälkeisenä aikana neuvotellut lukuisia kertoja SAK:n sosialidemokraattisten johtajien kanssa. Olen vilpittömästi yrittänyt löytää keinoja, joilla me sosialidemokraattisena hallitusryhmänä olisimme kyenneet auttamaan palkkapoliitiikan ratkaisuja reaalisesti käytettävissä olevien mahdollisuuksien puitteissa. Yksimielisyyttä ja yksimielistä linjaa ei näistä yrityksistäni huolimatta ole kuitenkaan syntynyt. Aluksi näytti siltä, kuin SAK:n taholla olisi epäilty hallitusryhmän pelkästään taktillisista syistä liioittelevan valtiontalouden vaikeuksia ja taloudellisia seurauksia, joita näistä vaikeuksista tulisi koitumaan. Myöhemmin on tilanne koko vakavuudessaan paljastunut suurin piirtein jokaiselle. Tässä vaiheessa ovat esteiksi kuitenkin tulleet arvovaltakysymykset ja aikaisemmin annetut lupaukset. Nyt olemme sitten tilanteessa, jossa kukaan ei tiedä lopputulosta, eikä ole näkyvissä edes sitä linjaa, jota kulkien asioita olisi ryhdyttävä hoitamaan.

Viime kesänä yritettiin aikaansaada kokonaisratkaisua talousneuvoston suosituksen pohjalla. Tämä ns. OO-linja ajautui kuitenkin hallituksessa karille maalaisliiton vastustuksen vuoksi. Jos SAK olisi ollut tämän ohjelman takana, olisi meillä siinä tilanteessa ollut erinomaisen edullinen asema sekä maalaisliittoon että yleiseen mielipiteeseen nähden. Emme kuitenkaan voineet tehdä asiasta suurta kysymystä, koska tiesimme, että vaikka maalaisliitto vielä loppujen lopuksi myöntyisikin, SAK ei missään tapauksessa tulisi niin tekemään.

Asian seuraava julkinen vaihe oli syyskuussa, jolloin esitin tär-

keimpien etujärjestöjen edustajille sovittavan vakaannuttamisohjelman periaatteet. Niiden mukaan oli palkkojen senkertainen hyvyys rajoitettava osittaiseksi, mutta samalla olisi sovittu myös siitä, että maataloustulon kytkeminen palkkoihin lopetetaan. Tämä vaihe kaatui palkkaneuvotteluihin, joissa SAK vaati täyskompensaatiota ja työnantaja tarjosi nollaa. Myöhemmin syksyllä nimettiin palkkaneuvotteluja varten välitysmies, joka saattoi vain todeta, että osapuolten kannat ovat sovittamattoman kaukana toisistaan. Kaikissa näissä vaiheissa joutuivat hallitusryhmä ja SAK toimimaan vailla yhtenäistä suunnitelmaa ja linjaa. Niin taloudelliset kuin poliittiset realiteetit pakoittivat hallitusryhmän pyrkimään ratkaisuun, joka olisi jossakin SAK:n ja työnantajain kannan välillä. SAK:n hallitusryhmää kohtaan tuntema epäluottamus oli kuitenkin niin suuri, ettei hallitusryhmä lyhyesti sanoen tietänyt, millä tavalla se olisi voinut SAK:ta auttaa. Hallitusryhmän taholla ei tiedetä tänäkään päivänä, mikä olisi sellainen täyskompensaatiota vähäisempi palkkajärjestely, jonka SAK olisi valmis hyväksymään kompromissina.

Asian viimeisimmän vaiheen muodostaa puolue-elinten, hallituksen ja eduskunnan hyväksymä talouspoliittinen ohjelma, jonka toteuttaminen on nyt lähinnä eduskunnan ja työmarkkinajärjestöjen käsissä. Tätä ohjelmaa on ennätetty jo kovasti arvostella kaikilla tahoilla. Siihen on epäilemättä syytä myös meidän omassa keskuudessaamme. On vain pidettävä mielessä, että kysymyksessä ei suinkaan ole sosialidemokraattinen ohjelma, vaan kompromissi, jota parempaa ei kyetä saamaan nykyisessä hallituksessa. Erikoisen arka paikka on tietysti palkkakysymys, jonka ratkaisemissa ohjelma sisältää suosituksen työmarkkinajärjestöille. Olen henkilökohtaisesti pyrkinyt mahdollisimman pitkälle välttämään hallituksen täsmällistä kannanottoa palkkakysymykseen. Näin jo siitä syystä, että palkkakysymyksen hoito kuuluu sekä työmarkkinajärjestöjen mielestä että hallitussopimuksen nimenomaisen määräyksen mukaan näille järjestöille. Vielä painavampi syy karttaa täsmällisen palkkaprosentin ehdottamista on siinä, että emme ole missään vaiheessa saaneet tietää, onko SAK todella valmis kompromissiin ja mikä on sen minimivaatimus. Hallituksen taloudellista ohjelmaa ei olisi saatu syntymään, ellei siihen olisi otettu myös palkkoja koskevaa suositusta. Jos siis todella halutaan vakaannuttamisohjelmaa, ei käytettävissä ollut mitään muuta vaihtoehtoa kuin hyväksyä se palkkoja koskeva suositus, johon maalaisliittolaiset myöntivät vasta erittäin kriittilliseksi käyneiden neuvottelujen jälkeen.

Poliittisena vaihtoehtona olisi tietysti jälleen käytettävissä jo

usein aikaisemmin väläytetty mahdollisuus: oppositioon vetäytyminen. Asiaa harkittiin varsinkin hallitusryhmässä. Sama ajatus oli harkittavana myös puoluetoimikunnassa sekä eduskuntaryhmässä. Todettiin varsin ratkaisevasti se seikka, että millään taholla meidän piirissämme ei löytynyt sellaista vaihtoehtoista ohjelmaa, johon viitaten olisi voitu vetäytyä oppositioon. Ei liioin tuntunut uskottavalta, että tilalle tuleva puhtaasti porvarillinen hallitus olisi talouspoliittisessa pyrkimyksessään suhtautunut palkansaajiin suopeammin kuin hallitus, jossa sosialidemokraatit ovat mukana. Kun ohjelmaan sisältyivät meidän kannaltamme varsin merkittävät maataloustulolain muutokset ja vientimaksut, asettui hallitusryhmä yksimielisesti ohjelman taakse. Myös eduskuntaryhmä oli käytännöllisesti katsoen yksimielinen. Puoluetoimikunnassa ohjelmaa vastusti neljä jäsentä, yksi pidättäytyi äänestyksestä ja 10 oli sen kannalla.

Ei ole mitään syytä ylistää tätä ohjelmaa, ja niin kuin jo nimenomaan totesin, se ei suinkaan ole mikään sosialidemokraattinen ohjelma. Se on meidän tahollamme hyväksytty vain siitä syystä, että meillä itsellämme sen paremmin kuin puolueen ja SAK:n taholla ei ole mitään muuta vaihtoehtoista ohjelmaa edes oppositioon vetäytymistä varten. On muistettava, että me suurena ja arvovaltaisena puolueena *emme* voi oppositiossakaan esittää sellaisia vaatimuksia, joiden toteuttamiselta puuttuu reaalinen pohja.

Palkkakysymys meidän piirissämme perustuu elinkustannusindeksiin ja indeksikompensaation tunnontarkkaan seuraamiseen. Tällä sodanjälkeisellä perinnäistavalla on kansantajuisuutta ajatellen tietty oikeutuksensa, mutta on todettava, että asiaan on vaikuttamassa muitakin seikkoja kuin nämä kaksi. Siitä on nykyinen tilanne erinomaisena esimerkkinä. Palkkojen muodollinen indeksikompensoatio edellyttäisi tällä hetkellä 13 indeksipisteen korvaamista palkansaajille n. 12%:n yleisellä palkankorotuksella. Tällöin tulisi muodollisesti täytetyksi se, mitä sovittiin yleislakkoa lopetettaessa. Asiallisesti kysymys näyttää numerojen valossa hieman toiselta. Vuoden 1956 alusta lukien ovat elinkustannukset kohonneet n. 19 % ja yleinen ansiotaso noin 15 %. Näin mitaten on tänä aikana syntynyt neljän indeksipisteen marginaali elinkustannusten ja yleisen ansiotason välille. Jos lisäämme tähän paljon puhutun kompensoation 3%:n tuottavuuden noususta, päädymme 7%:n palkkasaatavaan. Tämä kaikki yhdessä on vain runsaasti puolet siitä, mitä palkkojen muodollinen indeksikompensoatio edellyttää. Ja tässä en eräs syy vakavasti harkita sitä, onko indeksiin tuijottaminen riittävän perusteellisesti harkittua palkkapoliitikkaa.

Toinen syy on niissä tekijöissä, joista indeksin nousu on aiheutunut. Yleislakon jälkeen tapahtuneessa elinkustannusten nousussa on kahdeksan pistettä seurausta niistä valtion talouden saneerausoperaatioista, joita viime vuoden puolella jouduttiin kahteen otteeseen suorittamaan, ensin huhtikuussa ja sitten lokakuussa. Noin neljä pistettä on tullut indeksiin siitä, että vanhojen talojen vuokrat ovat kohonneet ja uusien kalliimpien osuus indeksiasuntokannassa on lisääntynyt. Vain yksi indeksipiste jää näin ollen muille hintojen nousuille. Noin % tapahtuneesta elinkustannusten kohoamisesta on seurausta valtiontalouden paisumisesta virkamiespalkkojen, subventioiden, vientipalkkioiden, kansaneläkkeiden ja työllisyysmenojen kasvun johdosta. Kaikki nämä valtion menojen lisäykset ovat samalla merkinneet tulojen lisääystä ja tulojen siirtoa jollekin yhteiskuntaryhmälle. Kehitys oli vähitellen johtamassa siihen, että koko yhteiskunta olisi ollut elätettävä valtion varoilla. Koska valtiolta kuitenkin alkoi raha loppua, oli eräitä tulonsiirtoja supistettava eräiden toisten tulonsiirtojen hyväksi. Näin jouduttiin karsimaan subventioita ja hinnantasauskorvauksia, jotta olisi voitu maksaa vientipalkkiot, korotetut kansaneläkkeet ja kasvaneet työllisyysmenot.

Tapahtunut elinkustannusten kohoaminen koskee kaikkia kansalaisryhmiä eikä yksinomaan vain palkansaaajia. Kohonneiden elinkustannusten muodossa on näin ollen jouduttu maksamaan hintaa siitä, että eduskunta on halunnut korottaa kansaneläkkeitä ja hallitus on halunnut järjestää työttömiksi joutuneille työtä. Kuluvana kautena ennakoidaan työllisyysmenot n. 40 miljardiksi markaksi. Tämä on melko tarkasti se määrä, jolla valtiontaloutta jouduttiin saneeraamaan viime vuonna. Teoreettisesti voimme päätellä, että jos kaikki työllisyystyöt olisi jätetty järjestämättä, olisi indeksi nyt kahdeksan pistettä alempana. On vain kysyttävä, olisiko 80.000 ihmisen työttömyys palkkapolitiikan hoidon kannalta edullisempi tilanne kuin nykyinen.

Olemme politiikassamme sitoutuneet nostamaan maanviljelijäin tuloja, korottamaan kansaneläkkeitä ja huolehtimaan työttömiksi joutuneista. Nämä sitoumukset ovat niin suuria, että ne pakostakin tuntuvat kipeästi tullessaan meidän maksettaviksemme. Me emme voi jatkaa köyttä siten, että leikkaamme pätkän toisesta päästä ja soimiamme sen toiseen päähän. Köyden pituuden säätelevät tuotannon ja työllisyyden määrät. Käytettävissämme ei näytä olevan mitään taloudellista tai poliittista keinoa, jonka avulla voisimme, joko rahan arvoa tai työllisyyttä vaarantamatta, suorittaa nopeita, tuntuvia ja reaalisia tulonsiirtoja palkansaaajille. Rahanarvolla pe-

laaminen ei ole tuottanut mitään reaalista hyötyä palkansaajille nykyisessä tilanteessa. On muistettava, että elämme nyt sellaisessa indeksivaiheessa, jossa kaikki on kytketty kaikkeen ja jossa palkat suurimpana tuloryhmänä pakostakin muodostavat pyramidin pohjan. Jos työehtosopimuspalkoissa tapahtuu huomattava nousu, on siitä automaattisena seurauksena vaikutus virkamiespalkkoihin, maataloustuloon ja vuokriin. Kaikki nämä tekijät ja niiden lisäksi yleisen palkankorotuksen muut seuraukset tulevat näkyviin elinkustannusindeksissä, mikä puolestaan saattaa liikkeelle kansaneläkkeet ja talletusindeksikorvauksen ja loppujen lopuksi tietysti uudelleen myös palkat, jotka tällaisen kierroksen jälkeen ovat jälleen jääneet alemmiksi.

Johtopäätöksenä on pakko todeta, että hallituspolitiikka on joutunut kristallisoimaan sen kriisin, johon olemme ajautuneet muutaman viimeksi kuluneen vuoden aikana sekä yhteiskuntana että puolueena. Hallitusryhmä on ollut saumattomassa yhteistyössä puolue-elinten kanssa ja tältä pohjalta joutunut hyväksymään kaikki ne ikävät asiat, joilta on turha ummistaa silmiään. Olemme joutuneet tilanteeseen, jossa poliittisesti vetäviä sosiaalisia uudistuksia ei toistaiseksi voida toteuttaa. Päinvastoin meidän on ollut hyväksyttävä eräitä suoranaisia takaiskuja voidaksemme pitää kaikkein tärkeimmät asiat todella ensimmäisinä. Edessä on nyt näihin tosiasioihin sopeutuminen. Sen ei tarvitse eikä se saakaan merkitä sitä, että jättäytyisimme tämän todettuamme virran vietäviksi. Meidän on päinvastoin kyettävä rakentamaan kaikista vaikeuksista sellaiset positiiviset tavoitteet, jotka nykyistä lähtökohtaa ajatellen palvelevat sekä puolueemme poliittista kasvua että sen taloudellisia ja sosiaalisia tarkoituksia.

Tämä puoluekokous ei tietenkään voi ratkaista ajankohtaisia taloudellisia vaikeuksia, mutta uuden puoluetoimikunnan ensimmäisenä ja tärkeimpänä tehtävänä tulee olla sellaisten keinojen löytäminen, joilla voidaan tasoittaa mielipiteiden eroavaisuuksia puolueen ja ammattiyhdistysliikkeen välillä. Luulen uskaltavani sanoa, että poliittisen linjan väki on valmis ojentamaan käden luottamuksellisen yhteistyön aikaansaamiseksi. On toivottavaa, että ammattiyhdistysväki ottaa tämän kädenojennuksen vastaan. Yhteisin voimin ja hyvällä tahdolla meidän on pyrittävä pois siitä kestämatömästä tilanteesta, johon olemme joutuneet.

Puheenjohtaja: Kokouksen puolesta pyydän saada kiittää pääministeriä hänen tasapuolisesta ja asiallisesta alustuksestaan.

Tämän alustuksen yhteydessä tuli käsitellyksi asia nro 12 ja nyt

jatkuu asian n:o 11 käsittely, "Puoluetoimikunnan kertomukset vv. 1955—56". Halutaanko jatkaa yleiskeskustelua?

Täällä on pyydetty puheenvuoro yleiskeskusteluun.

Eero Antikainen: Herra puheenjohtaja, hyvät kokousedustajat! Täällä kokoussäännöissä on määräys puheajan pituudesta. Ehkä puheenjohtaja sitten ilmoittaa, missä vaiheessa on pakko lopettaa.

Puheenjohtaja: Emmekö sovi, että annamme toveri Antikaiselle 15 minuuttia, koska hän on toisen puolen puheenkantaja.

Puheenjohtajan ehdotus hyväksyttiin.

Puhuja: Pääministeri puheensa lopussa lausui, että poliittinen väki on valmis tarjoamaan käden ammattiyhdistysväelle. Minä ymmärsin tavallaan niin kuin hyvittääkseen sitä menetystä, jota palkansaajaväki siinä ratkaisussa, minkä hallitus on tehnyt, on saanut kokea. Minä en sellaisenaan ymmärrä, mitä herra pääministeri tarkoittaa poliittisella väellä. Jos on kysymys sosialidemokraattisesta ammattiyhdistysväestä, minä näen, että erikoisesti sosialidemokraattinen ammattiyhdistysväki on myös sosialidemokraattista poliittista väkeä. Näin mitä suurimmassa määrin silloin, jos on kysymys ei ainoastaan puolueen yhdistysten kokouksissa tehtävästä ratkaisusta, vaan siitä käytännön toiminnasta, jolla sosialidemokraattista politiikkaa on hoidettava ennen kaikkea työpaikoilla ja yhteisen elämän arkisessa koneistossa. Sen vuoksi minä näen, että kysymys taloudellisista ratkaisuista koskee ammattiyhdistysväkeä puhtaasti sosialidemokraattisena väkenä, ja sellaisenaan sen tulisi koskea puolueväkeä kokonaisuudessaan.

En halua lähteä tässä lyhyessä puheenvuorossa kahlaamaan yleislakossa. Toteaisin vain sen, että ei ole minun mielestäni aivan oikea perustelu nykyiselle, hallituksen aikaansaamalle ratkaisulle, jos tavallaan yleislakon katsotaan olevan aiheena siihen kehitykseen, joka on sen jälkeen tapahtunut ja jonka tuloksena on sitten myöskin nähtävissä hallituksen ns. vakauttamisratkaisu. Vielä koskaan: sodanjälkeisissä oloissamme ja sosialidemokraattien käsissä eivät, ammattiyhdistysliikkeen ja sosialidemokraattisen puolueen johdon: keskinäiset suhteet ole joutuneet niin vakavaan kriisivaiheeseen, kuin missä ne tällä kerralla ovat. Siinä pääministeri käsitykseni mukaan teki aivan oikean toteamuksen. Minä yhdyin siihen, että syitä kaikkeen, mitä on tapahtunut, on useita. Kaikki ne eivät kuitenkaan ole luonteeltaan talouspoliittisia. Hallitus, aikaansaadeSSaail Sanotun ratkaisun, ilmoitti pääministerin suulla, että talouspoliittiset näkökohdat on tällä kertaa niin kuin heitettävä si-

vuun. Tämäntapainen periaate, jonka hallitus otti ja myöskin toteutti, on uutta meidän sodanjälkeisissä oloissamme. Kaikkina näinä menneinä vuosina on nimittäin lähdetty siitä, että sos.-dem. politiikan tulee tässä maassa nojautua ja perustua siihen yhteistyöhön, joka on ammattiyhdistysliikkeen ja puoluejohdon välillä, ja ennen kaikkea myöskin niihin tarpeisiin, jotka ovat tämän maan köyhimmän väestönosan, palkansaajakunnan jokapäiväistä elämää. Kun hallitus periaatteessa lähti tielle, jossa se on halunnut nähdä vain poliittiset voimat, tapahtui minun mielestäni erittäin valitettava virhe. Ei ihme, jos joihinkin poliittisiin päivännäkymiin, olkoot ne henkilöitä kiinnostavia tai sitten koko hallitusryhmää kiinnostavia, on pantu siinä määrin arvoa, että on unohdettu niin suuri sosialidemokraattinen väestönosa kuin palkansaajakunta kokonaisuudessaan.

On melko vaikeata tällä hetkellä vielä saada kuvaa siitä, mikälaista muutosta sosialidemokraattisen väen ajatustavan piirissä tämä ratkaisu aikaansaa tulevaisuuteen nähden, mutta joka tapauksessa on aihetta todeta, että kun sosialidemokraattisen puolueen taholta kaikkina menneinä vuosina on julkisesti ja käytännössäkin pyritty antamaan tukea ammattiyhdistyspolitiikalle ja nimenomaan palkansaajien pyrkimyksille tässä maassa, niin tällä kertaa hallituksen ottama asenne, ja siihen liittyen myös puolue-toimikunnan enemmistön ja eduskuntaryhmän kanta, on aivan päinvastainen. Olisi mielenkiintoista tässä yhteydessä käydä lävitse hallituksen vakaannuttamisohjelma, jonkalaista nimeä ratkaisu kantaa, ja kohta kohdalta pyrkiä keskustelemaan siitä, millä tavalla hallitus tätä ohjelmaa laatiessaan tai sitä teettäessään, paremminkin sanoen, on ollut varma siitä, että tämä ohjelma täyttää rahanarvopoliittisesti, työllisyys- ja tuotantopoliittisesti, meidän kilpailukykyämme parantamiseksi ne tavoitteet, jotka sille ilmoitettiin asetetun. On mitä suurin syy epäillä, että näissä suhteissa tällä ohjelmalla ei loppujen lopuksi päästä siihen, niihin sillä on ilmoitettu pyrittävän, vaan että tulos on täysin päinvastainen.

Me tiedämme riittävän hyvin tässä maassa, kuinka menneiden vuosien aikana erilaisten kriisien merkeissä, niitä korostamalla ja niihin myötäväikuttamalla, on pyritty aikaansaamaan ratkaisuja, joissa tavoitteena on ollut tulonsiirto palkansaajakuluttajien talouksista muille väestöryhmille. Kaikissa näissä yhteyksissä on meidän talouselämämme pohja, työllisyyden ja tuotannon edellytykset, maalattu niin mustalla värillä kuin suinkin. Onneksi aikaisemmissa vaiheissa on tilanne ollut sellainen, että sekä puolueen että sosialidemokraattisen ammattiyhdistysliikkeen johto on voinut

rinta rinnan olla torjumassa tämäntapaisia pyrkimyksiä. Jokaisessa tämäntapaisessa yrityksessä olemme voineet todeta niiden asiantuntijoiden salkussa, jotka ovat yrittäneet tilannetta oikein mustaksi maalata, olleen vähintään kahdenlaisia papereita. Tällä kertaa on tilanne siinä mielessä mielenkiintoinen, että sosialidemokraattinen ministeriryhmä on ollut myöskin puoluetoimikunnan vastuulla teettämässä tätä ohjelmaa. Minä sanon sananmukaisesti: teettämässä tämän maan porvarillisilla talouselämän asiantuntijoilla, joilla ainakin aikaisemmin meidän yksimielisen käsityksemme mukaan on ollut se maine, että he eivät ole katselleet objektiivisesti talouselämämme pulmia, kun on ollut kysymys nimenomaan palkansaajaväestöön samoinkuin yleensä vähäväkiseen väestöön kohdistuvista hyökkäyksistä. Onko nyt todellakin päädytty siihen, että nämä henkilöt voivat olla asiantuntijoita sosialidemokraattiselle talouspolitiikalle tässä maassa? On täytynyt tapahtua erittäin suuri ajatustavan muutos vastapuolella olevien osalta, jos heidän ajatuksensa ja pyrkimyksensä kelpaavat näin suuressa määrässä ohjeeksi todellakin sosialidemokraattiselle politiikalle!

Tohtori Tanner Sosialistisessa Aikakauslehdessä toteaa, että syy tähän tilanteeseen on meissä itsessämme. Hän toteaa, että tätä kriisiä voitaisiin nimittää kriisiksi made in Finland. On eikä suinkaan suuri salaisuus, että tämän ohjelman takana ja aloitteentekijänä on ollut henkilö, johon nähden sitä voitaisiin nimittää hie-man toisellakin nimellä: made by Fieandt. Fieandt ei ole säästännyt sanojaan ja käsityksiään, millä tavalla meidän talouspolitiikkaamme on hoidettava. Selvästi ja suorasanaisesti hän on lähtenyt siitä, että tämän maan palkansaajakuluttajilla on ostokykyä liikaa ja että tämän ostokyvyn poisvetämiseksi täytyy käyttää useammanlaatuksia lääkkeitä. Helpoimmin järjestely onnistuu, jos maassa on siinä määrin työttömyyttä, että se on omiaan aikaansaamaan ostokyvyn supistumista. Ja sitten kun tämä vaihe on saatu riittävään asteeseen, on suoritettava ratkaiseva leikkaus, hänen sanoillaan ja ilmoituksillaan sanottuna: devalvaatio.

Kun kaikki tämä on ollut nähtävissä, olisi sosialidemokraattiselta hallitukselta odottanut, että se ollessaan aikaansaamassa talouspoliittista ohjelmaa olisi todella ottanut huomioon turvallisuuden rakentamisen palkansaajakuluttajille ja vähäväkisille myöhempiäkin tarpeita varten. Näin ei ole ollut asianlaita. Hallitus on vakaannuttamisohjelmalla, jos rajoitun yksinomaan tähän palkkapolitiikkaan, sananmukaisesti halunnut ottaa huomattavan osan pois palkansaajilta niistäkin tuloksista, joita he aikaisemmin ovat voineet järjestötoiminnallaan aikaansaada, ja vetäistä tämän mu-

kaisen tien pitkäksi ajaksi eteenpäin, ensiksi 1958-vuoden Hoppuun ja vuoden 1959 alusta vielä erikseen.

Pääministeri Fagerholm ilmoitti, että hän ei ole halunnut sisällyttää vakaannuttamisohjelmaan kovin yksityiskohtaisia palkkapoliittisia määräyksiä. Tätä on erittäin vaikea ymmärtää. On todettava, että kirjaimellisesti ja todellakin yksityiskohtaisestihan siinä sanellaan, mikä on palkansaajien kohtalo siinä vaiheessa, jolloin elinkustannusten jatkuva nousu on odotettavissa, niin kuin tämän ohjelman eräs perussisältö antaa riittävästi aihetta sanoa ja uskoa.

Tämä ohjelma ei ole vakauttamisohjelma rahan arvon kannalta. Tällä hetkellä puhutaan jo sellaisesta vaiheesta tämän ohjelman toteuttamisessa, joka merkitsee elinkustannusindeksin pistelukua 130. (Puheenjohtaja: Minuutti jäljellä.) Ja se on vain eräs vaihe, sen jälkeen on vielä odotettavissa erittäin huomattavia korotuksia, joista ei luvata kuin erittäin vähäinen kompensatio.

Enhkä saan tilaisuuden puhua tästä asiasta siinä yhteydessä, jolloin on esillä talouspoliittisen ohjelman käsittely. Tässä yhteydessä, herra puheenjohtaja, pyytäisin kuitenkin kiinnittää puoluekokousedustajien huomiota niin suuressa määrin tähän asiaan, että kun pääministerikin uudelta puolueen johdolta toivoo tämän erittäin karkean virheen korjaamista, puoluekokous ja tässä yhteydessä lausuisi riittävän perusteellisen käsityksensä tämän tapaisen vakauttamisohjelman turmiollisuudesta.

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen jatkuu keskustelu kohdista 11 ja 12. Myöskin katsaus viime aikojen hallituspolitiikkaan on siis tällä kertaa keskustelun aiheena. Halutaanko lisä puheenvuoroja näistä teemoista? Tässä yhteydessä on nyt ratkaistava myöskin kysymys, onko tämä vakauttamisohjelma tehty vain in Finland, vai onko se myöskin made by Fieandt. Tuntuu siltä, että tämä teema ei kiinnosta? (Kokouksesta: Kiinnostaa kyllä, siellä on puheenvuoroja.) — Puheenvuoro toveri Mikkosella.

Antti Mikkonen: Herra puheenjohtaja! Tuntuu siltä, että varsinaisena maaseudun ja palkkatyöläisten edustajana ei tekisi valitsijoilleen oikeutta, jos ei jo tässä tilaisuudessa puuttuisi hie-man tähän kysymykseen. Valitettavinta on se, että tuntikausia kestäneisiin alustuksiin ei voi vastata kuin 10 minuuttia, vaikka ne vaativat aivan perusteellisen erikoiskäsittelyn. **Siihenkin olisi mahdollisuus, jos olisi riittävästi aikaa, mutta ilmeistä on, että tätä puoluekokousta ei myöskään aiota pitää koko vuotta, joten tuo rajoitus on ymmärrettävissä.**

Minä en haluakaan paljon enää lisätä siihen, mitä täällä Antikainen sanoi, mikäli se koskee nyt puhtaasti tätä vakauttamisoh-

jelmaa ja sen palkkapuolta, mutta minä näkisin tässä eräitä muita seikkoja myöskin, jotka on vakavasti otettava tätä kysymystä käsiteltäessä huomioon. Minä tulen kentältä, sieltä missä joukot ratkaisevat kantansa tällaisiin kysymyksiin ja nykyaikainen aivopesukaan huonoine pesuaineineen mitä siihen käytetään, ei auta tähän kysymykseen enää. Ne näkevät tosiasiat sumuverhojen läpi ja ne vetävät siitä omat johtopäätöksensä. Me emme voi sille mitään emmekä itse rehellisinä työläisinä ja sosialidemokraattienakaan tähän halua mennäkään, että yritetään sumuttaa enää lisää.

Niiden 50 vuoden aikana, mitkä minä olen ollut mukana työväenliikkeessä tässä maassa, ehkä on tällä hetkellä pahin pulma puolueen jäsenten keskuudessa se, mitä tehdään ja mitä ei tehdä. Me olemme riidelleet ennenkin, ei tämä ensimmäinen kerta Ole tämä eikä viime vuosi, kun on riideltä, mutta tuon riidan laatu on sellaista, että nyt on kysymys siitä, onko sosialidemokraattinen puolue tällä hetkellä jäävä työväenpuolueeksi vai tehdäänkö siitä jonkin porvaripuolueen, sanoisimme nyt tällä hetkellä maalaisliiton, hansikas. Me jäsenet olemme sitä mieltä, että sitä siitä ei tulla tekemään. Mutta se, että jos me jatkamme siltä pohjalta, mitä täällä on esitetty ja mihinkä verrattain hyvän vastauksen palkkatyöläisten osalta antoi täällä Antikainen, johon minä yhdyin, niin varmasti tulee käymään niin, että meillä vuoden päästä tulevissa vaaleissa ei ole senkään vertaa ja sitäkään poliittista valtaa, mikä meillä tällä hetkellä on.

Minä myönnän, että 25 prosentin edustajajäsenmäärällä ei pystytä maan tilannetta yksinomaan hallitsemaan eikä siihen ole syytä pyrkiäkään. Mutta onko sitten syytä pyrkiä juuri työväestön ja sen etujen nimissä ajamaan sitä politiikkaa, joka vie leivän työläisten suusta? Tämä kysymys on syytä tämän puoluekokouksen harkita sikäli tarkoin, että se ei tee siinä asiassa virhettä. Kun 50 vuotta on joutunut joka päivä käymään taistelua tovereittensa kanssa ja aina ovat olleet kynnet verissä ja silmäanalukset mustina, koko tuon 50 vuoden aikana, niin kun on jotakin saavutettu, vapaaehtoisesti ihminen ei siitä halua luopua.

Tämä on totuus asiasta.

Ei ole sanottava, niinkuin Fieandt sanoo, että siellä on ostovoimaa liikaa. Sen pitäisi mennä ja katsoa tuollaisen perheen asemaa, joka saa tällä hetkellä 30.000 markkaa bruttona kuukaudessa palkkaa, ja siellä työttömyystyömailla ei sitäkään, sehän jää siitä alle. Onko sen elintaso kohonnut sen jälkeen, kun maataloustuotteiden hinnat nostettiin vain 4 %. Meidän taloudessamme ovat nousut reippaasti 35—40 %, koska kaikki on kohonnut. Mutta sellai-

sessä taloudessa, jossa nyt 75—80 % koko talon tuloutuksesta on käytettävä pelkkään maataloustuotteiden, leivän, maidon, voin ja perunain oston, niin, mitäs sen talous ja sen talouspisteet ovat nousseet? Siellä se tuntuu.

Nämä asiat on otettava huomioon tarkasti.

Onko pikkutalonpoika tuolla, joka omistaa kaksi tai kolme lehmää, onko se hyötynyt näistä hinnankorotuksista? Se on saanut näennäisesti voikilolleen ehkä 50, ehkä 100 markkaa korkeamman hinnan kuin silloin, mutta onko kukaan vaivautunut laskemaan, kuinka paljon enemmän se on joutunut maksamaan niistä tarvikkeista, joita sen on täytynyt sen jälkeen ostaa. Tämäkin puoli asiasta on syytä selvittää, ennen kuin tälle tielle on lähdetty, mille on menty.

Kun on tällä hetkellä, sanottakoon se rehellisesti, kysymys siitä, saadaanko tämän maan työväenluokka suurin piirtein samalle tasolle kuin vuonna 1930, vaikeudet saattavat olla olemassa ja niitä on olemassa, mutta kenenkään tavallisen täysjärkisen ihmisen päähän ei lähde, että nuo vaikeudet ovat syntyneet sillä tavoin, ettei niitä olisi jossain määrin voitu välttää. Kun inflaatio tunnustettiin nostamalla maataloustuotteiden hintoja 35 prosentilla ja muita hintoja noin 10 prosentilla, silloin tietysti tarvittiin myöskin tuota huonoa rahaa niin paljon enemmän, että nuo ihmiset voisivat ostaa nuo tuotteet, koska niiden hinta oli niin paljon noussut. Samanaikaisesti Suomen Pankin pääjohtaja Fieandt on vetänyt useita miljardeja, jopa sanotaan kymmeniä miljardeja, pois käytännössä ollutta rahaa, jota ei silloinkaan liikaa ollut. Milä nuo tuotteet nyt ostetaan? Niiden seurauksena on osittain syntynyt työttömyyttä lisää, sitä on myöskin tahallisesti loihdittu esiin. Me, jotka liikumme tuolla alhaalla päin, tunnemme työmaita, jotka on suljettu tahallaan sen vuoksi, että työttömyyttä tulisi lisää. Ja myöskin tuo työttömyystöiden laatu, se on myöskin sellainen, vaikka siitä puhutaan, vaikka sitä on tehostettu, se sietää määrätyn tarkastuksen; sillä jos nyt joka vuosi teemme sellaista työtä, joka ei anna uusia pysyviä työtilaisuuksia, niin silloin meillä menevät nuo rahat hukkaan. Ja sitten kun kantohinnat paljastuvat, niin voimme todeta, että rahat menivät talvella, mutta muuta ei tullut, kun menivät kaikki! Tällainen on tilanne todellisuudessa. Jokin tietömaa saattaa olla välttämätön ja tarpeellinen, mutta onko myöskin tarpeellista yhteiskunnan talouden kannalta katsottuna, että pitää tuoda Sallasta saakka joku sata henkeä kuokkimaan Turun ja Helsingin välillä tietä, sitä ei tavallinen ihminen jaksa ymmärtää. Jotakin täytyy myöskin siinä puolessa

olla vikaa. Ja siksi, kun tätä asiaa käsitellään täällä, myöskin tätä talouspoliittista puolta ja puolueen osuutta tähän talouspoliittiseen kysymykseen ja sen nykyiseen ratkaisuun, on se tehtävä todella harkiten.

En minä sitä tahdo sanoa, että nämä puoluetoimikunnan jäsenet, hallituksen ja eduskunnan jäsenet pitäisi nyt vähintään roikottaa narun jatkoksi. Kyllä sekään nyt ei kovin demokraattista olisi!

Mutta on syytä katsoa, eikö mitään muuta löydy kuin tuo, joka nyt tällä kertaa on esillä.

Puheenjohtaja: Huomautan vielä siitä aluksi sopimastamme ohjeesta, että puhujan tultua tähän mikrofonin eteen hänen on sanottava nimensä ja piirinsä. Siis seuraava, joka on Ilmari Forssell, sanoo tuohon mikrofoniin: Ilmari Forssell, Hämeen pohjoinen.

Ilmari Forssell: Minä ensinnäkin puutun tähän pääministerin lopputeemaan, jossa esitettiin ns. käden ojennusta ammattiyhdistysväelle.

En minä myöskään ymmärrä sitä, että ammattiyhdistysvaki luetaan eroon sosialidemokraattisesta puolueesta. Kyllä kai asiantuntijalla on niin, että me ammattiyhdistysvaki olemme myöskin sosialidemokraatteja. Ja minä myöskin huomautan, että ellei tämän maan sosialidemokraattinen ammattiyhdistysvaki olisi taistellut sillä tavalla kuin se on taistellut, kuka hoitेलisi tällä hetkellä ammattiyhdistysliikettä?

Mutta varsinaisesti tähän esitykseen haluan puuttua tämän yleislakon kohdalla. Minä sain sen käsityksen, että SAK:n johto olisi ajanut tämän maan yleislakkoon. Kyllä minun täytyy palkkatyöntekijänä sanoa, että tämä oli tämän maan palkkatyöntekijöiden yksimielinen kanta. Ei ollut muuta tietä.

Pääministeri Fagerholm kyllä mainitsi aivan oikein, että yleislakon yhteydessä oli työnantajapiireillä vakaa aikomus lyödä ammattiyhdistysliike tässä maassa hajalle. Minä pyydänkin tässä yhteydessä puoluesihteerin Leskiseltä kysyä, mitä hän tarkoitti sillä, kun julkisuudessa on paljon puhuttu, että hän eräässä tilaisuudessa lakon aikana mainitsi, että maa pitäisi julistaa poikkeustilaan. On kyllä puolustettu tätä kysymystä sillä, että niin tehtiin Kemian lakkojen aikanakin; mutta voi hyvät puoluekokousedustajat: jos tässä maassa laillisesti julistettua yleislakkoa verrataan johonkin Kemian lakkoon, niin aikoihin on eletty! Tämä on valitettava tapaus; ja, niin kuin minä sanoin, minä pyydän näin arvovaltaiselta taholta tähän vastausta.

Mitä tulee tähän hallituspolitiikkaan, riittää vielä vastinetta siihenkin, lähinnä hallituskumppanuuteen. Olen useassa kirjoituksessa joutunut lukemaan, jossa ns. puolueen johdon opposition (taholta on moitittu meidän hallituskumppanuuttamme maalaisliiton kanssa. Minä myöskin myönnän, ettei se ole niitä kaikkein parhaita hallituskumppaneita, mutta olisi myöskin terveellistä tässä yhteydessä mainita, kenenkä kanssa sitten pitäisi olla hallituskumppanuudessa. (Kokouksesta: Ei kenenkään!) Ei kenenkään, mutta minä myöskin yhdyin tähän pääministeriin siinä, että näinä aikoina on erittäin tärkeää monistakin syistä ollut olla tässä hallituksessa. Miten olisi hoidettu tämän maan työttömyyttä, jos siellä olisivat porvarit puhtaasti pelanneet? Sillä se on niin tärkeä kysymys tällaista joukkoa saattaa työttömiksi. Kyllä tällaistenkin asioiden puolesta kannattaa jotakin uhrata, mutta mikä on se joku muu, kenen kanssa olisi oltava hallituskumppanuudessa? Niinkuin sanoin, maalaisliitto ei ole niitä parhaita tovereita, mutta minkäänlaista kokoomushallitusta ei tässä maassa synny. Emme voi ajatellakaan lähteä kokoomuksen kanssa hallituskumppanuuteen, ei myöskään kommunistien kanssa. Tähän ne melkein loppuvatkin sitten, niin että niinkuin sanoin, minkäänlaista kokoomushallitusta ei tule syntymäänkään, se on turhaa utopiaa.

Mitä tulee tähän viimeiseen vakauttamisohjelmaan, jota täällä myöskin pääministeri esitteli, minä en henkilökohtaisesti pysty myöskään tuomaan julki niitä numerotietoja, mitä silloin oli mene-tyksiä ja mitä tappioita. On myöskin myönnettävä, että siinä on hyvää, mutta valitan sitä, että mentiin myöskin palkkojen kohdalta, tosin toivomuksena, siunaamaan tämä vakauttamisohjelma. Kyllä minä sanon, että tämän maan palkkatyöväellä ei ole varaa tällä hetkellä lähteä paastoamaan. Me olemme jo joutuneet uhraamaan niin paljon, ja jos kerran niin asianlaista on, että ainoastaan palkkatyöntekijät tässä maassa vakauttavat, ei tätä voi kestää loputtomiin. Jokin ratkaisu täytyy voida löytyä ja joitakin parempia esityksiä täytyy tulla. Täällä on kyllä sanottu, että sosialidemokraatit yksin eivät pysty tätä ratkaisemaan, mutta pystyvät ne ainakin olemaan sitä vastaan, tehtäköön ratkaisut minkälaisina hyvänsä; mutta palkkatyöntekijät eivät jaksata tätä vastuuta lopullisesti kantaa harteillaan.

P u h e e n j o h t a j a : Pikakirjoittajien taholta on lausuttu toivomus, että ne pikakirjoituksesta puhtaaksikirjoitetut liuskat, jotka tulevat asianomaisten puhujien eteen pöydille jonkin ajan kulu-
luttua, palautetaan viipymättä tähän edessä olevalle pikakirjoittajien pöydälle ja viimeistään aina kunkin päivän iltaan mennessä.

Seuraava puheenvuoro on toveri Hultilla.

Mikko Hult: Kun täällä pääministeri alustavassa puheenvuorossaan mainitsi vaikeuksien lähteneen alkuun viime keväänä olleesta yleislakosta ja ituli sellainen kuva, kuin yleislakko olisi ollut kaikkien niiden vaikeuksien lähtökohta, jossa me tällä kertaa olemme, niin siihen ei voi yhtyä, sillä vaikeudet lähtivät alkuun vuoden 1965 joulukuulla, jolloin 44 oikeistoporvarillista edustajaa eduskunnassa kaatoi valtalain niiltä osin, joilla oli mahdollista säännöstellä kotimaisia hintoja ja palkkoja. Sen jälkeen alkoi meillä vyöry lähteä liikkeelle. Ensimmäisenä lähti maataloustuottajien järjestö, joka oli yhtenä toimeenpanijana tämänlaatuisten valtalain kaatoyritysten takana. Yleislakko oli välttämätön seuraus niistä toimenpiteistä. Yleensä puhuttiin, että yleislakkoa ei tule ja että sitä on 4—5 kertaa aikaisemmin uhattu ja niin käy nytkin. Näin oli provosoitu sellainen tilanne, jossa ei ollut mitään muuta mahdollisuutta kuin mennä yleislakkoon.

Kun yleislakon aikana jouduttiin muodostamaan uutta hallitusta, niin sosialidemokraattisessa eduskuntaryhmässä oli vallitsevana sellainen käsitys, että tässä vaiheessa oli sosialidemokraattien mentävä hallitukseen kahdestakin syystä. Siinä tapauksessa, että jos yleislakossa sattutaisiin häviämään, sosialidemokraattien pitäisi olla hallituksesta käsin valvomassa, ettei aivan hirvittäviä tämän maan palkkatyöväestölle pääsisi tapahtumaan, ja myöskin, että jos yleislakosta selvittäänn kunnialla, niin senkin seuraukset ja myönteiset hedelmät voitaisiin korjata.

Nämä olivat syyt, jotka aiheuttivat sen, että eduskuntaryhmäkin yksimielisesti oli sitä mieltä, että on mentävä hallitukseen mukaan.

Yleislakon jälkeen meillä on sattunut sarja tapahtumia, jotka ovat johtaneet nykyisiin taloudellisiin vaikeuksiin. Meillä jouduttiin valtiontalouden kohdalta kassavaikenksiin jatkuvasti ja sen takia ryhdyttiin saneeraamaan valtiontaloutta, jotta kassavajaus saataisiin peitettyä. Tähän mennessä on valtiontaloutta saneerattu 40 miljardilla markalla, ja kuitenkin joka kuukauden vaihteessa Simosen on todettava, että valtion rahakirstu voidaan pestä. Siellä ei ole rahaa. Se osoittaa, että näillä toimenpiteillä ei ole onnistuttu valtion kassatilannetta tervehdyttämään. Päinvastoin niillä on aiheutettu kestämaton tilanne siinä, että palkallaan eläjien ja yleensä köyhän ihmisen toimeentulomahdollisuudet ovat pienentyneet ja huonontuneet. Syy, miksi se ei ole parantanut valtion kassatilannetta, on osittain tietysti paisuneessa työttömyydessä; mutta sitä on myöskin ollut aikaisempina vuosina; mutta suurin syy on siinä,

että Suomen Pankki on päässyt niin voimakkaasti vaikuttamaan rahamarkkinoihin, että se yksinkertaisesti sanelee meidän nämä rahapoliittiset asiat tällä kertaa. Joulukuussa viime vuonna Fieandt ilmoittikin, että hän on onnistunut vetämään pois kansantulon noususta aiheutuneen ostovoiman lisäyksen suurin piirtein markkinoilta, ja tämä tietää sitä, että silloin myöskin ihmisten elintaso on vastaavasti laskenut. He eivät ole saaneet sitä osuutta, mikä heille kansantulon noususta olisi kuulunut.

Porvarillinen talouspolitiikka on meillä parin kolmen vuoden aikana käynyt ns. subventiopolitiikan kimppuun ja hyökännyt sillä, että siitä meidän olisi päästävä irti. Me olemme niistä suurin piirtein päässeet nyt sitten eroon, mutta aiheuttaneet sellaisen tilanteen valtiontaloutemme kohdalla, että eipä siitä umpikujasta taide-takaan sitten päästä ulos. Sekin on osoittanut ja osoittaa käytännössä, että näillä toimenpiteillä ei ole onnistuttu tervehdyttämään talouselämäämme siinä määrin, kuin on aiottu ja pyritty. Pyrkimykset porvarillisella taholla tuskin ovatkaan itämän laatu- isat, vaan niiden pyrkimyksenä ja tavoitteena on yleensä tulonjakoperusteiden muuttaminen, niiden tulonjakoperusteiden, jotka poliittisten ja taloudellisesti edullisten konjunktuurien vallitessa sodan jälkeen ovat meille muodostuneet ja keihittyneet. Porvarilliselle talouspolitiikalle tämän tapainen tulonjakaminen on kauhistus, ja näin ollen se pyrkii sitä väkivaltaisesti muuttamaan. Suomen Pankin pääjohtaja on sanonutkin, että kun nyt ovat polvillaan liikepankit, säästöpankit ja osuuskassat, niin silloin hän voisi määrätä Suomen rahapolitiikasta ja talouselämän kulusta. Ja kun tältä pohjalta asiaa katselee, niin silloin huomaa, että viimeaikaiset vakauttamistoimenpiteetkin tähtäävät hyvin suuressa määrin tähän. Tällä en tahdo sanoa sitä, että se on sosialidemokraattien syy, että tällaisia vakauttamisohjelmia on jouduttu tekemään. On jouduttu pakko- tilanteeseen, jossa on jotakin yritettävä tehdä, ja silloin meidän on aina muistettava, että meillä on porvarillinen enemmistö eduskunnassa ja porvarillinen enemmistö hallituksessa; se kyllä sanelee suurin piirtein sen, mitä on tehtävä. Katkaistavaksi jää, hyväksyvätkö sosialidemokraatit nämä toimenpiteet.

Näin lyhyessä puheenvuorossa ei ole, vaikka se olisi välttämättöntäkin, mahdollista katsella vakauttamisohjelman eräitä kohtia, mitä ne vaikuttavat meidän talouspolitiikkaamme. Eräiltä kohdin lyhyesti voidaan todeta, mitä se osa, jossa ulkomaankaupan vapauttamisesta puhutaan, että sitä vapautettaisiin 2/3:lla, merkitsee meidän talouselämässämme. Se tietää sitä, että meidän kotimarkkinateollisuutemme joutuu suuriin vaikeuksiin ja sillä on hy-

vin vähäiset toimintamahdollisuudet. (Puheenjohtaja: Yksi minuutti aikaa.)

Lisäksi tässä kohdassa, jossa puhutaan näistä suhdannepidätyksistä ja sanotaan, että niiden avulla voidaan luoda uutta teollisuutta tähän maahan, varata uusia pysyviä työtilaisuuksia, niin sen paperin mukaan, joka on jaettu meille, sanotaan, että suhdannepidätyksillä maksetaan Suomen Pankkiin vanhoja vippilainoja, joita valtio on ottanut; niin ei se kovinkaan monta uutta työtilaisuutta anna, ellei Suomen Pankki suostu antamaan näitä varoja sitten käytettäväksi uuden, pysyvän teollisuuden aikaansaamiseksi ja luomiseksi tähän maahan.

Ei riitä yksistään kädenojennus poliittisten voimien ja ammattiyhdistysliikkeen välillä, vaan tarvitaan realiteetteja.

Puheenjohtaja: Ennen kuin annan puheenvuoron seuraavalle, huomautan, että täällä on tehty esitys, että puheenvuorot, jotka ovat tämän tyyppisiä, siirrettäisiin asianomaisten ohjelman kohtien kohdalle. Minusta tuntuu, että tämä on hyvä ehdotus. Pyydän tiedustella, onko kokous samaa mieltä, että nyt siis rajoitetaisiin vain yleiskeskusteluun tästä varsinaisesta teemasta. Voitaaneen hyväksyä näin.

Menettelytapa hyväksyttiin.

Maunu Tähtinen: Hyvät puoluetoverit! On syytä ehkä palauttaa mieliin, ainakin niin on sanottu, että Eetu Salin on sanonut, että kun "porvari kehuu teitä, tarkistakaa nopeasti, minkä virheen te olette tehneet". Tämä tuli hyvin voimakkaasti mieleen, kun Suomen Työnantajain Keskusliitto näki kunniakkaaksi tehtäväkseen pitää seisovia ilmoituksia vieläpä sosialidemokraattisessakin lehdistössä siitä talouspolitiikasta, jota meikäläinen puoluejohto niin kovasti suosittelee meillä noudatettavaksi. Jotain epäilystä ilmeisesti on syytä itse kunkin meidän sydämessämme tuntea, kun näin asia on. Onko todella puolue niin köyhä talousmiehistä, että sillä ei ole itsenäisiä talouspoliittisten ohjelmien luojia, vaan kun hallitus jotain talouspoliittista ohjelmaa suunnittelee, koko suunnittelukunta pääasiassa on porvarillisista talousmiehistä koottu. Ei ole ihme, jos se ohjelma on jotakin muuta kuin se ohjelma, jota sosialidemokraattinen väki voi odottaa sosialidemokraattisen puolueen talouspoliittiselta johdolta. Tämän yksinkertaisen totuuden pitäisi olla selviö meille kaikille. Ja jos me tässä kokouksessa arvostelemme sitä politiikkaa, jota meidän puoluejohtajamme ovat esittäneet ja josta Työnantajain Keskusliitto on omalta osaltaan tltäutVit hyvää huolta, että me sen myöskin tunnemme, niin ei sen arvostelun silti tarvitse kohdistua, sanoisinko sosialidemokraattisen

puolueen ohjelmaan, vaan siihen talouspoliittiseen ohjelmaan, jota nimenomaan porvarit ovat meille suositelleet, jota valitettavasti meidän johtajamme liian herkästi ovat halunneet noudattaa. Meilähän oli tällainen talouspoliittinen kriisi, hyvinkin julmaksi maallattu kriisi, myöskin vuonna 1954. Mehän selvisimme siitä melkein pelkällä säikähdyksellä ja selvittiin nimenomaan sen tähden, että puolue siitä huolimatta, että porvarillinen enemmistö eduskunnassa on — niinkuin tälläkin hetkellä — yksimielisesti ammattiyhdistysliikkeen kanssa tätä vakauttamisohjelmaa ja kurjistusohjelmaa, joksi sitä K-ohjelmaa silloin meidän tahollamme nimitettiin, vastusti. Todennäköisesti se onnistuisi tälläkin kertaa, jos määrätietoisesti puolueen taholta haluttaisiin niin tehdä, ja sen pitäisi olla tavoite, johon me tässä puoluekokouksessa myöskin pyrimme.

On melkein vaikea kuvitella sitä vaalien tulosta, jonka me ensi vuonna eduskuntavaaleissa saamme, jos ammattiyhdistysliike joutuu, ja se melkein pakosta joutuu, taistelemaan täydellä itehollaan sitä ohjelmaa vastaan, joka nyt on laadittu. Ja kun sitä vastaan taistelee, sen täytyy silloin myöskin lyödä meikäläistä puoluejoh-toa ja sitä talouspoliittista suuntausta, joka täällä on vallalla.

Miten te luulette, että tavallinen palkkatyöväestö tuolla kentällä, sitten äänestää meitä?

Tämän todella pitäisi myöskin tätä puoluekokousta vakavasti askarruttaa. Sillä todennäköisesti äänestäjäjoukosta siinä siirtyy meiltä valtaosa tuonne kommunistien leiriin, joilla nyt on niin erinomaisen hyvät tilaisuudet kalastella. Ja kuitenkin tilanteen pitäisi suurin piirtein olla päinvastainen.

Mehän olemme nähneet, miten Itä-Saksassa ja Itä-Euroopan maissa kommunistit ovat joutuneet hyvin vaikeaan asemaan, ja meidän polueväkemme on, kiitos sen valppauden, antanut meille hyvin suurelta osalta tietoja. Ja tiedämme myöskin kommunistien kannattajajoukon asenteen, mutta voimmeko niitä nyt tehokkaasti lähestyä ja saada riveihimme, jos meidän talouspolitiikkamme on tämän suuntaista.

On tavallaan ironista, että kun Itä-Saksassa ja Unkarissa nimenomaan kommunistit joutuivat vaikeuksiin siitä syystä, että näissä maissa investointeihin kiinnitettiin niin valtavan suuret summat kansantulosta, niin nyt meillä osiltaan ilmeisesti samaa tarkoittaen sanotaan, että me syömme liikaa. Meidän pitäisi kiinnittää entistä, enemmän huomiota talouselämän mahdollisuuksien rakentamiseen ja tuotantoelämän edistämiseen. Mutta se tässä on ironista, että kun Itä-Saksassa ja Unkarissa ja itävaltioissa tämä sama politiikka aiheuttaa pakoa kommunismista, niin todennäköisesti, jos sitä.

täällä itehokkaasti samansuuntaisesti ruvetaan noudattamaan, siitä täällä tulee lisääntyvää kannatusta kommunismille. Oppositio on aina edullisessa asemassa.

Osaltaan ne toverit, jotka ammattiyhdistysliikkeessä joutuvat tuolla mukana toimimaan, valittaen ovat todenneet tämän vaikean juovan, joka käsittääkseni on paljon vaikeampi kuin se sittenkin enemmän henkilökysymysten ilmapiirissä pyörinyt riita, jota me tässä pari vuotta suurella hartaudella olemme hellineet, ja oikeastaan nyt löytäneet määränpään. Ja voimme sanoa, että puoli tai toinen on ollut sitten sen pitemmän korren vetäjä. Mutta tuo riita, joka syntyy, jos tuo puoluepoliittinen tai talouspoliittinen ohjelma saa sisällön, jota ammattiyhdistysväki ei voi hyväksyä, sitä tuskin tällaista juoksua vetämällä poistetaan, millä tämä riita pystytään poistamaan. Siitähän päästään muutamalla henkilövaihdoksella. Talouspoliittisesta suunnan muutoksesta me emme selviä sillä.

Jollei suunnan muutosta tule, se muuttaa myös koko meidän eduskuntamme kokoonpanoa ja todennäköisesti muuttaa paljon huonompaan suuntaan kun se voisi olla päinvastoin tilanteen kehittymisen kannalta meidän tavoitteittemme saavuttamiseksi.

Tästä asiasta tullaan myös varmaan ohjelmakysymyksen yhteydessä tekemään erillinen ponsiehdotus, jossa ammattiyhdistysliikkeen näkemys asiasta pyritään saamaan menettelytapavaliokunnan käsittelyyn.

Viljo P o u s i: Ammattiyhdistysmiehenä minun on valitettava, että pääministeri joutui antamassaan talouspoliittisessa selostuksessa toteamaan, että kaikki virheet, jotka tässä talouspolitiikassa ovat tapahtuneet, ovat lähtöisin viime vuonna käydystä yleislakosta. Näin ei kuitenkaan ole meidän käsityksemme asiasta. Meidän totesimme, että työnantajapiirit pakottivat meidät yleislakkoon epäedullisimpana aikana, mitä voi työntekijälle olla. Meidät pakotettiin siihen. Ei ammattiyhdistysliike varmaankaan ehdoin tahdoin lähtenyt tähän yleislakkotaisteluun.

Myöskään en voi ymmärtää aivan tarkoin sitä, että väitetään, että ammattiyhdistysjohtajat ja puoluejohtajat eivät olisi olleet täysin selvillä siitä tilanteesta, joka runsas vuosi sitten meillä oli. Kyllä meillä kenttämiehillä oli se käsitys, että puoluejohto yhdessä ammattiyhdistysjohdon kanssa näitä asioita valmisti, joskaan puoluejohtajat eivät olleet kaikissa vaiheissa myönteisiä niihin ratkaisuihin, joihin ammattiyhdistysliike (pakotettiin). Näinhän aina saattaa olla puolueväen ja ammattiyhdistysväen kesken. Sitähän ei voida tietystikään ihmetellä. Ja koska meidän puolueemme lähinnä koostuu laajemmista kansalaispiireistä, siihen lukeutuu varsi-

naista palkkatyöväestöä ja myöskin keskiluokkaa, niin on myöskin ymmärrettävä, että tällaisia ristiriitaisuuksia saattaa ilmaantua.

Kuitenkin me ammattiyhdistysväki hyvin noin nurjalla mielellä totesimme, että puolueväki ei kaikissa vaiheissa antanut täydellistä moraalista tukea meille silloin käydyn taistelun aikana. Reilumpaa olisi ollut esiintyä yhtenä miehenä, kuuluttiinpa sitten ammattiyhdistysliikkeen tai puoluesiipeen, koska ammattiyhdistysväkikin lähinnä on juuri tätä puolueväkeä.

Kun näitä ratkaisuja sitten sen jälkeen arvostellaan, niin voidaan todeta, että yleislakon vaatimukset, nehan sisältyivät korvauksiin menetyksistä, joita siihen mennessä oli ollut. Sen jälkeisistä tapahtumista, niinkuin pääministeri Fagerholm totesi, on syytetty hallitusryhmää ja puoluettamme. Emme varmaankaan me kenttämiehet aivan kaikissa vaiheissa syytöksenä sitä ole ottaneet, mutta olemme todenneet, että kuitenkin tällaista yhtäläisyyttä näihin menetyksiin on myöskin puoluejohdolla ja meidän ministeriryhmällämme. Kun ajattelee tilannetta tältä kannalta, kenttä odottaa tämän kokouksen päätöksiä, kenttä tiedustelee meiltä, onko Sosialidemokraattinen Puolue tosiaankin palkkatyöntekijäin puolue vai mihin tämä kokous sosialidemokratian tien viitoittaa.

Ne linjariidat, jotka tässä yhteydessä ovat tämän kokouksen koolle kutsumisen yhteydessä olleet tärkeimpiä, ne minun mielestäni eivät ole, niinkuin edellinen puhuja totesi, olleet niin tärkeitä kuin tämä juuri esiin pulpahtanut kysymys talouspolitiikasta ja noista menetyksistä. Kyllä me todella toteamme sen, että ne menetykset, joita palkkatyöntekijät ovat lukuisasti aikaisemminkin kärsineet, eivät ole valtiontaloutta kovinkaan paljon korjanneet. Me vahvasti myöskin uskomme, että nämä saneeraukset eivät sitä tee eivätkä tuo ratkaisua valtiontalouden tasapainoon. Siksi me tältä kokoukselta odotamme, että se viitoittaa selvän linjan, johon myös kenttämiehet, palkkatyöntekijät ja meidän vähäväkinen jäsenistömme voivat luottaa. Ja myöskin voivat pyrkiä edelleenkin lisäämään sitä jäsenyyttä, mitä pääministeri Fagerholm alustuksessaan toivoi.

Pentti Saarinen: Hyvät toverit! Kerron tässä alkuun ensin tarinan edesmenneestä tehtaan johtajasta. Hän yleislakon jälkeen kaikissa mahdollisissa ja mahdottomissa tilanteissa, kun oli kysymys työläisten etujen ajamisesta, kun tein hänelle jossakin asiassa esityksiä, torjui esitykset ja sanoi, ruotsinkielinen kun oli, "tack för strejken" — siis kiitos lakon — "sitä ei voida toteuttaa".

Tänä päivänä minun täytyy ikäväkseni todeta, että tämä edesmennyt tehtaan johtaja on saanut hyvin arvovaltaisen tukijan tasa-

valtamme herra pääministeristä. On tosiaankin ollut kovin murheellista kuultavaa se, mitä täällä on sanottu. En voi (tarkemmin syvenytä kaikkiin niihin talouspoliittisiin ongelmiin, mitä hallituksella todennäköisesti on ratkaistavanaan. Siihen minun taitoni ja tietoni eivät riitä. Mutta pidän velvollisuutenani tässä kokouksessa tuoda julki ne mielipiteet, mitä kentällä tästä asiasta keskusteltaessa liikkuu.

Kaikissa niissä kokouksissa, missä olen joutunut olemaan läsnä tultuani valituksi tähän kokoukseen edustajaksi, on ensimmäisenä ja tärkeimpänä kysymyksenä käsitelty nykyisin noudatettua talouspolitiikkaa ja hallituksen osuutta siihen. Kaikissa näissä kokouksissa, se minun täytyy sanoa, on yksimielisesti tuomittu tämä politiikka. On otettu se kanta vaistomaisesti — kansa usein ottaa kantansa vaistomaisesti ja usein se sillä vaistollaan myös osuu oikeaan — että tämä hallituksen noudattama politiikka ei voi olla mitään sosialidemokraattisen työväenpuolueen noudattamaa politiikkaa.

On herätetty useissakin yhteyksissä kysymys siitä, onko sosialidemokraattinen työväenliike, nimenomaan työväenliike, tänä päivänä tosiaankaan enää mitään työväenliikettä vai onko se jokin "keskustaporvarillinen" liike. Tällaisia mietteitä liikkuu kansan keskuudessa, ja uskoisin, että ne ovat hyvin yleisiä muuallakin kuin niissä tilaisuuksissa ja siinä piirissä, mistä allekirjoittanut on valittu.

Pääministeri ojensi täällä ystävän käden ammattiyhdistysliikkeelle ja sosialidemokraateille ammattiyhdistysliikkeessä. Minä yhdyin täydellisesti toveri Antikaisen täällä esittämään kantaan siitä, että mitä muuta oikeastaan ovat ammattiyhdistysliikkeessä olevat nykyisin kuin sosialidemokraatteja, jos emme kommunisteja laske mukaan. Ennen kaikkea sanoisin, että ne, jotka toimivat ammattiyhdistysliikkeessä, ovat — sen ovat viime ajat osoittaneet — puhtaampia sosialidemokraatteja kuin ehkä monesti luullaankaan.

Tänä päivänä ja ehkä seuraavinakin päivinä täällä tullaan lyömään läpi linjaa siitä ja ratkaisemaan asioita, onko tosiaankin, niinkuin alussa mainitsin, meidän sosialidemokraattinen puolueemme enää työväenpuolue vai ei, ja tähän asiaan pyydän palata myöhemmin. Mutta tässä yhteydessä korostan vielä kerran, että nykyisen hallituksen noudattama talouspolitiikka on kenttävään keskuudessa jyrkästi tuomittu työväestölle ja ennen kaikkea palkkatyöväestölle epäedullisena ainakin niillä alueilla, mistä allekirjoittanut on tähän kokoukseen tullut.

-Maunu Juutilainen: Kun oppositio lähti puuhaamaan tätä

ylimääräistä puoluekokousta, se lähti siinä mielessä, että tämä olisi ollut jokin revanshi edellisestä puoluekokouksesta. Mutta taloudellinen tilanne on kehittynyt niin, sanoisinko kohtalokkaaksi, että tämä kokous sattui kuitenkin oikeaan aikaan. Sillä on kerta kaikkiaan jouduttu sellaiseen tilanteeseen, että Suomen sosialidemokraattisen väestön, erittelemättä eri intressiryhmiä, täytyy sanoa tällä hetkellä myös ratkaiseva sanansa tässä maassa harjoitettuun talouspolitiikkaan.

Olen kuullut monta kertaa työnantajaliiton miesten ja kokoomuksen talousteoreetikko Junnilan väittävän, että työpalkat ovat ratkaisevin kustannustekijä. Mutta jos me esim. pohjoismaissa hintaryhmien vertailussa vertailemme työpalkkojen osuutta eri maissa, se on kaikkein halvin Suomessa. Mistä sitten johtuu, että tänä päivänä kuulee jopa Sosialidemokraatin väittävän samalla tavalla kuin joskus aikaisemmin Junnila tai joku kokoomuksen talousmies on väittänyt?

Ei ehkä sittenkään ole niin, että palkat ovat ainoa syy inflaatioon. Eiköhän tämänkin hetken tilanteessa ole huomattavasti samaa kuin oli vuonna 1953. Väitteet siitä, että palkankorotukset olisivat aiheuttaneet hintojen korotuksia, olen edellä osoittanut jonkin verran pitämättömiksi. Päinvastoin koko sodanjälkeisenä aikana hintojen korotukset ovat alkaneet ensiksi ja aiheuttaneet sitten palkkojen korotukset. Tämä on ollut tapahtunut käytäntö. Verukkeita hintojen korotuksiin ei ole puuttunut. Milloin toinen hintaryhmä, milloin toinen on ollut kuopassa. Hintoja korottavia lakeja ei ole ollut vaikea säätää. Niitä alentavista laeista ei ole ollut tietoaakaan. Hyvin vähän varmasti sosialidemokraattisetkaan kansanedustajat ovat tehneet sellaisia lakiehdotuksia, jotka alen-
taisivat hintoja. Päinvastoin he ovat tehneet esityksiä, jotka ovat olleet niitä korottamassa.

Kun väitetään, että lakon tulokset ovat valuneet hiekkaan, pitäisi pystyä myöskin sanomaan, millä tasolla olisi tällä hetkellä hintataso, millä tasolla palkkataso. Ilman lakkoa olisimme keväällä 1956 saaneet ehkä 3 % ja palkkataso olisi silloin, vuosien vaihteessa verrattuna, ehkä vieläkin 104:ssä. Missä olisi tällä hetkellä hintataso? Olisivatko valtiontalouden ja vuokralain vaikutukset muuttuneet, vaikka ei olisi ollut lakkoakaan? Ja eiköhän maataloustuottajain keskusjärjestön piirustukset nostaa leipäviljan hintoja sen jälkeen kun maidon hinnat oli saatu sekä katokorvauksena että tammikuun otteella nousemaan, olleet jo alusta alkaen selvät? Eiköhän ole nytkin edessä samanlainen pyrkimys nostaa vielä leipäviljankin hintoja!

Kun tässä kokouksessa joudumme lopussa määrittelemään lähiajan talouspoliittisessa ohjelmassa lopullisen kannanoton siihen, mikä on tosiaankin oleva Sosialidemokraattisen Puolueen lähiajan talouspoliittinen ohjelma, millä tavalla siinä ohjelmassa määritellään noudatettava tuleva palkkapolitiikka, niin uskaltaisin evästyksenä kunnallisjärjestöltäni, perusjärjestöltäni ja myös omana toivomukseni toivoa, että se olisi tosiaankin sellainen, että sen päätöksen jälkeen jokainen sosialidemokraatti pystyisi, tuntematta olevansa väärin porrastettu tuossa ohjelmassa, puhaltamaan yhteiseen, sosialidemokraattista puoluetta eteenpäin vievään hiileen.

Yleiskeskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puoluekokous siirtyi puoluettoimikunnan toimintakertomusten vv. 1955—56 yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Kertomus Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen toiminnasta v. 1955

I Yleiskatsaus (siv. 3)

1. Kansainvälinen tilanne, 2. Suomen asema, 3. Sisäpoliittinen kehitys ja 4. Taloudellinen kehitys hyväksyttiin keskustelutta.

II Puolueen päätäntävalta- ja toimeenpanoelimet (siv. 12)

1. Puoluekokous, 2. Puolueneuvosto, 3. Puoluettoimikunta, 4. Puoluettoimikunnan apulaiset ja 5. Puoluettoimisto hyväksyttiin keskustelutta.

III Järjestötoiminta (siv. 18)

1. Yleistä, 2. Kurssitoiminta, 3. Julkaisujen levikki, 4. Toimitsijain neuvottelupäivät, 5. Matka-asiamiehet, 6. Piirijärjestöt ja 7. Puolueen jäsenistö ja järjestöt hyväksyttiin keskustelutta.

IV Puolueen lehdistö ja julkaisutoiminta (siv. 19)

1. Sosialidemokraattiset sanomalehdet, 2. Työväen Sanomalehtien Tietotoimisto, 3. Sosialistinen Aikakauslehti ja 4. Muu julkaisutoiminta hyväksyttiin keskustelutta,

V Työväenlehdistö Oy. ja Työväenlehdistön Kannatusyhdistys r.y. (siv. 22) hyväksyttiin keskustelutta.

VI Taloudelliset asiat (siv. 24)

1. Toimintansa lopettaneet ja uudet yhdistykset, 2. Työväentalojen rakennusasiat, 3. Piiri- ym. järjestöjen avustaminen ja eläkkeet, 4. Luovutetun alueen yhdistykset ja 5. Järjestöille annetut lainat hyväksyttiin keskustelutta.

Kertomus Sos.-dem. Maaseututoimikunnan toiminnasta v:lta 1955 (siv. 26)

Yleistä, Maaseutuorganisaation kokoonpano, Kokoukset ja Muut toimenpiteet hyväksyttiin keskustelutta.

Kertomus Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen toiminnasta v. 1956 (siv. 31)

I. Yleiskatsaus

1. Kansainvälinen tilanne, 2. Suomen asema, 3. Sisäpoliittinen kehitys, 4. Kahdet vaalit ja 5. Taloudellinen kehitys hyväksyttiin keskustelutta.

6. Sisäiset asiat,
josta syntyi keskustelua.

Johannes Koikkalainen: Hyvät puoluetoverit! Toimintakertomuksen sivulla 44 kohdassa "Sisäiset asiat" puhutaan jo puheenaihetta antaneesta TUL:n kysymyksestä. Tuo TUL:n kysymys oli jo viime puoluekokouksessa esillä ja varsin vilkkaan pohdinnan alaisena. Silloin puoluekokous teki käsittääkseni aivan selvän päätöksen siitä, millä tavoin puoluetoimikunnan ja myöskin millä tavoin TUL:ssa sosialidemokraattisten jäsenten tulee menetellä, että rauha saataisiin syntymään sosialidemokraattisten urheilumiesten piirissä siten, että tuo TUL:n kriisi, josta on paljon puhuttu, vihdoin viimein tulisi eliminoiduksi.

iSen jälkeenhän on tapahtunut myös niin, että kahdessa puolue-neuvoston kokouksessa on asiasta keskusteltu ja päätetty. Puoluetoimikunta on, niinkuin muistamme, asettanut ns. välitysmieskomitean, jonka puheenjohtajana toimi toveri Väinö Tanner ja joka tekikin välitysehdotuksensa, jonka hyväksyivät molemmat osapuolet. Kuitenkin toveri Tervon valitettavan poismenon takia tuo asia sai sen kielteisen käänteen, jonka se on saanut. Kun viime kerralla puolue-neuvoston kokous teki päätöksen asiasta, se selvästi saneli, mihin päivään mennessä on tämä asia lopullisesti ratkaistava. Määriteltiin, niinkuin sivulta 45 havaitsemme, että lokakuun loppuun mennessä asia täytyy toteuttaa siinä muodossa, kuin puolue-neuvosto asian esitti, ts. niinkuin tuo välitysehdotus oli. Asian myöhemmät vaiheethan me tiedämme kaikki. TUL:n johto ilmoitti, että se ei voi alistua puolue-neuvoston päätökseen. Puolue-neuvosto ei suinkaan määritellyt, kuinka TUL:n tulee menetellä, vaan se määritteli, kuinka TUL:ssa olevien sosialidemokraattien tulee me-

netolla ollessaan TUL:ssä ja ratkaistessaan sitä kysymystä, mikä ratkaistavissa oli.

Tuo piittaamattomuus puolueen päätäntävaltaelinten päätöksiin on kentällä aiheuttanut varsin suurta keskustelua. Se on aiheuttanut pahennusta, ja sen heijastusilmiöt eivät ole jääneet yksinomaan TUL:n piiriin. Minä voin kertoa omalta paikkakunnaltani, millä tavalla ne saattavat vaikuttaa myös ammattiyhdistysliikkeen. Kun Turussa tänä vuonna valittiin kunnantyöntekijäin keskusjärjestön johtokuntaa ja puheenjohtajaa, niin eräs puoluetoveri, joka ei osallistunut meidän ryhmäkokoukseemme, päätti, kutka ovat ne henkilöt, jotka asetetaan kunnantyöntekijäin keskusjärjestön johtoon. Hän jättäytyi pois myös vuosikokouksesta, vaikka hän oli kokousedustaja ja kolmesta varedustajasta ensimmäinen ja toinen oli sosialidemokraatti ja kolmas kommunisti, ja ilmoitti tälle kommunistiselle varaedustajalle, että tämä menisi edustamaan tätä ammattiosastoa! Niinpä kävikin, mutta tämä kommunistinen varaedustaja ehdotti tätä henkilöä puheenjohtajaksi, jota ei suinkaan meidän ryhmämme ole asettanut, vaan joka oli jättäytynyt ryhmäkokouksesta pois. Kommunistien äänillä oli vähällä käydä niin, että tuli valituksi henkilö, jota ei ryhmä ollut ehdottanut puheenjohtajaksi. Kun minä jouduin kunnallisjärjestön puheenjohtajana paikkakunnalla ottamaan henkilöön yhteyttä ja huomauttamaan hänelle puolueen periaatepäätöksistä ja menettelytavoista, niin hän ilmoitti minulle, että onhan TTJLr:ssäkin Helsingissä menetelty samoin, eikö myöskin täällä kentällä voida menetellä niin.

Jos tällainen menettelytapa valtaa alaa, niinkuin näyttää olevan, minusta tuntuu, että silloin meidän on turha puhua demokratiasta ja sosialidemokraateista. Jos jokainen puolueen jäsen ollessaan jonkin toisen järjestön jäsenenä tai vastuunalaisena henkilönä saa toimia niinkuin hän katsoo itselleen henkilökohtaisesti olevan edullista ja parasta, piittaamatta puolueen periaateista mitään, tuloksena on katastrofi. Tämän vuoksi olen sitä mieltä, että puoluekokouksen täytyy nyt selvästi sanella, millä tavoilla TUL:n kysymykseen suhtaudutaan. Käsitykseni mukaan ne päätökset, jotka aikaisemmin on tehty ja joissa on määritelty, että määraikaan mennessä täytyy saada sellainen ja sellainen sovinto aikaan, se aika on mennyt ohitse. Nyt täytyy puoluekokouksen selvästi sanella, miten se suhtautuu järjestöön, joka on ilmoittanut, että sillä ei ole mitään tekemistä puolueen kanssa. Kun näin on asia, niin käsitykseni on se, että tässä puoluekokouksessa täytW Sandia, mikä on puolueen suhde TUL: ään. Minä katsoisin, että tämä on sellainen asia, joka täytyy sellaisella vakavuudella

käsitellä, jota se on, sillä jos nämä periaate-eroavaisuudet, menettelytaparikkomukset, saavat jatkua ja puolue ei anna niille selvää tuomiotaan, silloin on Sosialidemokraattinen Puolue vaarassa.

Puheenjohtaja: Täällä on taloudenhoitaja Paananen ehdottanut, että me koettaisimme jouduttaa tätä kertomuksen käsitelyä, niin että voisimme käsitellä jo tänään myöskin itilinpäätöskysymyksen, ja minä huomautan, että meillä on tilaisuus huomenna, käsiteltäessä esityksiä esityksen n:o 17 kohdalla, joka koskee Sosialidemokraattisen Puolueen ja sosialidemokraattisjohtoisten keskusjärjestöjen välisiä suhteita, myöskin tätä TUL:n pyykkiä pestä, joten toivoisin, että nyt pidättäydittäisiin tästä niinkuin muistakin tällaisista aikaa vievistä kysymyksistä ja että ponsilauselmat ja muut esitettäisiin huomenna, niinkuin äsken kokousta aloitettaessa jo sovimme ja päätimme. Mikäli puheenvuorot, joita täällä on pyydetty, koskevat näitä asioita, toivoisin, että ne käytettäisiin vasta huomenna asianomaisten ohjelmakohtien yhteydessä. Näin voisimme siis saada tänään tämän toimintakertomuksen loppuun käsitellyksi ja samoin tilinpäätöksestä päätöksen tehdyksi.

Viljam Rantanen (Satakunnan piiri): Herra puheenjohtaja! Puoluekokous vääjäämättömästi totesi jo viime kerralla, että oli tehty menettelytaparikos TUL:n piirissä, ja lausui siitä tuomionsa. Ja sittemmin, kuten äskeisessä puheenvuorossa kävi ilmi, asetettiin toimikunta, joka teki sovintoratkaisuehdotuksen, minkä puolue-neuvosto yksimielisesti hyväksyi toteutettavaksi. Se sovintoratkaisuehdotus oli suurpiirteinen, niin että se olisi kaikin mokomin pitänyt sellaisenaan toteuttaa ja saada *tämä*. skisma pois päiväjärjestyksestä, skisma, johon puolueväki on varmasti kyllästynyt.

Työväen Urheiluliiton johtohenkilöt, se johto, joka näiden menettelytaparikkomusta seuranneiden järjestelytoimenpiteiden jälkeen TUL:ää hallitsee, on nyt kuitenkin puheenjohtajan suulla moneen kertaan ilmoittanut, että Työväen Urheiluliitto kulkee omaa itsenäistä tietään, se ei ota mitään ohjeita muilta työväenjärjestöiltä, se toimii siten, miten se omissa päätäntäelimissään päättää ja siihen eivät muut saa puuttua. Kun nyt kuitenkin tiedämme, että Työväen Urheiluliittoa ovat johtaneet sosialidemokraattiset henkilöt, ne ovat sen omanaan pitäneet ja sitä kaikella rakkaudella kasvattaneet, ja Työväen Urheiluliiton piiristä on puolue saanut jatkuvasti uutta elinvoimaista toimitsijavoimaa, niin me emme tällaista tilannetta suinkaan voi sellaisenaan hyväksyä. Työväen Urheiluliitto on myöskin sosialidemokraattisen kansan järjestö, eikä ole oikein sellaiset toimet, jotka liitossa tänä päivänä vallitsevat, jolloin siellä vainoa toinen jäsen toistaan, toinen so-

sialidemokraatti toista sialidemokraattia, milloin joku taas on erouhan alainen ja mistä rikkomuksesta milloinkin. Uiton johdon politiikka on sellaista hetken politiikkaa. Joka päivä ohjeet ja ohjelmat saattavat muuttua, ja menettelytavat muuttuvat sen mukaan, mikä katsotaan sillä hetkellä kelpaavaksi. Onhan liitolla 3-vuotissuunnitelmat ja muut, mutta käytännön politiikka on sellaista päivästä päivään elämistä ja kaikki perustuu tuollaiseen propagandavoimaan, jolla ruokitaan järjestön ei-poliittisen jäsenistön mieltä, korostamalla, että me Työväen Urheiluliiton nykyiset johtajat olemme ainoat liiton suojelijat.

Kun tilanne on tällainen ja kun puolueen puoluetoimikunta siitä huolimatta, vaikka puoluekokous ja puolueenuevosto ovat asiassa painavat sanansa sanelleet, ei ole päätöksiä toteuttamassa, eikä ole painostanut Työväen Urheiluliiton sialidemokraattisia johtohenkilöitä asiaa saattamaan järjestykseen, on paikallaan, että tämä puoluekokous sanelee asiasta taas sanansa. Tämä kävisi tietysti mainiosti huomennakin esitettäväksi, mutta koska asia mahdollisesti menee valiokuntaan, minä pyydän esittää toteamuksen, jonka toivon puoluekokouksen hyväksyvän:

"Ylimääräinen puoluekokous toteaa, ettei riittäisyyksiä TUL:n johdon taholla ole haluttu selvittää Sosialidemokraattisen Puolueen korkeimpien päätösvaltaelinten suosittelemalla tavalla. Liiton johto on päinvastoin ilmoittanut, ettei se halua ohjeita minkään sen jäsenpiiriin ulkopuolella olevan ryhmän taholta. Tästä syystä puoluekokous toteaa, että TUL:n johto on itse jättäytynyt sialidemokraattisen työväenliikkeen ulkopuolelle. Näin aloitettu uusi ja aikaisemmasta työläisurheilumme politiikasta jyrkästi poikkeava suuntaus ei kaiken tapahtuneen jälkeen voi saada Sosialidemokraattisen Puolueen hyväksymistä. Työväen Urheiluliiton päätökset ja toimenpiteet on sialidemokraattisen liikkeen piirissä punnittava edellä tehdyn päätöksen mukaisesti."

Kalle Altti (Helsingin piiri): Minä en halua kokouksen aikaa tuhlata. Pyydän kannattaa Rantasen tekemää esitystä.

Johannes Luukkainen (Uudenmaan piiri): Tämän asian ensimmäisen puheenvuoron käyttäjä Johannes Koikkalainen esiintyi täällä varsin mielenkiintoisena persoonana. Hän on tosin entinen aktiiviturheilija ja varsin hyväkin sellainen, mutta luulisin, ettei hänellä tässä kokouksessa olisi kovin suurta asiaa puhua, jos lähdetään siitä, että Sosialidemokraattinen Puolue on jatkuvasti myös työväenliikkeeseen kuuluva järjestö. Hän on nimittäin Turun Työväen Uimarien jäsen ja jopa toimitsijakin. Hän myös ratkaisevalla tavalla vaikutti siihen, että hänen seuransa liittyi porvarilliseen

Suomen Uimaliittoon ja siten myös porvarillisen urheilun keskusliiton SVUL:n jäseneksi. Toveri Koikkalaisen puheenvuoro — otetakaan huomioon, että Turun Työväen Uimarit ei kuulu ns. erotetuihin seuroihin — olisi syytä pitää jossakin porvarillisen järjestön kokouksessa. Tähän saliin se ei missään tapauksessa sovi. Porvarit selvittäkööt urheilupolitiikkansa keskenään, mutta porvarillisen urheilujärjestön jäsenten ei ole syytä tuoda niitä sellaiseen kokoukseen, jossa käsitellään työväenliikkeen asioita. (Kokouksesta: Oikein!)

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa on esitetty päätösesitys julkilausumaksi. Sen on tehnyt toveri Rantanen ja sitä on toveri Altti kannattanut.

Voiko kokous hyväksyä tämän julkilausuman yksimielisesti? (Puheenvuoroja pyydettiin.)

JVlinä ymmärrän tämän reaktion niin, että kokous ei voi päästä siitä yksimielisyyteen. Ehdottaisin, että äänestämme tästä vasta huomenna. Äänestys tulee viemään koko paljon aikaa, vaikkapa se suoritetaan yksinkertaisimmankin menettelytavan mukaan. Voiko kokous tästä olla yksimielinen? (Kokouksesta: Valiokuntaan.)

Emil Skog: Kun kysymys on melko suuri kysymys ja kun siitä on niin monenlaisia mielipiteitä, niin on syytä lähettää asia valiokuntaan. Sen takia ehdottaisin, että valiokunta saisi tarkastaa ja pohtia kysymystä ja tuoda sen sitten takaisin puoluekokoukseen.

Puheenjohtaja: Lähetämme asian menettelytapavalio-kuntaan. Kohta 6. sivulla 44 jää siis avoimeksi.

Asia lähetettiin menettelytapavalio-kuntaan.

II. Puolueen päättäntävalta- ja toimeenpano-elimet 1. Puolueneuvosto, 2. Puoluetoimikunta, 3. Puoluetoimikunnan apuelimet, 4. Puoluetoimisto. III. Valitsijamiesten ja tasavallan presidentin vaali. IV. Kunnallisvaalit, 1. Yleistä, 2. Valistustoiminta, 3. Vaalitulokset. V. Järjestötoiminta, 1. Yleistä, 2. Valistus- ja opintotoiminta, 3. Julkaisujen levikki, 4. Tiedotustoiminta, 5. Toimitsijain neuvottelupäivät, 6. Matka-asiamiehet, 7. Piirijärjestöt, 8. Puolueen jäsenistö ja järjestöt sekä VI. Puolueen lehdistö ja julkaisutoiminta, 1. Sosialidemokraattiset sanomalehdet, 2. Työväen Sanomalehtien Tietotoimisto ja 3. Sosialistinen Aikakauslehti hyväksyttiin keskustelutta.

Kohta 4.

Puheenjohtaja: Kohdasta 4, "Muu julkaisutoiminta" puheenvuoro on toveri Kokolla.

Pekka Kokko (Satakunnan piiri): Hyvät puoluekokousedustajat! Kun viime syksynä yllättäen puolueen ei-jäsenten taholta alettiin tehdä kysymyksiä, mikä on sellainen julkaisu, joka kantaa nimeä TTK, eivät puolueen aktiiviset jäsenet Satakunnassa eivätkä tietämäni mukaan muuallakaan olleet tästä lehdestä tietoisia siitä syystä, koska sitä ei heille lähetetty, vaan lehti lähetettiin ensin kommunisteille, porvareille ja kaikille muille epäpoliittisille henkilöille ja tämän jälkeen vasta puolueen jäsenille ja ammattiyhdistysliikkeen jäsenille. Tätä piinallista kyselyjen sarjaa esitettiin useita viikkoja, ennenkuin vihdoinkin saatiin tietää, mistä tosiaan on kysymys.

Tässä kertomuksen kohdassa "Muu julkaisutoiminta" mainitaan puoluetoimikunnan tehneen 17.11. -56 päätöksen, jolla se on päättänyt liittyä TTK-toimintaan mukaan, tukemaan TTK:n toimintaa. Puoluetoimikunnan jäsen ministeri Tiainen, ollessaan Satakunnan piirin kokouksessa puoluetoimikunnan edustajana, selvitteli tätä tilannetta ja sitä tilannetta, mikä oli silloin vallitsevana, muka että puoluetoimikunta ja työväenjärjestöt olivat pakotettuja julkaisemaan tätä lehteä. Tämä selostus, jonka toveri Tiainen meille Satakunnan piirijärjestön kokouksessa antoi, ei tyydyttänyt Satakunnan puolueväkeä. Satakuntalainen puolueväki oli sitä mieltä, että puoluetoimikunta on menettelyllään saanut paljon pahaa aikaan puolueväen keskuudessa. Se, mitä äsken alussa mainitsin, että se sillä tavalla lähti tätä lehteä julkaisemaan — ja sillä tavalla kuin sitä lehteä julkaistiin. Ne kirjoitukset ja ne henkilökohtaiset parjaukset, solvaukset, ne ovat vertaansa vailla. Me olemme aikanaan tuominneet ja paheksuneet kommunistien menettelyä, että ovat omia työtovereitaan ja meikäläistä puolueväkeä ryöpyttäneet, ja nyt tämä sama lehti, meidän omasta piiristämme lähtenyt lehti, lähtee ryöpyttelemään vanhoja ansioituneita puoluetovereita, tovereita, jotka ovat tehneet kunniakkaan päivätyön sosialidemokraattiselle puolueelle, kunniakkaan päivätyön suomalaiselle yhteiskunnalle!

Minun mielestäni ja meidän satakuntalaisten mielestä tämä on hävytöntä ja tahditonta.

Me olemme omassa kunnallisjärjestössämme, omassa perusjärjestössämme, työväenyhdistyksessä keskustelleet näistä asioista, me olemme olleet yksimielisiä näistä asioista. Minä en suinkaan tarkoita tällä sitä, että me olisimme kaikki sen hengen tai sanoisin sen linjan ihmisiä, johon minä tällä kertaa lukeudun. Meissä on,

omalla päällämme ajattelevia kun olemme, toisinkin ajattelevia, toisenkin linjan miehiä, mutta jokainen on varauksettomasti tuominut tämän TTK-toiminnan.

Tämän pitemmälle tämän lehden sisältöön kajoamatta minä toivoisin, että puoluekokous lausuisi paheksumisen puoluetoimikunnan tälle menettelylle.

Täällä aikaisemmassa puheenvuorossa eräs puhuja ennusteli tulevissa eduskuntavaaleissa ja ehkä myös (tulevissa kunnallisvaaleissa meille roimaa tappiota harjoitetun hallituspolitiikan vuoksi. Mutta varmoja saamme olla myös, että me olemme tällä julkaisu-toiminnalla aiheuttaneet osan tulevasta tappiosta.

Edelleen minä esittäisin sen, mitä jo äsken mainitsin, että puoluekokous lausuu syvän paheksumisen puoluetoimikunnalle tästä menettelystä. Toivoisin, että puoluekokous voisi yhtyä ajatukseeni siitä, että ne 3 milj. markkaa, mitä tilintarkastajain kertomuksessa mainitaan puolueen varoja tähän käytetyn, velvoitettaisiin puolueen kassaan maksamaan takaisin.

Lempi Lehto (Helsingin piiri): Hyvät toverit! TTK-lehti ei ole varsinaisessa sosialidemokraattisessa järjestöväessä herättänyt koskaan mitään muuta kuin suuttumusta, Järjestöväki varsinkin pääkaupungissa on sen ilmestymisestä alkaen suhtautunut tähän lehteen varsin voimakkaasti sitä arvostellen. Emme ole voineet ymmärtää, että sosialidemokraattinen puoluetoimikunta on päätyntä tällaisen lehden rahoittamiseen ja kustantamiseen, jossa räikeästi ja valheellisesti haukutaan osaa puolueväkeä. Tosin on osa puoluetoimikunnan jäsenistä sanoutunut irti tästä lehdestä ja eräiden työväenjärjestöjen kokouksissa on selitetty, että TTK:n ilmestyminen tapahtuisi muka porvareita ja kommunisteja vastaan, mutta koko lehden sisältö on kuitenkin kohdistettu keskinäiseen henkilökohtaiseen taisteluun puolueen sisällä.

Helsingin piirin kokouksessa arvosteltiin varsin laajasti, hyvin monissa puheenvuoroissa, näitä seikkoja sekä lisäksi sitä, että puoluetoimikunta on myöntänyt 1 milj. markkaa tällaista alarvoista propagandalehteä varten. Mielestämme puolueen varojen myöntäminen on varsin raskas kysymys, ja siinä puoluetoimikunta on menetellyt, ehdottomasti väärin. Samanaikaisestihan meillä on monia piirilehtiä eri puolilla maata, jotka kamppailevat hyvinkin vaikeissa taloudellisissa olosuhteissa; ja jos kerran puoluetoimikunnalla oli tuollainen 1 milj. markkaa, niin se yhtä hyvin olisi voinut jakaa taloudellista tukea näille piirilehdille, ja kuinka kiitolliseen maahan tällainen taloudellinen tuki olisikaan silloin langennut ja suuresti helpottanut näiden piirilehtien talou-

dellista asemaa. Mutta nyt se käytettiin erään ryhmän henkilökohtaisesti ajaman propagandan kannatukseen.

Eilinen puolueuuvoston kokous on myös tuominnut TTK-lehden. Puolueen tilintarkastajat ovat tehneet siitä huomautuksen, ja Helsingin piirikokous on voimakkaasti paheksunut puoluetoimikunnan holtitonta yhteisten varojen käyttöä tämän repivän TTK-lehden kustantamiseen. Se on ollut myöskin sitä mieltä kuin edellinenkin puhuja, että näitä TTK:n tilejä ei pitäisi tilinpäätöksen yhteydessä hyväksyä.

Haluankin esittää tästä asiasta päätöslauselman, että puoluekokous lausuu syvän paheksumisensa puoluetoimikunnalle siitä, että se on liittynyt puolueena osalliseksi Työväen Tiedotuskeskukseen ja ryhtynyt tukemaan TTK-lehteä sekä käyttänyt kevytmiehisesti puolueen yhteisiä varoja sanotun puoluetta suuresti vahingoittaneen ja hajoittaneen julkaisutoiminnan rahoittamiseen.

Puheenjohtaja: Tästä kysymyksestä on nyt täällä jo 10 puheenvuoroa pyydettyä ja lisää näkyy tulevan. Tämä näkyy olevan hyvin puhuttava asia. Minä rohkenen ehdottaa, että me siirtäisimme tämän asian ohjelmia käsittävän esityksen kohtaan 29 "TTK:n julkaisutoiminta". Tästä on siis oma kohtansa ohjelma-kohtien yhteydessä. Voimmeko me tässä sopia siitä, että koko keskustelu lykätään "TTK:n julkaisutoiminnan" yhteyteen? Voidaanko hyväksyä? (Kokouksesta, vastalauseita.) Tätä on vastustettu, mutta tuntuu olevan myös kannatusta. Täällä nimittäin puolueen toimitsijat ovat sitä mieltä, että tänään pitäisi saada tilikertomus ja tili- ja vastuuvapauden myöntämiskysymys ratkaisuun, ja kun täällä tehtiin se periaatepäätös, että me koetamme tällaiset kysymykset, jotka koskevat ohjelmaa, siirtää huomiseksi omien erikoisrubriikkiensa alla käytäviksi, niin olisi kyllä johdonmukaista, että näin tehtäisiin.

Lehtinen on pyytänyt puheenvuoron työjärjestykseen.

Paavo Lehtinen: Minusta tuntuu, että tämän keskustelun voimme käydä huomennakin listan asiassa TTK, jos edellytämme, että siinä yhteydessä sallitaan puheenvuoron käyttäjän puuttua muuhunkin julkaisutoimintaan. Jos rajoitetaan käsittely huomenna vain TTK:hon, niin silloin pitää tässä tapauksessa keskustella nyt tällä kohtaa. Mutta jos tämä vapaus annetaan, niin ainakin minulle se sopii.

Puheenjohtaja: Eiköhän olisi tarkoituksenmukaisinta, että käsitellään TTK:n julkaisutoiminnan yhteydessä tämä muu julkaisutoiminta, niin näin päästään tästä ikävästä pulmasta. Hyväksyttäneen näin?

Hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Kohta "Muu julkaisutoiminta" jäi siis avoimeksi.

Kohta S. Työväenlehdistö Oy. ja Työväenlehdistön Kannatusyhdistys r.y. sekä VII. Taloudelliset asiat hyväksyttiin keskustelutta.

Loppuosa kertomuksesta hyväksyttiin keskustelutta.

Kertomus Sos.dem. Maaseututoimikunnan toiminnasta v:lta 1956 hyväksyttiin keskustelutta.

(14>

Puheenjohtaja: Otetaan käsiteltäväksi kohta n:o 13, "Puoluetoimikunnan tilikertomukset v:lta 1955 ja 1956 sekä tilintarkastajien lausunnot".

Tilikertomukset on jaettu, niin että ne on jokaisella siellä nähtävissään, ja täällä on meillä alkuperäiset tilintarkastuslausunnot.

Ensinnä on täällä vuotta 1955 koskeva tilintarkastuslausunto, joka kuuluu näin:

"Tilintarkastuslausunto.

Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen r.y:n puoluekokouksen valitsemina tilintarkastajina olemme tarkastaneet >ko puolueen tilit vuodelta 1955, meille esitettyjen asiakirjojen perusteella ja annamme (tarkastuksestamme seuraavan lausunnon:

Tilien avaus oli oikea.

Kirjanpito oli huolellisesti ja asiantunteuksella suoritettu.

Tuloista ja menoista oli hyväksyttävät tositteet.

Käteiset rahavarat vastasivat kassatilin osoittamaa eroitusta sekä pankkitilien saldot olivat yhtäpitävät kirjanpidon merkintöjen kanssa.

Kiinteistö sekä varastot vastasivat mielestämme tilinpäätökseen merkittyjä arvoja.

Tilinpäätös oli oikein johdettu kirjanpidosta.

Lukemistamme puolueuuvoston ja puoluetoimikunnan pöytäkirjoista emme havainneet päätöksiä, mitkä olisivat puolueen tekemien päätösten tai sääntöjen vastaisia.

Edellä sanotun perusteella ehdotamme, että puolueen tilinpäätös vuodelta 1955 vahvistettaisiin ja että asianomaisille (tilivelvollisille) myönnettäisiin tili- ja vastuuvapaus jo mainitulta tilivuodelta.

'Helsingissä 24 p. helmikuuta 1956

Väinö V. Salovaara

A. Sirjola

Väinö Ahde"

Täällä on myöskin tilintarkastus Työväen Arkisto Säätiön tilien tarkastuksesta, tilintarkastuslausunto Oy. Kattaran tileistä ja tilintarkastuslausunto Oy. Karihaaran tileistä. Kaikissa näissä ehdotetaan tili- ja vastuuvapauden myöntämistä.

Halutaanko puheenvuoroja?

Puheenvuoroja ei pyydetty.

Vuoden 1955 tilinpäätökset vahvistettiin yksimielisesti ja tilivelvollisille myönnettiin vastuuvapaus kysymyksessä olevan vuoden tileistä.

Puheenjohtaja: Sen jälkeen esitellään vuoden 1956 tilinpäätös. Siitäkin on paperi jaettu, ja tilintarkastuslausunto kuuluu näin:

"Tilintarkastuslausunto.

Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen r.y:n puoluekokouksen valitsemina tilintarkastajina olemme tarkastaneet k.o. puolueen tilit vuodelta 1956 meille esitettyjen asiakirjojen perusteella ja annamme tarkastuksestamme seuraavan lausunnon:

Tilien avaus oli oikea.

Kirjanpito oli huolellisesti ja asiantunteuksella suoritettu.

Tuloista ja menoista oli hyväksyttävät tositteet.

Käteiset rahavarat vastasivat kassatilin osoittamaa eroitusta sekä pankkitilien saldot olivat yhtäpitävät kirjanpidon merkintöjen kanssa.

Kiinteistö sekä varastot vastasivat mielestämme tilinpäätökseen merkittyjä arvoja.

Tilinpäätös oli oikein johdettu kirjanpidosta.

Lukumistamme puolue-toimikunnan ja puolue-toimikunnan työvaliokunnan pöytäkirjoista emme havainneet päätöksiä, mitkä olisivat puolueen tekemien päätösten tai sääntöjen vastaisia, lukuunottamatta puolue-toimikunnan päätöstä, jolla puolue on liittynyt Työväenjärjestöjen Tiedotuskeskukseen (TTK) ja luovuttanut sen käytettäväksi 20.12. -56 äänestyksen jälkeen tekemällään päätöksellä 3 milj. mk, josta 1 milj. mk on jo määrätty maksettavaksi.

Edellä sanotun perusteella ehdotamme, että puolueen tilinpäätös vuodelta 1956 vahvistettaisiin ja että asianomaisille tilivelvollisille myönnettäisiin tili- ja vastuuvapaus jo mainitulta tilivuodelta.

Helsingissä 27 p. helmikuuta 1957.

Vonö V. Salovaara

Väinö Ahde

A. Sirjola:

Pekka Kokko (Satakunnan piiri): Hyvät toverit! Kun äskeisen puheenvuoroni aikana TTK:n kohdalla esitin, että puoluetoimikunnan ne jäsenet, jotka ovat myötävaikuttaneet tämän 3 miljoonan markan myöntämiseen tähän tarkoitukseen, velvoitettaisiin maksamaan ne takaisin, niin pyysin tämän puheenvuoron tämän tilikertomuksen yhteydessä.

'Tässä tulostaseessa ei aivan selvästi näy sitä, missä kohdin tämä menoerä on, mutta ilmeisesti se on tuossa kulujen kohdalla tiedoitustilillä, jonka meno on 3.548.595 markkaa. Minä uudistaisin äsken tekemäni esityksen, että puoluekokous olisi kanssani sitä mieltä, että samalla kun se on paheksunut tällaisen menoerän myöntämistä, se velvoittaisi puoluetoimikunnan ne jäsenet, jotka ovat tämän päätöksen aikaansaaneet, korvaamaan puolueen kassaan takaisin tämän miljoona markkaa, ja että loppua kahta miljoonaa markkaa TTK:n rahoittamiseen ei enää käytettäisi.

Aimo Anttila (Helsingin piiri): Kuten täällä edellinen puheenvuoron käyttäjä mainitsi ja kuten aikaisemmin toimintakertomuksesta jo selvisi, puoluetoimikunta on päättänyt 3 miljoonan markan luovuttamisesta TTK-lehdelle. Tosin siitä on vasta, käytetty 1 miljoona markkaa. Minä en voi hyväksyä tällaista menettelyä. Siitä syystä minä yhdyinkin niihin ajatuksiin tai siihen esitykseen, mitä täällä Satakunnan piirin edustaja esitti. Minä olen sitä mieltä, että nämä herrat, jotka ovat miljoonan markkaa tähän tarkoitukseen käyttäneet, olisivat jo tähän mennessä maksaneet sen takaisin, ja että puoluetoimikunta tulevaisuudessa ei enää tätä loppuerää käyttäisi tällaiseen tarkoitukseen.

Martti Lahtinen: Herra puheenjohtaja.' Täällä on tehty sellaisia outoja esityksiä, että puoluetoimikunta vedettäisiin tilille siitä, että se on tehnyt päätöksen, että määrättyyn valistustyöhön käytetään määrärahoja.

Tämähän on ennenkuulumaton röyhkeys, sillä he eivät tietäkseni ole menetelleet sentään sääntöjen eikä puoluepäätösten vastaisesti.

Tällaiseen 3,5 miljoonaan on tässä kiinnitetty huomiota. Sen sijaan minua ihmetyttää ja kummastuttaa, että täällä on merkitty valistus- ja matkakustannusten tilille 7,5 miljoonaa markkaa. Tämä kohta on minun nähdäkseni sellainen, johon minä ainakin toivoisin, että puoluetoimikunnan taholta annettaisiin jonkinlainen selvitys. Sillä on ihmeellistä, että enemmän kuin puolet käytetään matkakuluihin. Tämä ei ainakaan tähän saakka minkään budjetin puitteissa ole ollut mahdollista.

Paavo Lehtinen (Hämeen pohjoinen): Jos me olisimme vii-

me puoluekokouksessa päättäneet asiallisesti samalla tavoin kuin tässä ehdotuksessa kuulumme, periä puoluetuimikunnalta määrärahan takaisin, mitä puolueen varoja on käytetty, me olisimme tehneet päätöksen 57 miljoonan markan perimisestä puoluetuimikunnan jäseniltä ja niiltä puolueen virkailijoilta, jotka olivat puolueen vetäneet mukaan siihen surullisen kuuluisaan pesulajuttuun, josta tässä kokouksessa ei suuremmin enää tarvinne puhua, mutta esimerkkinä kelpaa täällä nyt esilä olevalle asialle.

Minusta tuntuu, että asia luonteeltaan on sen laatuinen, että on viisasta lähettää tämä valiokunnan selvitettäväksi ja pohdittavaksi. Ja sen jälkeen, kun valiokunta on antanut asiasta lausunnon, palaamme asiaan uudelleen.

Ehdotan siis lähetettäväksi talousvaliokuntaan.

Taloudenhoitaja Paananen: Arvoisat edustajat! Toveri Lahinen ihmetteli momenttia "valistus- ja matkakustannustili" vuodelta 1956, että se on 7.590.000 markkaa. Toveri Lahtinen ei ole lukenut tätä paperia loppuun asti. Täällä sanotaan, samalla sivulla kauempana, että presidentinvaalin kustannusten tili on ollut lähes 9 miljoonaa markkaa, kunnallisvaalien lähes 8,5 miljoonaa markkaa. Meillä on ollut siis kahdet vaalit vuoden 1956 aikana. Jos silmääte vuoden 1955 valistus- ja matkakustannustilia, se on 3.370.000 markkaa. On ollut pakko kiinnittää huomiota vuoden 1956 aikana suoritettuihin molempiin vaaleihin, joten on luonnollista, että valistustöinkin menot ovat silloin nousseet.

Toiseksi minä haluaisin sanoa, että oli väärä käsitys, että myöskin tämä TTK sisältyisi tiedoitustiliin. Se sisältyy momenttiin "puoluetuimikunnan käyttövarat", joka on 2.942.000 markkaa. TTK:n kustannukset, puoluetuimikunnan päättämä miljoona, on siis viety puoluetuimikunnan käyttövarojen tilille.

Mikko Hult (Kuopion läntinen): Minua ihmetyttää täällä tilintarkastajain lausunnossa, joka on annettu Helsingissä 27. päivänä helmikuuta 1957, kappale, joka kuuluu näin: "Lukumistamme puoluetuimikunnan ja puoluetuimikunnan työvaliokunnan pöytäkirjoista emme ole havainneet päätöksiä, mitkä olisivat puolueen tekemien päätösten tai sääntöjen vastaisia, lukuunottamatta puoluetuimikunnan päätöstä, jolla puolue on liitetty Työväenjärjestöjen Tiedotuskeskukseen (TTK) ja luovutettu sen käytettäväksi 20. 12. -56 äänestyksen jälkeen tehdyllä päätöksellä 3 milj. mk, josta 1 milj. mk on jo määrätty maksettavaksi." Mihin perustuu tilintarkastajain tämän tapainen lausuma? Sillä viime puoluekokouksessa on päätöksessä sivulla 371 sanottu — päätöslauselmassa järjestö- ja valistustyöstä näin: "Puolueasiamiesverkoston

täydentämiseen ja laajentamiseen sekä aktivisointiin ryhdytään viipymättä käyttämällä kaikkia mahdollisia erikoistoimenpiteitä. Asiamiesverkoston jatkuvan muonituksen ylläpitämiseksi kustannetaan erikoinen järjestö- ja tiedonantolehti. Sos.-dem. työväenliikkeen suuresti laajentuneen organisaation huomioiden tulee tiedotustoiminnan tapahtua yhteistoiminnassa muiden sos.-dem. keskusjärjestöjen kanssa." — Ja tähän päätökseen nojautuen on perustettu tämä TTK.

Minä yhdyn kannattamaan täällä Lehtisen tekemää ehdotusta ja ihmettelen tosiaan sitä, että nyt, kun on miljoonasta markasta kysymys, niin on tehty sen laatuinen ehdotus, kuin täällä toveri Kokko teki, mutta silloin, kun oli tosiaan kysymys 57 miljoonasta markasta, niin silloin sanottiin, ettei siitä edes sopisi puhuaakaan, sellaisesta.

Emil Skog: Asian kulku TTK-lehden yhteydessä on seuraava. Tässä on pöytäkirja marraskuun 17. päivältä, jonka 5 §:ssä sanotaan näin:

Merkittiin pöytäkirjaan Rantasen ilmoitus, että SAK:n, TUL:n, Sos.-dem. Naisliiton ja Sos.-dem. Nuorisoliiton toimesta oli perustettu Työväenjärjestöjen Tiedotuskeskus (TTK)-niminen uusi tiedotuselin. Rantasen ilmoituksen johdosta Leskinen selitti, ettei Tiaisen, Rantasen ja hänen, Leskisen, muodostama toimikunta ollut saanut mitään tuollaista päätöstä aikaan, joten perustamistoimenpiteeseen olisi ryhdytty ilman hänen myötävaikutustaan.

Selvitykseksi on sanottava, että tämä oli jo kerran aikaisemmin esillä, jolloin asetettiin toimikunta, jossa mainittujen puolue-toimikunnan jäsenten piti tehdä esitys puoluetoimikunnalle. Mutta se ei saanut mitään yhteistä esitystä aikaan.

Sitten jatkuu:

Lepistön esitettyä, että puoluetoimikunta päättäisi nyt puolueen liittymisestä ja edustajiensa valitsemisesta jo perustettuun uuteen tiedotuselimeen ja Leivo-Larssonin kannatettua häntä puheenjohtaja suoritutti äänestyksen siitä, liittykö puolue mukaan hankkeeseen vai jätetäkö asia tässä vaiheessa vielä pöydälle lisäselvitysten hankkimista varten. Liittymistä kannatti 9 puoluetoimikunnan jäsentä (Skog, Antikainen, Leivo-Larsson, Lepistö, Rantanen, Lindfors, Simonen, Malkamäki, Tiainen) ja pöydälle panoa 6 (Leskinen, Fagerholm, Tanner, Lindblom, Rantala, Siren). Puheenjohtajan todettua kokouksen enemmistön hyväksyneen puolueen liittymisen hankkeeseen, hän esitti, että puoluetoimikunnan edustajaksi Työväen Tiedotuskeskukseen määrättäisiin Tiainen sekä hänen

varamiehekseen Raunio. Tämä ehdotus hyväksyttiin ilman äänestystä.

Kun täällä on mainittu, että päätös on lainvastainen, niin kun ottaa huomioon, että kokouksessa oli pari kolme juristiakin eikä silloin kukaan huomauttanut tästä asiasta, ja että kun täällä henkilöt, jotka ovat väittäneet päätöstä lainvastaiseksi, eivät ole esittäneet, millä tavalla se olisi lainvastainen, niin täytyy kai pitää, että päätös liittymisestä on suoritettu sääntöjen mukaisessa järjestyksessä.

Sitten toinen pöytäkirja, jossa on päätös rahasta:

Rantasen esitettyä, että puolue osallistuisi kolmen miljoonan markan suuruisella kustannusosuudella Työväenjärjestöjen Tiedotuskeskibksen menojen rahoitukseen, puheenjohtaja totesi ajatuksen kannatettavaksi, mutta ilmoitti samalla, että kun puolueen taloudenhoitaja ei ilmoituksensa mukaan katso voivansa hyväksyä puolueen varojen käyttöä sellaisen selvästi juntaushenkisen julkaisun kuin TTK:n tukemiseen ja ktyn puolueen taloudellinen asema yhä on heikonlainen, hän puolestaan tyytyisi Rantasen esityksen hyväksymiseen sellaisessa muodossa, että puoluetoimisto veloitettaisiin tällä kertaa maksamaan Rantasen mainitsemasta summasta 1/3 eli siis miljoona markkaa. Asian johdosta pyydettiin heti useita puheenvuoroja, joista tähän merkittiin seuraavat asiaan vaikuttavat seikat.

Sitten tässä on puheenvuorojen referoinnit ja päätös, joka oli tällainen:

Kun puoluetoimikunnan jäsenet eivät päässeet asiasta yksimielisyyteen, puheenjohtaja toimitutti äänestyksen siitä, voitiinko määrärahaesitys hyväksyä hänen esittämässään muodossa vai oliko määrärahan myöntämisestä kokonaan luovuttava. Äänestyksessä voitti puheenjohtajan esitys määrärahan myöntämistä vastustavan esityksen 10 äänellä J):ää vastaan (Skog, Antikainen, Leivo-Larsson, Lepistö, Rantanen, Lindfors, Malkamäki, Tiainen, Raunio ja Hietanen vastaan Leskinen, Lindblom, Karjalainen, Siren). Päätöksen johdosta esittivät puoluesihteerit Leskinen ja taloudenhoitaja Paananen vastalauseensa, jotka otettiin pöytäkirjaan kirjallisesti perusteltuina.

Tässä on sitten puoluesihteerin Leskisen vastalause:

Koska Työväenjärjestöjen Tiedotuskeskuksen julkaiseman TTK-lehden sisältö on osoittautunut puolueen nauttimaa arvovaltaa alentavaksi ja muutenkin puoluetta vahingoittavaksi, varojen myön-

täminen ja käyttö lehteä julkaisevan elimen ylläpitoon on puolueen sääntöjen 59 §:n 1 kappaleessa kiellettyä toimintaa. Sen sijaan, että puoluetoimikunta estäisi puolueen varojen käytön sellaiseen toimintaan, sen enemmistö tiedotuskeskuksen toimintaa tukiesseen tieteen tahtoen luopuu niistä puolueen varain hoidon ja varsinaisen puoluetoiminnan valvontatehtävistä, jotka puolueen sääntöjen JfS §:ssä on määrätty eräiksi sen tärkeimmistä velvollisuuksista. Tämän vuoksi sekä lisäksi myös niillä perusteilla, jotka taloudenhoitaja Paananen on vastalauseessaan esittänyt, liitän pöytäkirjaan vastalauseen sen 5 %:n kohdalla tehdyn päätöksen johdosta. Väinö Leskinen.

Edellä olevaan yhdyimme: Eino Siren, Eetu Karjalainen, Olavi Lindblom.

Sitten täällä on se taloudenhoitajan vastalause:

Puolueen rahavarojen ja talouden hoitajana katson velvollisuudekseni todeta, että Työväenjärjestöjen Tiedotuskeskuksen toiminta on aloitettu sellaisella julkaisulla, jonka ilmeisenä tarkoituksena on jatkaa toisen riitelevän osapuolen hyviksi harjoitettua juntaustyötä. Sellaiseen toimintaan ei puolueen niukkoja rahavaroja ole käsitykseni mukaan lupa käyttää. Kun minun on osaltani vastattava muun ohessa siitä, ettei puolueen jäseniltä kerättyjä jäsenmaksutuloja irroiteta puolueen sisäistä toimintaa ja eheyttä vahingoittaviin tarkoituksiin ja että puolueen taloudenhoito pidetään erillään kaikesta henkilöriitojen merkeissä harjoitettavasta ryhmätoiminnasta, olen pakoitettu esittämään vastalauseeni pöytäkirjan 5 %:n kohdalla tehdyn harkitse mattoman päätöksen johdosta.

'9961 'W0Z vssiSuisi9js

Aarne Paananen.

No niin, täällä on kaksi pöytäkirjaa ja pari vastalauseita asiasta. On olemassa vielä kolmaskin pöytäkirja, ja se käsittelee, niin kuin täällä jo aikaisemmin huomautin, alkutoimenpiteitä.

Mitä tulee kyseisen päätöksen laillisuuteen ja sääntöjen vastaisuuteen, minä edelleenkin toistaisin sen, mistä olen aikaisemmin huomauttanut, että väitteet eivät perustu mihinkään sääntöihin eikä lakeihin. Sen sijaan tarkoituksenmukaisuus on kysymys, josta tietysti voidaan keskustella ja pitääkin keskustella. Ja siitä voidaan myöskin päätöksiä tehdä.

Kun tämä asia todennäköisesti nyt kuitenkin menee valiokuntaan, ainakin täällä on tehty sellainen päätös, ja kun valiokunta

joutuu tätä ja ehkä myöskin muita tähän sivuavia ja liittyviä asioita käsittelemään, ininäkään en tässä vaiheessa puhu sen enempää niin sanotusta julkaisutoiminnasta, junttauksesta, tämän puoluekokouksen osalta.

Pentti Saarinen (Uudenmaan piiri): Hyvät toverit! Olen tätä puolueen tilinpäätöstä selaillessani kiinnittänyt huomiota lyhykäisestään ainakin seuraavaan seikkaan.

Tässä tilinpäätöksessä v:lta 1955 (Puheenjohtaja: Käsitellään v:n -56 tilinpäätöstä.) — tämä on vertailua vain — Sosialistisen Aikakauslehden tili on 28.237 markkaa, mutta vuonna 1956 se on noussut aika huomattavasti, ollen täällä kulujen puolella 533.993 markkaa.

Tietääkseni tämä lehti on maksullinen lehti ja sen päätoimittajana on puoluesihteerä. Haluaisin hiukan tiedustella ja saada selvitystä, minkä takia nämä kustannukset tämän lehden kohdalla yhdessä vuodessa ovat niin paljon kohonneet.

Puheenjohtaja: Taloudenhoitaja Paananen vastaa tähän kysymykseen välittömästi.

Paananen: Herra puheenjohtaja, hyvät edustajat! Se, että Aikakauslehden kustannukset ovat nousseet v. 1956, johtuu yksinkertaisesti siitä syystä, että painatuskustannukset ovat nousseet niin paljon edellisestä vuodesta.

Vuonna 1955 minulla oli tilaisuus, esitellessäni puolueen tilinpäätöstä, mainita, että Sosialistisen Aikakauslehden tila on vihdoin saatu tasapainoon, pieni erotus 28.237 mk vain, mutta lehden levikki oli noussut jo silloin huomattavasti edellisistä vuosista ja sen merkitys teoreettisena aikakauslehtenä puolueemme jäsenten ja kannattajien keskuudessa oli erittäin paljon kasvanut.

Kustannusten nousu on valistusmenoa, jolle me emme voi mitään. Emme me voi ryhtyä lakkauttamaan Sosialistista Aikakauslehteä. Silloin me olisimme kokonaan ilman tällaista arvovaltaista teoreettista lehteä. Lehti on ollut erittäin hyvin toimitettu, se on saanut tunnustusta yleensä puolueväen keskuudessa. Sitä siteerataan, sitä luetaan meidän kannattajiemme keskuudessa ja sille annetaan arvoa myös meidän vastustajiemme keskuudessa.

Vaikka minun täytyykin pitää asemani vuoksi huolta siitä, että kustannukset eivät pääsisi kasvamaan millään momentilla, olen kuitenkin pakoitettu myöntämään joillekin momenteille määrärahoja, ja ennen kaikkea niille momenteille, joiden käytössä on kysymyksessä puolueen valistustoiminta ja puolueen aseman säilyttäminen ei ainoastaan puolueen omassa keskuudessa, vaan myöskin ulospäin muihin puolueisiin nähden.

Vihtori Rantanen: Hyvät toverit! Tilintarkastajain lausunnossa mainittu päätös TTK:sta ja sen sääntöjenvastaisuudesta ei liene juridiikan mukaan yhtäpitävä. Puoluetoimikunnan päätös ei ole sääntöjen eikä puolue-elinten päätösten vastainen. Näin ollen tuntuukin melko oudolta todellakin sellainen asetelma, mitä täällä toveri Kokko teki ehdotuksessaan, että puoluetoimikunnan jäseniltä perittäisiin takaisin nämä rahat. Tämä on erittäin hyvä keino /tietenkin puolueen talouden parantamiseksi, että peritään aina puoluekokousten välisen kauden päätyttyä puoluetoimikunnan jäseniltä takaisin ne varat, mitä he ovat puoluetoimikunnan päätöksillä myöntäneet joihinkin tarkoituksiin.

Minä vain halusin, hyvät toverit, huomauttaa siitä, että kun tämä puoluekokous valitsee uuden puoluetoimikunnan, mahdollisesti ehdokkaaksi asettuvat huomioivat tämän vaaran. (Kokouksessa naurua.)

Sitten minä haluaisin oikaista erään asian, ettei synny väärinkäsitystä.

Niissä pöytäkirjoissa, mitä puheenjohtaja Skog täällä luki, mainittiin Nuorisoliiton nimi. Nuorisoliitto ei ole kuulunut TTK:hon.

Veikko Rantala: Tässä toveri Hult mainitsi, ja myöskin Rantanen samasta asiasta, että miten voivat tilintarkastajat tässä tilintarkastuslausunnossaan ottaa sanonnan niin, että ei ole päätöksiä, mitkä olisivat puolueen tekemien päätösten tai sääntöjen vastaisia lukuunottamatta tätä päätöstä, joka koskee TTK:ta. Niinkuin täällä toveri Hult luki viime puoluekokouksen päätöksen, siinä veloitetaan huolehtimaan julkaisutoiminnasta, se ei ole siis päätösten vastainen. Ei ole kielletty tällaista julkaisua toimittamasta, yhtä vähän kuin muitakaan. Jopa sääntöjen 43 §:ssä sanotaan, että puoluetoimikunnan tehtävänä on harjoittaa kustannustoimintaa julkaisemalla puolueen tarkoituksiin tarpeellisia lehtiä ym. julkaisuja. Mutta näyttää siltä, että tällä kertaa on löydetty kaksi kohtaa, kun kaikki muut teemat on kaadettu, millä perustellaan tämän ylimääräisen puoluekokouksen koollekutsumista ja :inillä voidaan mällätä entistä puoluetoimikuntaa.

Kun viime puoluekokouksesta lähdimme, ei kestänyt kauan, jolloin kentällä rupesi liikkumaan huhuja, että puoluekokous v. 1955 oli kelvoton ja valittu puoluetoimikunta on kelvoton, ja puolue-neuvosto on kelvoton. Uudenmaan sos.-dem. piirin ylimääräisessä kokouksessa puolueisihteeri sanoi kumminkin, että tämä puoluetoimikunta on kelvollisempi kuin edellinen puoluetoimikunta, jolloin minä sain aiheen huomauttaa, että onko puoluetoimikunta välit-

tava sen mukaan, miten puoluesihteerin sen kelpolliseksi katsoo. Tuntuu siltä, että kun julkaisutoimintaa on ryhdytty arvostelemaan ja se on katsottu kelpottomaksi, se johtuu siitä, ettei se ole määrätystä kynästä lähtenyt eikä ole määrätyn kaliiberin julkaisutoimintaa. Minä olen valittanut, ja sitä on valitettu kautta maan puolueväen keskuudessa, että Sosialidemokraattisen Puolueen päääänenkannattaja, Suomen Sosialidemokraatti, on julkaistu siten, että se on melko yksipuolista tekstiä sisällöltään. Ei toinen puoli ole saanut siihen ajatuksiaan edes uitetuksi. Samoin on laita Sosialistisen Aikakauslehden. Viime puoluekokouksessa, kun arvostelun sanoja lausuttiin, minä sanoin lyhyesti, että minä jätän Sosialistisen Aikakauslehden tilaamatta, vaikka minä olen ollut sen tilaaja hyvin monia vuosia. Se ei tietysti ole ollut huonompi kuin TTK-lehti (Kokouksesta naurua). Minä sanon näkemykseni, että tietysti ei mikään lehti ole sellainen lehti, että se saa yksimielisen, jakamattoman kannatuksen. On toiselta puolelta lausuttu mielipiteitä, että on hyvä, että tällainenkin tiedoituslehti on ollut olemassa, että saa joitakin toisenlaisia näkemyksiä, kuin mitä on valitettavasti Suomen Sosialidemokraatissa ja myöskin Sosialistisessa Aikakauslehdessä.

Minä yhdyin täällä tehtyyn esitykseen, että tämä kysymys tälläkin osin palautettaisiin talousvaliokuntaan ja talousvaliokunta saisi antaa lausuntonsa tästä asiasta.

Väinö Leskinen: Puheenjohtaja! Haluaisin toveri Rantalalle ilmoittaa, että Aikakauslehti on siitä hyvä lehti, että sen voi jättää tilaamatta (Kokouksesta naurua). TTK lähetetään maksutta ja usein kuusi seitsemän kappaletta jokaiseen perheeseen. (Kokouksesta naurua.)

Pyysin puheenvuoron huomauttaakseni ainoastaan siitä, että kun puoluetuomikuntaan TTK-lehti tuli, ja samalla liittymisen TTK-järjestykseen, niin se johtui siitä, että hallitusryhmän edustajat olivat tulleet siihen tulokseen, että pitäisi tehostaa taistelua kommunisteja ja porvareita vastaan.

Nyt minulla on käytettävissäni säännöt, joiden 2 §:ssä sanotaan: "Yhdistyksen tarkoituksena on harjoittaa kansanvaltaisen työväenliikkeen hengessä taloudellista, kulttuurillista ja yhteiskunnallista valistus- ja tiedotustoimintaa."

Valittaen täytyy todeta, että puolueen varoja ja yleensä niitä varoja, joita yhdistys on saanut käytettäväkseen, ei ole käytetty tähän mainittuun tarkoitukseen, vaan päinvastoin pääasiallisesti puoluetovereita vastaan suunnattuun parjauspropagandaan. Minun nähdessäni se olkoon sallittua, mutta kun se on suuntautunut

myöskin muihin hyviin, ansiokkaisiin puoluetovereihin, niin haluan todeta, että mielestäni ne ovat oikeassa, jotka haluavat lausua paheksumisen sen johdosta, että puoluetoimikunnan enemmistö on yllytetty tällaiseen toimenpiteeseen. Minusta pitäisi myöskin kokouksen vähemmistön hyväksyä esitetty lievä moitelausekma, kun mitään muuta ei sen johdosta haluta toteuttaa.

'Kalevi Vatanen: Herra puheenjohtaja, hyvät puoluetoverit: Vaikka täällä jo toveri Rantanen ilmoitti, että Sosialidemokraattinen Nuorisoliitto ei ole mukana TTK-lehdessä, minä virallisena Nuorisoliiton edustajana haluan tämän vahvistaa.

'Kun esitys TTK-lehden perustamisesta tuli Nuorisoliiton liittotoimikunnalle, se jätettiin ensimmäisessä vaiheessa pöydälle, kuitenkin niin, että liittotoimikunnan toimihenkilöt voisivat asiasta neuvotella. Kun me seuraavan kerran olimme asian kanssa — esim. minä — tekemisissä, se oli se, että sain neljä kappaletta tätä TTK-lehteä. Tietyti otimme välittömästi asian uudelleen esille liittotoimikunnassa, jossa yksimielisesti päätettiin jäädä lehden ulkopuolelle. Äänestyksen jälkeen 5—5 päätettiin, että liiton puheenjohtaja ja sihteeri saivat jäädä TTK:n hallitukseen yksityishenkilöinä. Myöhemmin, kun otimme yhdistysrekisteritoimistosta selville asian todenperäisyyden, kävi ilmi, että ennen kuin tämä TTK-asia tuotiin ensimmäisen kerran esille liittotoimikunnassa, yhtymä oli perustettu jo viikkoa aikaisemmin.

Näin siis käsiteltiin asia Sos.-dem. Nuorisoliiton liittotoimikunnassa.

Antti Mikkonen (Lapin piiri): Herra puheenjohtaja! Minun ei olisi kannattanut ottaa tätä puheenvuoroa. Kyllä tässä maassa on tuotettu törkyä niin valtavat määrät meidän luettavaksemme, että minulla pitäisi olla miljoonan markan vuosielake, että voisin lukea kahdessa vuorossa, kun työntekijä ei jouda muuten lukemaan. Mutta kun Leskinen sanoi aivan hiljattain, että TTK tulee ilmaiseksi, Sosialistisen Aikakauslehden voi tilata, niin muistinkin verestämiseksi sanottakoon, että kaksi päivään ennen puoluekokoukseen lähtöä minäkin sain Sosialistisen Aikakauslehden, jota minä en ainakaan viiteen vuoteen ole tilannut! Ja hyvin selvällä osoitteella! Että kyllä sitäkin ilmaiseksi lähetetään.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

•Puheenjohtaja: Keskustelussa on ehdotettu, että kysymys tilintarkastajain lausunnon perusteella käydyistä keskustelusta, tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille lähetettäisiin talousvaliokuntaan. Tähän voitaneen yksimielisesti yhtyä.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

Puheenjohtaja: Täällä on kolme muuta tähän liittyvää tilintarkastuslausuntoa vielä käsittelemättä: Työväen Arkisto Säätiön, Oy. Karihaaran ja Oy. Kattaran. Kaikille ehdotetaan tili- ja vastuuvapauden myöntämistä.

Tilikertomukset hyväksyttiin keskustelutta, tilinpäätökset vahvistettiin ja tilintarkastajain lausunnon perusteella asianomaisille tilivelvollisille myönnettiin vastuuvapaus kuluneilta tilikausilta.

(15)

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen puheenvuoro on vaalilautakunnan puheenjohtajalla.

Valdemar Sandelin luki vaalilautakunnan pöytäkirjan, joka kuului näin:

Pöytäkirja Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.y:n puoluekokouksen vaalilautakunnan kokouksesta, joka pidettiin huhtikuun 21 päivänä 1957.

Kokouksessa olivat läsnä Valdemar Sandelin, Veikko Järvinen, Erkki Kuoppala, Eino Tuominen, Erkki Saarinen, Salli Virtanen, Uno Kutvonen ja Uno Laakso, vaalilautakunnan valitsemana tämän kokouksen puheenjohtajana Valdemar Sandelin ja sihteerinä Veikko Järvinen.

1 §.

Vaalitoimituksen päätyttyä todettiin, että menettelytapavalio-
kunnan vaaliin oli osallistunut 190 puoluekokousedustajaa (Liite
n:o 1) ja äänestyslippuja oli vaaliurnassa 190 kappaletta, jotka
kaikki hyväksyttiin.

2 l.

Suoritetussa laskennassa saivat eri ehdokkaat ääniä seuraavasti:

30.609 Ahonen, Onni
26.583 Ala-Pöllänen, Viljo
30.140 Auvinen, Mauno
29.724 fläeinström, Waldemar
26.6811 Hult, Mikko
30.HS1 Kanerva, Alpo
26.975 Kankainen, Jaakko
26.673 Kaukinen, Onni
29.259 Knuuti, Urho
80.288 Kokkola, Veikko
27.009 Koski, Erkki
26.808 Lahtinen, Martti

29.94« (Lekola, Leo
 30.404 (Lepistö, Eeli
 26.473 Lindfors, Erkki
 27.009 (Luukkanen, Johannes
 30.476 Mikkonen, Konsta
 30.605 (Nurmi, Yrjö
 26.472 iPousi, Viljo
 30.362 (Rintamäki, Kustaa
 29.956 Roden, Akseli
 30.452 (Romppanen, Eino
 29.601 Tanner, Väinö
 30J56 Tiilikainen, Ulla
 27.007 Vaakanainen, Kasper
 30.152 Vierimaa, Lauri
 27.108 Vuorinen, Pentti
 26.524 Äijälä, Eino

Valituiksi tulivat menettelytapavaliokuntaan seuraavat ehdokkaat?

Ahonen, Onni
 Auvinen, Mauno
 Heinström, Waldemar
 Kanerva, Alpo
 Knuuti, Urho
 Koikkalainen, J.
 Kokkola, Veikko
 Lekola, Leo
 Lepistö, Eeli
 Mikkonen, Konsta
 Nurmi, Yrjö
 Rintamäki, Kustaa
 Roden, Akseli
 Romppanen, Eino
 Tanner, Väinö
 Tiilikainen, Ulla
 Vierimaa, Lauri

3 §.

Laskennan päätyttyä suljettiin vaaliliput kirjekuoreen (Liite n:o 2), joka sinetöitiin.

4 §.

Tämän jälkeen vaalilautakunta totesi yksimielisesti vaalitoimituksen ja laskennan oikein suoritetuksi.

Vakuudeksi:

V. Sandelin
 Erkki Saarinen
 Uno Laakso
 Eino Tuominen

Veikko Järvinen
 Sally Virtanen
 Erkki Kuoppala
 Uno Kutvonen

Merkittiin.

Puheenjohtaja: Seuraavana asiana on muiden valiokuntien vaali. Onko syytä jatkaa vielä kokousta vai siirretäänkö muiden valiokuntien vaali heti huomennaamulla suoritettavaksi?

Emil Skog: Minä esittäisin, että kokous lopetettaisiin tältä päivältä ja että huomennaamulla kokoonnuttaisiin jatkamaan kello 9.

Puheenjohtaja: Järjestävä valiokunta voidaan katsoa valituksi, koska siihen kuuluvat kokouksen puheenjohtajat ja sihteerit..

Hyväksyttiin.

(16)

Puheenjohtaja: Kokous lopetetaan nyt ja sitä jatketaan huomenna kello 9.

Kokous keskeytettiin kello 18,08.

Toinen kokouspäivä

22. huhtikuuta 1957

Ilmoitusasioita (17). — OhjelmavaUokunnan, valistus- ja järjestö-asiain valiokunnan, talousvaliokunnan sekä julkilausumavaliokunnan vaalit (18). — Eduskuntaryhmän toimintakertomukset vv. 1955—56 (19). — Keskus- ja piirijärjestöjen toimintaselostukset vv. 1955—56 ,(20). — Puolueneuvoston jäsenten ja tilintarkastajien palkkiot (21). — Puolueneuvoston jäsenet (22). — Muutoksia työjärjestykseen (23). — Kysymys tilintarkastajain valitsemisesta (24). — Evästyskeskustelu ohjelmavaUokunnan käsiteltäviksi ehdotetuista alustuksista ja esityksistä (25). — Tervehdykset Oskari TokoiUe ja Olga Tainiolle (26). — Kysymys uuden puoluetoimikunnan jäsenehdokkaista (2T). — Kiitä kokouspäivän pituudesta ,(28). — Evästyskeskustelun tulokset ja niiden lähettäminen ohjelmavaliokuntaan (29). — Päätös kokouksen jatkamisesta seuraavana aamuna (30).

Kello yhdeksän

Puhetta johti Martti "Viitanen ja sihteerinä toimi Aatto Väyrynen. Tuomari Väyrynen toimitti nimenhuudon.

(17)

Puheenjohtaja: Ennen työjärjestykseen kuuluvien asioiden käsittelyä muutamia järjestysluontoisia asioita.

Järjestävä valiokunta ehdottaa, että ammiaistauko, 1 % tuntia, pidettäisiin kello 13,30:sta kello 15:een.

Hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Koska kaikista piireistä ei ole tehty kirjallisia esityksiä puolueuuvoston ehdokkaiksi ja varaehdokkaiksi, niin kehoitetaan piirisihteereitä valmistautumaan siihen, että sitten, kun tämä asia työjärjestyksen mukaan tulee esille, voivat tehdä tästä puhujakorokkeelta suullisesti piiriensä esitykset.

Kehoitus merkittiin pöytäkirjaan.

Puheenjohtaja: Edustajille huomautetaan, että kun pikakirjoitusmuistiinpanot tulevat heidän tarkastettavikseen, he tarkastuksen jälkeen ja ennen palauttamista varustavat ne nimellään, jotta pikakirjoituskansliassa voidaan todella, että tarkastus todella on tapahtunut.

Huomautus merkittiin pöytäkirjaan.

(18)

Puheenjohtaja: Esityslistalla nyt esille tulevana asiana on asia n:o 10, "Valiokuntien asettaminen". Näistä valiokunnista menettelytapavaliokunnan vaali ja järjestävän valiokunnan vaali suoritettiin eilen. Tässä yhteydessä järjestävä valiokunta ilmoittaa valinneensa puheenjohtajakseen Fallilan.

Merkittiin pöytäkirjaan.

Puheenjohtaja: On suoritettava ohjelmavaliokunnan vaali. Valiokuntaan on valittava yhdeksän jäsentä. Pyydän tekemään ehdotuksia.

Erkki Kuoppala (Lapin piiri): Esitän ohjelmavaliokuntaan seuraavia puoluekokousedustajia:

Kaarlo Pitsinki, Rafael Paasio, A. J. Salminen, Väinö Tölli, Paavo Sinkka,

Martti Lahtinen (Hämeen eteläinen): Ohjelmavaliokuntaan esitetään seuraavia: Lauri Aalto, Jaakko Viitasaari, Arvo Koivunen, Yrjö Helenius.

Veikko Järvinen (Helsingin piiri): Kannatan Kuoppalan tekemää ehdotusta.

Lauri Heinonen (Hämeen pohjoinen): Kannatan Lahtisen tekemää ehdotusta.

Puheenjohtaja: Ohjelmavaliokunnan jäseniksi on tehty seuraavat ehdotukset:

Kaarlo Pitsinki, Rafael Paasio, A. J. Salminen, Väinö Tölli, Paavo Sinkka ja Lauri Aalto, Jaakko Viitasaari, Arvo Koivunen, Yrjö Helenius.

Valittavia jäseniä ja ehdokkaita on yhdeksän. Halutaanko vielä käyttää puheenvuoroja?

Keskustelua ei syntynyt.

Puheenjohtaja: Kokous on yksimielisesti päättänyt valita ohjelmavaliokuntaan äsken luetellut henkilöt.

Asia oli loppuunkäsitelty.

Puheenjohtaja: Suoritetaan valistus- ja järjestöasiain valiokunnan vaali. Valiokuntaan on valittava yhdeksän jäsentä Pyydän tekemään ehdotuksia.

Erkki Kuoppala: Valistus- ja järjestövaliokuntaan esitetään seuraavat jäsenet:

Eino Siren, Ida Koivisto, Toivo Puro, Vilho Mehtälä ja Antti Tossavainen.

Lauri Heinonen: Järjestö- ja valistusasiain valiokuntaan ehdotan seuraavia: Viljo Palminen, Aarne Valjala, Olavi Pellinen, Armas Härkönen.

Veikko Järvinen: Kannatan edustaja Kuoppalan tekemää ehdotusta.

Martti Lahtinen: Pyydän kannattaa Heinosen tekemää esitystä.

Puheenjohtaja: Valistus- ja järjestöasiain valiokuntaan on esitetty seuraavia henkilöitä, joiden ehdokkuutta on myös kannattettu: Eino Siren, Ida Koivisto, Toivo Puro, Vilho Mehtälä, Antti Tossavainen, Viljo Palminen, Aarne Valjala, Olavi Pellinen, Armas Härkönen.

Halutaanko vielä käyttää puheenvuoroja?

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

Puheenjohtaja: Voinen todeta, että valistus- ja järjestöasiain valiokuntaan kokous on yksimielisesti päättänyt valita edellä luetellut henkilöt.

Asia oli loppuunkäsitelty.

Puheenjohtaja: On suoritettava sääntö valiokunnan vaali. Valiokuntaan valitaan seitsemän jäsentä. Pyydän tekemään ehdotuksia.

Ulla Tiilikainen (Helsingin piiri): Minä ehdotan sääntövaliokuntaan Sulo Mannisen, Ilmari Linnan, Urho Aaltosen ja Erkki Kuoppalan.

Lauri Heinonen: Ehdotan sääntövaliokuntaan Uuno Nokelaisen, Allan Kallioisen, Taisto Mikkolan.

Urho Knuuti (Lapin piiri): Kannatan edustaja Tiilikaisen tekemää ehdotusta.

Martti Lahtinen: Pyydän kannattaa Heinosen tekemää ehdotusta tämän valiokunnan jäseniksi.

Keskustelu päättyi.

Puheenjohtaja: Saantovaliokuntaan on ehdotettu seuraavat henkilöt, joiden ehdokkuutta on myös kannatettu:

Sulo Manninen, Ilmari Linna, Urho Aaltonen, Erkki Kuoppala, Uuno Nokelainen, Allan Kallioinen, Taisto Mikkola.

Halutaanko asiasta käyttää vielä puheenvuoroja?

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

Puheenjohtaja: Valittavina on seitsemän. Voinen todeta, että kokous on yksimielisesti päättänyt valita saantovaliokuntaan edellä luetteleman henkilöt.

Asia oli loppuunkäsitelty.

Puheenjohtaja: Suoritetaan talousvaliokunnan vaali. Pyydän tekemään ehdotuksia.

Lauri Heinonen: Ehdotan talousvaliokuntaan:

Väinö Kujanpää, Elsa Kolinen ja Leo Muhonen.

Erkki Kuoppala: Talousvaliokuntaan esitetään seuraavat edustajat:

Viljami Rantanen, V. A. Parkkonen, Ananias Happonen, Viljo Vuorinen.

Arvi Mikkola (Hämeen eteläinen): Pyydän kannattaa edustaja Heinosen tekemää ehdotusta talousvaliokunnan jäseniksi.

Veikko Järvinen: Kannatan edustaja Kuoppalan tekemää ehdotusta.

Keskustelu päättyi.

Puheenjohtaja: Talousvaliokunnan jäseniksi on ehdotettu seuraavia henkilöitä, joiden ehdokkuutta on myös kannatettu:

Viljami Rantanen, V. A. Parkkonen, Ananias Happonen, Viljo Vuorinen, Väinö Kujanpää, Elsa Kolinen, Leo Muhonen.

Halutaanko asiasta vielä käyttää puheenvuoroja?

Keskustelua ei syntynyt.

Puheenjohtaja: On valittava seitsemän jäsentä ja ehdokkaita on asetettu seitsemän. Voinen todeta, että kokous on yksimielisesti päättänyt valita talousvaliokuntaan edellä luetteleman henkilöt.

Asia oli loppuunkäsitelty.

Puheenjohtaja: Suoritetaan julkilausumavaliokunnan vaali. Pyydän tekemään ehdotuksia.

Erkki Kuoppala: Julkilausumavaliokuntaan esitetään seuraavat puoluekokousedustajat:

Sylvi Siltanen, Wilhelm Jakobsson, Paavo Tiilikainen, Veikko Karjalainen, Lauri Lahtinen.

Martti Lahtinen: Julkilausumavaliokuntaan esitetään: Antti Mikkonen, Arvi Turka, Veikko Salomaa ja Yrjö A. Manninen.

Veikko Järvinen: Kannatan edustaja Kuoppalan tekemää ehdotusta.

Tyko Kari: Pyydän kannattaa Lahtisen tekemiä ehdotuksia. Keskustelu päättyi.

Puheenjohtaja: Julkilausumavaliokuntaan on esitetty seuraavia henkilöitä, joiden ehdokkuutta on myös kannatettu:

Sylvi --Siltanen, Wilhelm Jakobsson, Paavo Tiilikainen, Veikko Karjalainen, Lauri Lahtinen, Antti Mikkonen, Arvi Turkka, Veikko Salomaa, Yrjö A. Manninen.

Halutaanko vielä käyttää puheenvuoroja?

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

Puheenjohtaja: Julkilausumavaliokuntaan on valittava yhdeksän jäsentä. Voinen todeta, että kokous on yksimielisesti päättänyt valita julkilausumavaliokuntaan äsken luetteleman henkilöt.

Asia oli loppuunkäsitelty.

Puheenjohtaja: Työjärjestykseen on asiaksi n:o 15 merkitty "Käsitellään Sos.-dem. Maaseutuvaltuuskunnan toimintakertomus vv. 1955—56". Nämä kertomukset käsiteltiin puoluetoimikunnan kertomusten yhteydessä. Tämä merkittäneen.

Merkittiin pöytäkirjaan.

(19)

Puheenjohtaja: Eduskuntaryhmän kertomukset vuosilta 1955—56 on jaettu painettuina puoluekokouksen edustajille.

Yleiskeskustelua ei syntynyt.

Yleistä, taloudellinen kehitys, valtion talous ja ulkopolitiikka hyväksyttiin keskustelutta.

Palkkaratkaisuja.

Virkamiespalkat hyväksyttiin keskustelutta.

Kansanedustajien ja ministerien palkat:

Martti Lahtinen: Herra puheenjohtaja! Tämä kysymys on ainakin Etelä-Hämeessä herättänyt aika ankaraa ja vakavaa arvoastelua. Muiden kohdalla on puhuttu ankarasta vakauttamisesta. Sen sijaan hallitus ja eduskunta lähtivät tällä tavalla melko reippaalla kädellä korottelemaan palkkojaan. Tätä ei järjestöväki jaksa ymmärtää, kun sen jälkeen joka yhteydessä on ankarasti todistettu, että jos palkkoja nostetaan, se vie meidän maamme ja kansamme perikatoon. Tämä nähdäkseni on sellainen kohta, johon ainakin Etelä-Hämeen vähäväkiset ovat pyytäneet kiinnittämään kokouksen huomiota.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Kohta hyväksyttiin.

Postimieslakko, Kansakoulunopettajien palkat, Virkamiespalkkojen lopullinen järjestely, Metsä- ja uittotyöliästen palkat ja Työpalkkojen säännöstely hyväksyttiin keskustelutta.

Lainsäädäntöä, välikysymykset, keskeneräiset lakiehdotukset ja ryhmän toimihenkilöt hyväksyttiin keskustelutta.

Kertomus Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän toiminnasta vuodelta 1955 oli lappuun käsitelty.

Kertomus Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän toiminnasta vuodelta 1956 hyväksyttiin keskustelutta.

(20)

Puheenjohtaja: Sääntöjen mukaan ei keskus- ja piirijärjestöjen toimintaselostusten käsitteleminen kuulu puoluekokouksen ohjelmaan, mutta vanhaa tapaa noudattaen on myöskin nämä kertomukset jaettu puoluekokousedustajille. Kertomusten läpikäynnin kohdittain ei liene tarpeellista, mikäli yleiskeskustelussa sitä ei nimenomaan haluta.

Yleiskeskustelua ei syntynyt.

Asia oli loppuunkäsitelty.

(21)

Taloudenhoitaja Paananen: Esitän, että puolueuuvoston ja tilintarkastajain palkkiot alistettaisiin talousvaliokunnan harkittaviksi ja sen jälkeen puoluekokoukselle esitettäväksi.

Puheenjohtaja: Asia lähetettäneen talousvaliokuntaan.

Lähetettiin.

(22)

Puheenjohtaja: Niinkuin kokouksen alussa ilmoitettiin, tänne ei ole kaikista piireistä jätetty kirjallista esitystä puolueuuvostoon nimettävistä jäsenistä. Tämän vuoksi pyydän piirisihteereitä siinä järjestyksessä kuin edustajain luetteloissa piirit mainitaan, pöytäkirjaa varten uudistamaan ne esitykset, jotka puolueuuvoston jäsenistä on tehty, näin siinäkin tapauksessa, että esitykset olisi kirjallisina tänne jo jätetty. Ellei piirisihteeri ole paikalla, niin joku asianomaisen piiri edustajista (tehköön ehdotuksen.

Ulla Tiilikainen: Helsingin sos.-dem. piirin piirikokous eh-

•dottaa puolueuuvostoon vakinaisiksi jäseniksi Valtter Laitisen ja Lempi Lehdon sekä varajäseniksi Tauno Hietasen, Laila Leskisen, Aarne Koskisen ja Johan Pajusolan.

Veikko Helle: Uudenmaan piirikokous pidetään vasta tämän kuun 28. päivänä. Piiritoimikunta on ollut siinä käsityksessä, että tässä puoluekokouksessa ei valita, niin kuin sääntöjen 34 §:ssä sanotaan, puolueuuvoston jäseniä, koska näiden toimiaika mainitun sääntöpykälän 3. momentin mukaan kestää varsinaisesta puoluekokouksesta varsinaiseen puoluekokoukseen saakka.

Kun puoluet toimikunta on sittemmin kuitenkin meidänkin piiritoimikunnallemme ilmoittanut, että puolueuuvoston vaali tapahtuu, olemme puoluet toimikunnalle esittäneet, että puoluekokous voisi Uudenmaan piirin kohdalta todeta puolueuuvoston jäseniksi tulevan Uudeltamaalta ne, jotka meidän piirikokouksemme sitä varten ensi sunnuntaina asettaa, joten, herra puheenjohtaja, esitän kokouksen harkittavaksi tällaisen ehdotuksen.

Abel Saarinen: Turun eteläisen piirin piirikokous ehdottaa puolueuuvoston jäseniksi: vakinaisiksi Oskari Lyytikäinen ja Aleksanteri Sanne, varajäseniksi Veikko Randell ja Pekka Virtanen.

Väinö Vilponiemi: Satakunnan piirin piirikokous on päättänyt ehdottaa puolueuuvoston vakinaisiksi jäseniksi Vihtori Eallilan ja Leo Suvannon sekä varajäseniksi Albert Lehdon ja Eero Oksasen.

Eino Vuori: Hämeen eteläisen piirijärjestön piirikokous on päättänyt ehdottaa puolueuuvoston vakinaisiksi jäseniksi Pauli Melinin, Eino Ahosen ja Eero Santalan sekä varajäseniksi Yrjö Kangasahon, Aati Alhon ja Antero Nurmisen.

Antti A. Halme: Hämeen pohjoisen piirin piirikokous on päättänyt esittää puolueuuvoston vakinaisiksi jäseniksi Paavo Lehtisen, Mauno Lindholmin ja Viljo Rintalan sekä varalle Elsa Kolisen, Lauri Heinosen ja Paavo Sinkan.

Valde Nevalainen: Kymen piiri esittää puolueuuvoston ehdokkaiksi, vakinaisiksi: Pekka Mikkonen, Hugo Lindqvist, Veikko Kakkola ja Taisto Mikkola sekä varalle: Kalle Torvinen, Veikko Siukkola, Olavi Marttila ja Taito Sommarberg.

Aaro Airas: Mikkelin piirin piirikokous päätti esittää puolueuuvostoon Paavo Ilon sekä Kaarlo Leikaksen, varalle Onni Kaukisen ja Veikko Salomaan.

Keijo Suksi: Kuopion läntisen piirin piirikokous päätti esittää puolueuuvostoon vakinaisiksi jäseniksi Juho Lukkarisen ja Ananias Happosen sekä varamiehiksi Yrjö Nurmen ja Ukko Mäkeläisen.

Vilho Turunen: Joensuun piirin piirikokous on päättänyt ehdottaa puolueuueuvoston varsinaisiksi jäseniksi Eino Komppasen ja Alpo Juntusen sekä varajäseniksi Jalmari Väisäsen ja Paavo Tirrosen.

Toivo Saloranta: Vaasan itäisestä piiristä ehdotetaan puolueuueuvostoon Felix Lahtinen ja Lauri Mäkinen, varalle Tauno Heininen ja Kaarlo Hämäläinen.

Veikko Nissinen: Vaasan eteläisen piirin piirikokous on asettanut puolueuueuvoston ehdokkaat seuraavassa järjestyksessä: Viljo Vuorinen, Mikko Laitinen, Arvo Pohjanhovi.

Viljo Ala-Pöllänen: Vaasan pohjoinen vaalipiiri on päättänyt ehdottaa puolueuueuvostoon varsinaiseksi jäseneksi Jaakko Pietilän ja varajäseneksi Hugo Aron.

Lauri Ukkola: Oulun piirin piirikokous on päättänyt ehdottaa puolueuueuvoston varsinaiseksi jäseneksi Antero Väyrysen ja varajäseneksi Elias Vetosalmen.

Heino Uksila: Lapin piirin piirikokous on valinnut ehdokkaanaan puolueuueuvoston jäseneksi Niilo Saavalaisen, ensimmäiseksi varamieheksi Erkki Kuoppalan sekä toiseksi varamieheksi Tyko Hämäläisen.

Onni Kemppainen: Kajaanin piirin piirikokous on päättänyt ehdottaa puolueuueuvoston varsinaiseksi jäseneksi Konsta Mikosen ja varajäseneksi Artturi Okkosen.

Waldemar Heinström: Ruotsalainen Työväenliitto ehdottaa varsinaiseksi jäseneksi Pentti Vuorista ja hänen varamieheksensä Johan Johanssonia.

Ilmari Linna: Pyydän kannattaa Uudenmaan edustajan Veikko Helteen tekemää ehdotusta.

Veikko Rantala: Tarkoituksena oli Uudenmaan sos.-dem. piirissä kutsua uusi piirikokous koolle 14. päiväksi, mistä olivat ennakkoon sopineet puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja piirisihteeri. Mutta piiritoimikunnan kokouksessa 29. päivänä tammikuuta piiritoimikunnan enemmistö katsoi, että tämä ylimääräinen puoluekokous ei tule valitsemaan puolueuueuvoston jäseniä, että se ei kuulu tälle kokoukselle.

Todennäköisesti tämän ja sen seikan vuoksi, että piiritoimikunnan enemmistö katsoi, että tämä kokous tulee niin riittäiseksi, että on parempi pitää rauhassa tämän jälkeen piirikokous, piirikokous on kutsuttu koolle tämän kuun 28. päiväksi, joten piirikokous ei voi nimetä tämän johdosta ehdokkaita puolueuueuvostoon.

Kaikesta huolimatta katson, että tämä ylimääräinen puoluekokous voisi valita puolueuueuvoston jäsenet myöskin Uudeltamaalta

ja esitänkin valittavaksi Viljo Mehtosen ja Pentti Kanervan, varalle Johannes Luukkasen ja Uuno Valjannin.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa ovat niiden nimettyjen ehdokkaiden lisäksi, jotka eri piirien taholta on ilmoitettu, Uudenmaan piirin edustajat esittäneet, että heidän kohdaltaan asia järjestettäisiin siten, että tätä piiriä vastaava edustus puolueuuevostossa jäisi piirikokouksen myöhemmin määrättäväksi. Tätä ehdotusta on myös kannatettu.

Puheenvuoron saatuaan lausui sihteeri

Aatto Väyrynen: Hyvät toverit! Tätä Uudenmaan piirin tapaus on puoluetöimistössä alustavasti harkittu ja tällöin tultu siihen käsitykseen, että kun sääntöjen mukaan puolueuuevoston jäsenet on valittava puoluekokouksessa asianomaisten piirien esittämistä henkilöistä ja kun tällaisia esitettyjä henkilöitä tässä tapauksessa ei ole olemassa, niin harkittavaksi jäisi vain kaksi mahdollisuutta, nimittäin se mahdollisuus, että puoluekokous valitsisi Uudenmaan piiriin osalta jäseniksi puolueuuevostoon joko entiset tai ei siten jäseniä lainkaan.

Molemmat mainitut vaihtoehdot kaipaavat kuitenkin siinä määrin tarkempaa harkintaa, että olisi asialle eduksi, jos se lähetettäisiin sopivaan valiokuntaan, esim. menettelytapavalio-kuntaan.

Puheenjohtaja: Asia voitaneen kokonaisuudessaan lähettää menettelytapavalio-kuntaan.

Lähetettiin.

(23)

Puheenjohtaja: Taloudenhoitaja on esittänyt, että työjärjestyksestä poiketen otettaisiin käsiteltäväksi kysymys kokousedustajien päivärahasta. Tämä poikkeus työjärjestykseen hyväksyttyneen.

Hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Asia lähetettäneen talousvalio-kuntaan.

Päivärahakysymys lähetettiin talousvalio-kuntaan.

Puheenjohtaja: Ennen seuraavan asian käsittelyä on puheenvuoron työjärjestykseen pyytänyt Erkki Koski.

Erkki Koski (Turun eteläinen): Herra puheenjohtaja! Esittäisin työjärjestykseen sellaisen muutoksen, että työjärjestyksen 20. kohta siirrettäisiin käsiteltäväksi vasta sen jälkeen, kun työjärjestyksen 22. kohta on loppuunkäsitelty, koska varmaan ne toverit, jotka tulevat puoluetöimikuntaan valittaviksi, haluaisivat luon-

nollisesti ensin saada puoluekokoukselta eväät, joiden pohjalla heidän on puoluetta hoidettava.

Allan Kallioinen (Turun eteläinen): Pyydän kannattaa edustaja Kosken esittämää esitystä.

Onni Mikkola (Lapin piiri): Pyydän kannattaa edustaja Erkki Kosken kokouksen työjärjestykseen tekemää muutosesitystä.

Veikko Kokkola (Kymen piiri): Muutosta vastaan ei muuten voisi olla mitään, mutta kyllä minä näkisin, että kokousta jatkettaisiin vahvistetun työjärjestyksen mukaan. Menettelytapavaliokunnan pitää päästä työskentelemään. Sen pitää saada tietää ehdokkaat, keitä asetetaan puoluettoimikuntaan. On aivan varmaa, ettei menettelytapavaliokunta kuitenkaan saa listaa valmiiksi, ennen kuin mainitut ohjelmakohdat on käsitelty. Luulisin, että ne tulevat valitulle puoluettoimikunnalle riittävän ajoissa tietoon. Minä siis esitän, että työjärjestyksen mukaisesti työtä jatketaan.

iSulo Hostila (Kymen piiri): Kannatan Kokkolan tekemää esitystä.

Puheenjohtaja: Tämä asia on joka tapauksessa sellainen, että se varmaan edellyttää joitakin neuvotteluja. Tässä yhteydessä asian käsittelyn eteenpäin vieminen ei liene aiheellista. Minä esittäisin, että asian enempi käsittely lykättäisiin aluksi kuitenkin aamiaistauon jälkeen, jolloin siitä on tilaisuus enemmän keskustella. Tämä ehdotus voitaneen hyväksyä.

Puheenjohtajan ehdotus hyväksyttiin.

(24)

Puheenjohtaja: Asiaan 21, "Valitaan tilintarkastajat" ovat puheenvuoroja pyytäneet Lempi Lehto ja Kalle Altti.

Lempi Lehto (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja! Hyvät toverit! Ne tilintarkastajat, jotka meillä ovat olleet aikaisemmin, ovat kaikella kunnialla täyttäneet paikkansa ja hyvin suorittaneet tehtävänsä, joten ehdotan, että valittaisiin entiset tilintarkastajat. Vakinaisina ovat olleet Väinö V. Salovaara, Väinö Ahde ja Albert Sirjola, varalla Yrjö Laine, Yrjö Ihari ja Antero Peräläinen. Toivon, että voisimme yksimielisesti yhtyä ja valita nämä entiset tilintarkastajat.

Kalle Altti (Helsingin piiri): Pyydän kannattaa Lehdon tekemää ehdotusta.

Erkki Koski (Turun eteläinen): Minä ihmettelen tätä järjestystä. Onhan kai kokoustopojen vastaista se, että valitaan tilintarkastajat, ennen kuin tiedetään, kutka ovat tilivelvollisia. Käsi-

tykseni mukaan, jos me valitsemme tilintarkastajat etukäteen, heitä ei voida valita puoluetoimikuntaan, tai tilivelvollisiksi puolueessa. Näin ollen pidän tätä käsittelyjärjestystä vääränä ja esitän, että kysymys siirretään vasta sen jälkeen ratkaistavaksi, kun on valittu puoluetoimikunnan jäsenet, eli toisin sanoen tilivelvolliset.

Veikko Rantala (Uudenmaan piiri): Minä yhdyn Kosken näkemyksiin tässä asiassa. Sanoisin vielä, että jos nyt sitten on selvää jo, kutka valitaan puoluetoimikuntaan, niin silloin on turha tässä ipuhua. Sanoisin myös, että kyllähän käytäntö se on, että ensin täytyy tietää, ketkä ovat tilivelvolliset tai tulevat siihen asemaan, ja sen jälkeen valitaan tilintarkastajat. Ei tässä nyt pitäisi olla mitään aihetta ryhtyä vaaliin. Sanoisin vielä, että minä en voi vielääkään hyväksyä sitä käsitystä, mitä tilintarkastajat ovat esittäneet, että se on puolueen sääntöjen ja lain vastainen tuo tapaus, mitä eilen käsitelimme täällä, kun ei niissä säännöissä ole tätä käsitystä tukevaa poikkeusta, niin että voi olla syytä harkita myös tilintarkastajien muuttamista.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa on Lehto Altin kannattamana esittänyt, että entiset tilintarkastajat valittaisiin, ja Koski Rantalan kannattamana, että asia päätettäisiin vasta sen jälkeen, kun tilivelvolliset, toisin sanoen puoluetoimikunta, on valittu. Olenko tulkinut ehdotukset oikein?

Selonteko myönnettiin oikeaksi.

Puheenjohtaja: Esitän, että tämä asia kokonaisuudessaan lähetettäisiin menettelytapavaliokuntaan.

Asia lähetettiin puheenjohtajan ehdotuksen mukaisesti menettelytapavaliokuntaan.

(25)

Puheenjohtaja: Asia 22. Käsitellään seuraavat puoluekokousalustukset ja -esitykset: a) Ohjelmavaliokuntaan evästettävä kaksi alustusta ja kahdeksan esitystä. Ne ovat edustajille jaetussa painetussa esityksessä, esitykset 1—8. Puoluetoimistolle on ilmoitettu, että tämän asian yhteydessä alustuksia tulisivat esittämään maisteri Uoti ja sekä toverit Tanner ja Antikainen. Niissä painetuissa esityksissä, joita edustajille on jaettu, on ilmoitettu, että puoluetoimikunta tulee aikanaan esittämään myös oman alustuksensa näistä kysymyksistä. Se lienee se esitys, joka on tänä aamuna edustajille jaettu. Uoti esittelee tämän alustuksen.

Maisteri Olli Uoti: Arvoisat puoluekokousedustajat! Pyydän, että seuraavassa asian esittelyssä voisivat edustajat seurata monis-

tetta, joka nimellä "Sosialidemokraattisen puolueen lähiajan talous- ja teollistamisohjelma" on jaettu edustajien pöydille.

Me tiedämme, että siinä keskustelussa, jota ennen ylimääräistä puoluekokousta on käyty, on muiden ja varsinaista ristiriitaa herättäneiden kysymysten ohella myös kiinnitetty sangen paljon, ilahduttavan paljon, huomiota puolueen talouspolitiikkaan. Lienee niin, että esillä eivät ole niinkään paljon olleet puolueen aatteet, vaan lähinnä menettelytapapäätökset ja puolueen osallistuminen hallitusvastuuseen ja ne käytännön talouspoliittiset seuraamukset, mitä tällä on ollut. On kuitenkin varmaan niin, että on todella syytä yksityiskohtaisempaan käsittelyyn puolueen päämäärien suhteen niin talous- kuin teollistamispolitiikassakin, joskin on todettava, että puolueellamme on vuoden 1955 varsinaisessa edustajakokouksessa hyväksytty "Lähiajan talouspoliittinen ohjelma", joka niin perusteiltaan kuin myös käytännön tavoitteiltaan edelleen vastaa tosio- loja ja myöskin tässä suhteessa täyttää puolueen ohjelmallisuuden vaatimukset.

Tämän ohjelman ponsilauselmassa otetaan ydinkohdaksi maamme ripeän teollistamisen vaatimus, täystyöllisyyden ylläpito, vakaan rahanarvon puitteissa tapahtuva elintason tasapuolinen nostaminen, korkotason alentaminen, tehokkaiden suhdannepidätysten ja muiden toimenpiteiden luominen, vajaatyöllisyysalueiden erikoiskysymysten huomioiminen, ulkomaankaupan vapauttamiseen pyrkiminen, kansakunnan sosiaalisen tason nostaminen, tulonjaon oikeudenmukaisuutta palvelevien hintasubventioiden jatkaminen, järkevät verouudistukset sekä puolueen maaseutupolitiikan ohjaaminen tuotavuuden ja tuotannon nousun vaatimaan suuntaan.

Tämä ohjelma on hyväksytyssä muodossaan johdonmukainen täystyöllisyysohjelma ja suunnitelmataloutta edistävä ohjelma, joka myös nähdäkseni on varsin hyvin samoilla aatteellisilla ja käytännöllisillä perusteilla kuin länsimaisten veljespuolueiden ohjelmat. Tästä nähdäkseni käy ilmi, että käsitykset puolueen ohjelmattomuudesta tältä osin ovat sellaisenaan perusteettomia. Mutta koska jokainen vaihe sisältää paljon uutta, meillä ei ainakaan näissä oloissa ole mitään liiallista syytä itsetyytyväisyyteen, ja tämän vuoksi on tietysti syytä pyrkiä täsmentämään ja yksilöimään meidän talouspolitiikkamme tavoitteita edelleen.

Lienee totta, että tämä viime kokouksen hyväksymä ohjelma ei ole ollut riittävästi ehkä esillä eikä julkisuudessa, koskapa sitä ei ole minun tietääkseni puoluetoimiston taholta ainakaan toistaiseksi edes painatettu. Tämä on myöskin matkaansaattanut eräitä sekaannuksia tämänkin kokouksen alustusten suhteen.

Me joudumme toteamaan, että sodan jälkeinen aika on ollut maalemme varsin tapahtumarikas. Me voimme merkitä muistiin paljon myönteistä ja myös varsin paljon kielteistä. Myönteiselle puolelle voimme merkitä sen, että sodan jälkirasisitukset on niin sotakorvausten kuin sosiaalisten velvoitusten osalta kestetty esimerkiksi kelpaavalla tavalla. Tosiasia on, että huolimatta vieläkin nopeamman teollistamisen vauhdin tarpeesta, joudumme toteamaan, että teollisuustuotannon määrä on Suomessa sotaa edeltäneeseen aikaan verrattuna noussut nopeammin kuin missään muussa vapaan maailman maassa. Eri syistä johtuen on myöskin yleinen hyvinvointi ja elintaso voinut maassamme nousta nopeammin kuin useimmissa muissa maissa. Kaikista vaikeuksista huolimatta on työllisyys pysytty hoitamaan tyydyttävästi. Vaikka on paljonkin sijaa arvostelulle, niin (sittenkin ohjelmallisuus ja suunnitelmallisuus on edennyt ja koko asioiden hoitotapa jo sentään jonkin verran perusteiltaan muuttunut. Myöskin sosiaalisen turvallisuuden alalla on sentään huomattaviakin muistiin merkittäviä edistysaskeleita.

Ikävä kyllä, joudumme kielteiselle puolelle merkitsemään myös valitettavan paljon. "Vakavin ehkä on ollut jatkuva rahainflaatio, jota toistuvista pyrkimyksistä ja myöskin työväenliikkeen omaehtoisista uhrauksista huolimatta ei ole pystytty estämään. Suunnitelmallisen talouselämän rakentaminen on ollut liaksi sanojen ja liian vähän tekojen varassa. Tulonjaon vakavuutta ei ole pystytty aikaansamaan, vaan on tapahtunut jatkuvaa heilahtelua inflaation ja deflaation ja kaikkien eri suuntiin kulkevien tendenssien välillä. Maatalouspolitiikka on eräiltä osin johdettu vakavaankin umpikujaan. Vallankin tällä alalla ovat kustannustasoerot ulkomaailmaan usein ja monen tarvikkeen kohdalla toivottoman suuret. Myöskin yleinen tuotannon kustannustaso ulkomaailmaan verrattuna on meillä korkea, ja tämä on tehnyt toistaiseksi mahdottomaksi pyrkimykset tuontikauppamme laajempaan vapauttamiseen. Ehkä sittenkin vakavinta on se, että meillä ei ole — ties mistä syystä — pystytty rakentamaan riittävää taloudellista yhteistyötä eri eturyhmien välille, vaan jatkuva yhteentörmäminen eri pulmakysymyksissä on mitä suurimmassa määrin haitannut ja vaikeuttanut talouspolitiikan hoitoa.

Ohjelma-alustuksessa sivulla 3 on kuvattu tapahtumien kulkua aivan viime aikoina, viime puoluekokouksesta lähtien. Käsittäakseni nämä asiat ovat täällä niin paljon esillä, että niiden kertominen erityisesti ei liene tässä yhteydessä välttämätöntä.

Juuri tämän hetken ajankohtaisten talouspoliittisten hoitokysymysten kannalta on nähdäkseni kolme seikkaa valokeilassa. Ensimmä-

mainen näistä on se, että puolueemme oli Fagerholmin toista hallitusta perustettaessa pakko myöntyä sellaisiin sidonnaisuuksiin nimenomaan maataloustulon kohdalla, jotka merkitsivät estettä terveelle palkkapolitiikalle. Toinen on se, että hallitus, jossa puolue on ollut varsin näkyvästi mukana, joutui harjoittamaan elinkustannuksia nostavaa politiikkaa, jonka kehityksen korvaamisesta palkansaajille ei työmarkkinoilla ole neuvotteluteitse päästy tulokseen. Kolmas ja merkitykseltään vakavin on se, että hallitus ei ole toiminnallaan pystynyt myötävaikuttamaan myönteisen ja sovinnollisen ratkaisun syntymiseen tulonjako- ja palkkakysymyksessä. Ei ole saavutettu edes puolue-elimissä riittävää yksimielisyyttä näiden kysymysten suhteen, ja erityisesti ammattiyhdistysliike on suhtautunut täysin kielteisesti hallituksen vakauttamis-ohjelmaan niin ohjelman yleisten lähtökohtien kuin sen keskeisten palkkapolitiikkaa koskevien esitystenkin osalta. — Tämä mielipiteiden vakava ristiriitaisuus ajankohtaisten kysymysten suhteen lienee osoitus siitä, että sosialidemokraattisen talouspolitiikan lähtökohtia, suhtautumista esim. hallituspolitiikassa tehtäviin ratkaisuihin, ei ole tarpeellisessa määrin selvitetty ja että parhaimmassakin tapauksessa elävä yhteistyö toisaalta puolueen ja ammattiyhdistysliikkeen talouspolitiikan sekä hallituspolitiikan ja toisaalta sosialidemokraattisen aatteellisen selvittelytyön välillä puuttuu, tai että jälkimmäistä ei lainkaan ole. Näiden kysymysten entistä tehokkaampaa selvittelyä sosialidemokraattisen työväenliikkeen sisällä onkin kai katsottava elinehdoksi nykyisistä niin talouspolitiikan tavoitteita kuin menettelytapojakin koskevista ajankohtaisista vaikeuksista ulospääsemiseksi. On vaikea päätyä mihinkään muuhun tulokseen kuin siihen, että jos sosialidemokraattinen aatteellisuus ei nykyistä paremmin pääse vaikuttamaan puolueen käytännön talouspolitiikkaan, niihin juokseviin ratkaisuihin, joita joudutaan päivittäin ja viikoittain tekemään, niin tuloksena on puolueen politiikan luisuminen porvarillisen ideologian toteuttajaksi, jollainen kehitys puolueen ja meidän oloissamme koko maan kannalta muodostuisi varsin murheelliseksi.

Ei voida kieltää, etteikö tämänsuuntaista kehitystä eräissä, suhteissa todella ole ollut. Porvarillinen propaganda on vuosikausia omalla tavallaan selittänyt talouselämämme vaikeuksia. Tämän vastapainoksi on meillä ollut varsin vähän pantavaa. Meillä ei ole ollut kunnollista sosialidemokraattista analyysia talouselämämme tilasta eikä riittävää johdonmukaisuutta kulkea tämän analyysin viitoittamaa tietä. On sitten tapahtunut niin, että useimmin toistetut väitteet ovat vähitellen myöskin useiden puolueihmisten mie-

lissä tulleet totuuden arvoisiksi ja asioiden selitellyä on tältä pohjalta ehkä liian helposti, liian pienellä kritiikillä, lähdetty viemään eteenpäin.

Meidän talouselämämme on keskellä murroskautta, jolle eri suuntiin käyvät aatteelliset ja käytännölliset virtaukset antavat leiman. Ongelmat koskevat suuressa määrin myös talousjärjestelmää sinänsä. On huomattava, että taloudellisen liberalismiin kannalla olevat piirit, joskus jopa talouskonservatiivitkin, vaativat toisaalta, syvälleikäyvää valtion puuttumista talouselämään, ylikorkeita tullimuureja, tuontikieltoja ja valtion tukea elinkeinoelämälle, ja toisaalta ehdotonta talouselämän vapautta, tietämättä aina itsekään kumman valitsisivat. Palkansaajakunnankin keskuudessa on ristiriitaisia ajatuksia. Maataloutta edustavat poliittiset ja taloudelliset, järjestöt ovat ehkä kaikkein pettävimällä pinnalla. Näiden ryhmien poliittisen voiman säilyttäminen ja taloudellisesti terve kehitys näyttävät olevan sovittamattomassa ristiriidassa.

Näissä olosuhteissa olisi taloudellinen itsekritiikki suoritettava, samanaikaisesti ja yhtä suurella vilpittömyydellä joka taholla. Yhdeltä taholta osoitettua kokonaisuutta palvelevaa ryhmäeduista luopumista käytettäisiin kokemusten mukaan vastapuolten taholta väärin. Jos palkansaajakunta osoittaa sinänsä tarpeellista alttiutta, niin tuloksena on sangen useasti ollut, ei suinkaan se, että muut olisivat voineet osoittaa samanlaista, vaan se, että tappelua on käyty siitä, mistä palkansaajakunta on luopunut. Toisin sanoen meidän oloissamme ei aina alttiuskaan auta, koska tuloksena ei voida olettaa etukäteen olevan samanlainen suhtautuminen muiden taholta, vaan päinvastoin valitettavan usein näiden taholta entistä tiiviimpi ryhmäetupolitiikka.

Näissä oloissa ovat talousjärjestelmään itseensä kohdistuvat syvälliset muutokset välttämättömiä. Ratkaisua tuskin voi löytää paluusta entiseen laajaan taloudelliseen liberalismiin. Sitä vastustaa palkansaajakunta, sitä vastustaa maatalous ja sitä vastustaa pohjimmaltaan myös yksityinen pääoma ja elinkeinoelämä, koska se merkitsisi kaiken kilpailua estävän suojan poistumista. Nykyinen järjestely on välivaihe, joka ei voi olla kestävä. Silloin on meillä vain yksi vaihtoehto. On kuljettava eteenpäin. Nimenomaan taloudellisen suunnitelmallisuuden ja ohjelmallisuuden vaatimusta ja ponnasta yhteiskuntataloudessa on tuntuvasti lisättävä.

Pelkästään taloudellinen pohdinta talouskehityksemme tilasta päättyy samaan lopputulokseen. Meillä on kolme keskeistä ongelmaa hoidettavanamme. Nämä ovat: inflaation estämisen ongelma, työtilaisuuksien järjestämisen ongelma ja työn tuottavuuden ja elin-

tason nostamisen ongelma. Mikään näistä ei ole uusi. Ne ovat talouspolitiikalle yleensä ja sosialidemokraattiselle talouspolitiikalle erityisesti vanhoja tuttuja. Mikään näistä ei myöskään voi saada ratkaisua palaamalla liberalismiin. Sitä tietä ei voiteta inflaatiota, vaan voimakkaat eturistiriidat törmäisivät entistä sovittamattomampina vastakkain. Palaaminen rajoittamattomaan liberalismiin tulisi varmuudella merkitsemään työllisyys-Suomen muuttumista työttömyys^Suomeksi. (Sillä tämän kilpailun jaloissa myöskin kansantalouden tuottavuus ja elintason nousun mahdollisuus sortuisivat kärjistyneiden ristiriitojen, heikentyneiden tuotantomahdollisuuksien ja ylivoimaisen ulkomaisen kilpailun alle.

Jos me haluamme toimia niin kuin elävässä talouselämässä on toimittava, so. rakentamalla uutta elimellisesti vanhan pohjalle, vanhan virheitä korjaamalla, uutta ja parempaa kehitykseen perustuen pystyttäen, niin suunnitelmallisuuden lisääminen on ainoa tie. Meillä on vuodesta vuoteen pyritty eri tahoilla liian helposti ratkaisemaan ongelmamme niin, että inflaatioon on syylliseksi tehty joku muu tai jotkut muut. Tällä tavalla tuskin voimme pysyviä tuloksia saavuttaa. Meillä on ollut ehkä palkkainflaatiota, meillä on ehkä ollut sijoitusinflaatiota, niukkuusinflaatiota jne. Mikään näistä ei ole sellaisenaan kelvallinen eikä hyväksyttävä syy yhteiskunnan talouden heilahteluun. Perussyy ei ole näissä tekijöissä. Meillä valitseva inflaatio on ollut ja on edelleenkin talouspolitiikan kyvyttömyyden inflaatiota. Tämä on samaa kuin inflaatio siksi, että talouspolitiikka ei pysty tehokkaiden talouspolitiikan välineiden puutteessa hallitsemaan tilannetta, vaan milloin miltäkin taholta tulevat vaikuttimet vievät kansantaloutta mennessään. Tämä on vakava puolestapuhuja sille, että suunnitelmallisuutta, yhteiskunnan ohjattua, keskitettyä valvontaa ja kontrollivaltaa talouselämän yli tulee lisätä.

Jos me mielimme millä tahansa valuuttakurssien tasolla säilyttää nykyisen elintason, korkean työllisyyden ja itsenäisen talouselämän, niin meidän talouselämämme tuottavuuden nostaminen on todella välttämätöntä. Tämä koskee tietenkin kaikkia aloja, kipeimmin niitä, joissa tuottavuus on heikoin. On selvää, että meidän tulee ennen muuta niillä aloilla, joissa työ antaa parhaan tuloksen, lisätä sijoitustoimintaa — kaikki liikenevät voimavarat tulee mahdollisuuksien mukaan keskittää niihin. Tämän vuoksi on epäilemättä eräs keskeisimpiä tavoitteita maan mahdollisimman ripeä teollistaminen; alustusesityksissä on uskallettu ottaa niin rohkea tavoite kuin teollisten investointien lisääminen lähivuosina 50 %:lla nykyisestäään.

Kaikessakin arvostelussa, jota puolueen piirissä on käyty puolueen harjoittamaa politiikkaa kohtaan, on ollut ehkä paljonkin talouspoliittista kritiikkiä. Siinä on myöskin ollut paljon ehkä ylimpumista ja syyttelyä sellaisista asioista, jotka eivät ole puolueemme eikä puolueväen syytä. Tällaisessa arvostelussa yleensä voidaan erehtyä kahdella tavalla: voidaan joko kaunistella omaa osuutta tai asettaa puolue ja sen politiikka liian suureen vastuuseen. Eri yhteyksissä on todettu, että poliittinen ja taloudellinen valta ovat meidän maassamme vielä ratkaisevalta osalta eri käsissä. Puolueen omaksumaa talouspoliittista linjaa voitaisiin riittävillä perusteilla arvostella vasta sitten, kun tosiasiallinen taloudellinen valta olisi myös talouspolitiikan ulottuvilla. Näinhän ei meillä asianlaita vielä ikävä kyllä ole. Näissä oloissa on ehkä vähemmän hedelmällistä syyttää puoluetta, sen johtoa ja sen omaksumaa talouspoliittista linjaa niistäkin virheistä, joita pääasiassa eduskunnan porvarillinen enemmistö ja maamme todellinen taloudellisen vallan käyttäjä, yksityinen pääoma, ovat tehneet. Puoluetta voidaan syyttää siitä, että sen ponnistelut kehityksen suunnan muuttamiseksi eivät ole riittävästi onnistuneet ja että se ei ole pystynyt toimenpiteisiin, jotka olisivat merkinneet poliittisen vallan siirtoa sosialidemokraateille. Ratkaisu talouspoliittisten menettelytapakysymysten osalta on tehtävä siltä perustalta, että arvostelun oikeus tietenkin useimmissa tapauksissa ostetaan todellisen kehityksen kustannuksella. Mutta väärää on tehdä tästä niin pitkälle meneviä johtopäätöksiä, että puolue esim. hallitusvastuussa ollessaan voisi antaa tukensa millaiselle talouspolitiikalle tahansa.

On selvää, että me aatteellisuutemme mukaan suhtaudumme kaikkiin esillä oleviin talouspoliittisiin kysymyksiin tiettyjen sosialidemokraattisten peruseriaatteiden mukaisella tavalla. Ainoa alkuperäinen sosialistinen aate on tietenkin hyvinvoinnin lisääminen, hyvinvoinnin saavuttaminen. Aatteet suunnitelmallisuudesta, yhteiskunnallisen vaikutusvallan lisäämisestä talouselämässä, sosiaalisesta turvallisuusjärjestelmästä, tulonjaon tasoittamisesta, kaikesta muusta — ne ovat tämän hyvinvointipäämäärän yksinkertaisia johdannaisia.

Lienee niin, että mahdollisuudet lisätä hyvinvointia meidän oloissamme tulonjakoa entisestään tasoittamalla ovat jo rajoitettuja. Varmasti niitä edelleen on olemassa, mutta joku raja tietysti, mihin asti tässä suhteessa voidaan kulkea, on olemassa ja tulee aina olemaan. Käytännön merkitykseltään lienee huomattavasti suurempia mahdollisuuksia meillä kulkea eteenpäin yhteiskunnan kokonaistuo-
tanta nostamalla, huolehtien samalla siitä, että tuotannon nousu

jaetaan oikeudenmukaisuutta ja hyvinvointia lisäävällä tavalla.. Joudumme toteamaan varsin pinnallistenkin tutkimusten perusteella, että silloin, kun käsitellään tuottavuutta, tuottavuuden nostamista, niin elinkeinoista maatalous on melkoisesti vielä eri asemassa, erilaisen kehitystarpeen alla kuin muut elinkeinot.

On totta, että maatalouskysymyksemme suurin vaikeus on poliitikasta riippumaton. Maamme olosuhteet eivät ole siinä määrin edullisia maataloustuotannon harjoittamiselle kuin joidenkin muiden varsinaisten maatalousmaitten olosuhteet. Suurin perusvirhe lienee meillä maatalouden jakaantuminen liian moniin ja liian pieniin tuotantoyksiköihin. "Varmaan pieni maatalousyksiköiden tilakoko on ollut osaltaan viemässä myöskin työvoiman, työvälineiden ja koneiden epätaloudelliseen käyttöön. Sodan jälkeisenä aikana jouduttiin ehkä olosuhteiden pakosta ja kaikkien puolueiden yhteisillä päätöksillä perustamaan liian pieniä tiloja ja asuttamaan ne valtion kustannuksella. Tässä vaiheessa lienee kuitenkin syytä todeta myöskin se, että radikaalista muutosta maatalouspolitiikassa ja ennen muuta tilakokopolitiikassa on ollut estämässä se seikka, että liikaväestölle ei ole voitu osoittaa elinmahdollisuuksia muualakaan. Lienee myöskin todettava, että liian suuri ja liian nopea väestön siirtyminen ilman kokonaisohjelmaa teollisten elinkeinojen pariin olisi vaarantanut oikeudenmukaisen tulonjaon ja palkkapolitiikan, koska työvoimasta olisi varsinkin vähemmän ammattitaitoa vaativissa töissä syntynyt suurta ja palkansaajakunnalle kohtalokasta ylitarjontaa. Osittain on liin pieni tilakoko johtanut myös siihen, että meillä on jouduttu maataloustuotannon tukemiseen sellaisessa laajuudessa, joka ei vastaa kansantaloutemme eikä myöskään valtion talouden reaalisia mahdollisuuksia. Useina vuosina on myös jouduttu käyttämään varsin huomattavia summia maataloustuotteiden ylijäämätuotannon markkinoinniseen ulkomaille, ja säännön mukaan on tarvittavien vientipalkkioiden määrä parhaassakin tapauksessa ollut lähes samaa suuruusluokkaa kuin tarvikkeista saatu vientihinta.

Varsin vakavasti on käytännön politiikan yhteydessä jouduttu toteamaan, että sellainen maataloustulon sidonnaisuus, joka sitoo elintarvikkeiden hinnat muiden elinkeinojen tuottavuuden ja palkansaajien ansiotason kehitykseen, on epäoikeudenmukainen ja myöskin tervettä elinkeinokehitystä estävä. On niin, että nykyisestä suuresti poikkeavan maatalouspolitiikan aloittaminen maassa on välttämätöntä. Ydinkohdat ovat asutustoiminnan muuttaminen tilojen yhdistämistoiminnaksi sekä tilojen pirstomisen estäminen lainsäädäntöteitse. Maataloustulolaki on muutettava sellaiseksi,

.että se antaa maataloudelle sen omasta rationalisoinnista koituvan hyödyn sekä turvan inflaatiota vastaan, mutta ettei se sido maataloustuloa muiden elinkeinojen tuottavuuden ja ansioiden kehitykseen. Valtion maataloudelle antama tuki on suunnattava tavalla, joka edistää maatalouden rationalisointia ja tuotannon kannattavuuden parantumista. Maataloustuotteiden vientiä ei tulisi sallia, jos vaadittavien vientipalkkioiden määrä on kohtuuton tarvikkeista saatavaan vientihintaan verrattuna, vaan on hintoja tällaisissa tapauksissa alennettava sellaiselle tasolle, että tuotteet voidaan kuluttaa kotimaassa. Tässä suhteessa on juuri viime kuukausien kehitys paljastanut erään suorastaan naurettavuuden meidän talouspolitiikassamme. Syksyllä poistettiin subventioita voilta huomattavasti ja tämä ehkä oli sellaisenaan perusteltukin toimenpide. Tämän seurauksena on kuitenkin voin kulutus vähentynyt niin, että tuotannon samaan aikaan kasvaessa olemme joutuneet tai joudumme tänä satovuonna käyttämään suurin piirtein sen määrän vientipalkkioiden lisäyksiin, mitä kotimainen voin subventio olisi merkinnyt. Näin siis viedään halpaa voita pois kotimaisen palkansaaajan suusta, mutta siitä huolimatta joudutaan siitä maksamaan samaa suuruusluokkaa oleva, valtion subventiota — siitä hyvästä, että meidän kanssamme teollisuudessa kilpailevat maat saavat sitten halpoja elintarvikkeita omille työntekeijöilleen.

Teollistaminen lienee tämän päivän pääkysmys rakentavassa, eteenpäin katsovassa mielessä. Periaatteessa on yhteiskuntamme teollistamiseen valittavana kaksi tietä. Toinen näistä on teollistaminen yhteiskunnan valvonnan alla ja yhteiskunnan omistaman teollisuuden mahdollisimman aktiivisen rakentamisen kautta. Toinen tie on talouspoliittisten olosuhteiden kehittäminen sellaiseen suuntaan, joka merkitsee yritysten voittojen nopeaa kasvua ja luo täten mahdollisuuksia yksityisen pääoman varassa toimivan teollisuuden riittävään ja riittävän nopeaan laajentumiseen. Sosialidemokraattien valinta näiden kahden vaihtoehdon kesken kohdistuu edelliseen. Tämän on kuitenkin tapahduttava niin, että ei aseteta esteitä eikä nimenomaan kehitystä taannuttavia esteitä myöskään yksityiselle pääomanmuodostukselle, vaan että sopivin tavoin voidaan edistää myös yksityistä yritteliäisyyttä.

Toiseksi voidaan yhteiskunnan teollinen rakentaminen valtiovallan toimesta ja myötävaikutuksella suorittaa kahdella tavalla. Toinen näistä on teollisuuden rakentamisen toimeenpano diktatoorisilla päätöksillä välittämättä siitä, mitä uhrauksia se vaatii kan-

saita ja nykypolvelta. Tällaista sosialidemokratia ei voi hyväksyä. Toinen tapa on talouselämän demokraattinen teollistaminen sellaisessa järjestyksessä ja sellaisella tavalla, jonka kansa hyväksyy ja jota tukemassa se haluaa olla. Tämä on se tie, jota myöten Suomessa on kuljettava. Tästä johtuu, että keinoja pääomien hankintaan on löydettävä sen perusedellytyksen vallitessa, että nykyinen elintaso on säilytettävä ja sitä vuosittain nostettava, ainakin hyvien ja normaalisten suhdanteiden aikana, sellaisessa suhteessa, johon tuottavuuden nousu ja kansantalouden kulloinenkin kehitystila suo tässä mielessä mahdollisuuksia työvoiman korvauksen osalta.

Joka tapauksessa muodostuu keskeiseksi kansantalouden ja talouselämän vanhin kysymys. Tämä on kysymys siitä, miten saadaan kokoon kehitykselle välttämättömät pääomat. On selvää, että yksityisen sektorin pääomanmuodostusta ja säästämis toimintaa on kaikin käytettävissä olevin keinoin järkevästi edistettävä, kuitenkin lankeamatta sellaisiin kustannustasoihin nostaviin toimenpiteisiin, kuin mitä olisi ylikorkea korkokanta.

Valtiontalouden puitteissa on mahdollisuuksia hankkia tuotantoa rakentaviin tarkoituksiin lisää pääomia lähinnä kahta tietä. Näistä on toinen valtion nykyisen menotalouden painopisteen muuttaminen paremmin teollistamis päämäärää vastaavaksi, ja toinen on uusien rahoituskeinojen löytäminen. Alustuksen sivuilla 12 ja 13 on haluttu kartoittaa joitakin niistä keinoista, joilla ensinnäkin voidaan nykyisen menotalouden painopistettä siirtää niin, että entistä paremmin jäisi pääomaa teollistuvan yhteiskunnan käyttöön, ja toiseksi on yritetty esittää toimenpiteitä siitä, millä voitaisiin nykyoloissa löytää uusia mahdollisuuksia valtiontalouden puitteissa todella maan teollistamisen hyväksi käytettäväksi. Tärkeintä nähdäkseni on tässä suhteessa se, että pääomien käyttö ja suuntaaminen on nykyisestä käytännöstä oleellisesti poikkeavalla tavalla saatava yhteiskunnan ohjaamaksi. Luotonannolla on oltava kokonaissuunnitelma, joka turvaa talouselämän kehityksen haluttuun suuntaan. Tämä on käytännössä mahdollista vain pankkilaitosten ja valtiovallan yhteisesti muodostamien ohjaavien ja luotonannon pääsuuntaviivoista päättävien elinten kautta. Tämänluontoisen käytännön yhtenäistämisyjärjestelmän toteuttamiselle on löydettävä käytännössä riittävän tehokkailta keinoja. Tietysti on lähdettävä siitä, että näiden keinojen tulisi löytyä vapaaehtoisuuden pohjalla siten, että pankkilaitos, maamme pankkilaitos itse, haluaa aktiivisesti myötävaikuttaa todella kokonaissuunnitelman pääsuuntaviivojen mukaiseen käytännön rahapolitiikkaan. Jos

tällainen vapaaehtoinen toiminta ei ole mahdollista, on tietysti muita keinoja harkittava.

Uutta teollisuutta rakennettaessa ja uusia tuotantolaitoksia tehtäessä on etusija luonnollisesti annettava kotimaista raaka-ainetta jalostavan tuotannon laajentamiselle. Tähänkin asti on elintasomme nousu ollut ratkaisevasti riippuvainen puuraaka-ainetta jalostavasta tuotannostamme. Pitkälle jalostettujen metsäteollisuustuotteiden menekki tuntuu maailmanmarkkinoilla myös tulevaisuudessa turvatulta ja hintasuhteet ovat edelleenkin meille edulliset. Maassamme on vielä paljon käyttämättömiä ja vajaakäyttöisiä metsävaroja, joiden saaminen hyväksikäytön piiriin on katsottava teollistuvan yhteiskunnan ensisijaiseksi tehtäväksi. Tuotantotekniikka on myös löytänyt ja löytää edelleenkin uusia käyttötapoja tähän asti arvottomien puulajien ja pienpuun käytölle. Toisaalta on vielä paljon tehtävissä metsäteollisuutemme jalostusastetta nostamalla. Liian suuri osa viennistämme on edelleenkin raaka-ainetta ja puolivalmistetta.

Huolimatta kotimaisen raaka-aineen vähydestä on maamme metalliteollisuus kehittynyt varsin monipuoliseksi ja suurelta osaltaan myös huomattavan kilpailukykyiseksi. Metalliteollisuuden kehittämisessä on suuntauduttava sellaisen pitkälle jalostetun tuotannon laajentamiseen, joka tuotannon arvoon nähden käyttää vähän raaka-ainetta. Entistä enemmän on huomio kiinnitettävä maamme raaka-ainevarojen ja maamme geologisen rakenteen selvittämiseen; ja tämä on kai niitä kysymyksiä, joissa valtiovalan tulevan elinkeinokehityksemme nimissä tulisi kiireesti ja varoja säästämättä tehdä kaikki mahdollinen.

Yhteiskunnan itsensä harjoittamassa teollisuuspolitiikassa on päähuomio kiinnitettävä vientiteollisuuden, metalliteollisuuden ja kemian perusedellytyksien välittömään kehittämiseen. Se käytäntö, mitä eri maat ovat kulkeneet maan teollistuessa, osoittaa, että kevyt tuotanto aina itsestään seuraa raskasta tuotantoa.

Uuden tuotannon perustamisessa on tietoisesti suosittava sellaisia alueita, joilla esiintyy jatkuvaa vajaatyöllisyyttä. Lienee myös niin, että teollisuuden hajakesitys luo parhaat kansantaloudelliset mahdollisuudet koko elinkeinoelämän suotuisalle kehitykselle.

On selvää, että kehittyvä ja teollistuva talouselämä luo myöskin uusia sosiaalisen kehityksen vaatimuksia. Niinpä tällä hetkellä on todettava, että toisaalta maan teollistaminen on edellytyksenä entistä laajemmalle sosiaaliselle kehitykselle ja taas toisaalta tämä sosiaalinen kehitys suuressa määrin on teollistumisen välitön seuraus, eräissä tapauksissa jopa teollistamisen edellytyskin. Päätä-

voitteet lienevät jälleen, niin kuin useimmiten ja ehkä viime vuosina aina, ennen muuta uuden asuntotuotannon alalla, entistä tehokkaamman ammattikoulutuksen alalla, yleisen ja pakollisen sairausvakuutuksen alalla, työttömyysvakuutuksen alalla ja tietenkin myöskin työajan lyhentämispyrkimysten ja näiden toteuttamisen alalla.

Olemme joutuneet toteamaan, että yleistaloudellinen suunnittelu tässä maassa on lähinnä työväenliikkeen voimin, meidän aloitteestamme ja vaatimuksestamme, pantu alulle. Ohjelmallisuus on käytännössä johtanut varsin moniin merkittäviinkin tuloksiin. Erilaiset organisaatiot ovat osoittaneet tarpeellisuutensa, joskaan ne eivät ole kaikilta osin vastanneet niitä toiveita, joita niihin on asetettu. Välttämätöntä lienee, että suunnittelutoimintaa ja myöskin eri eturyhmien osallistumista siihen voidaan edelleen tiivistää ja käytännössä kehittää. Tähän ei ole riittäviä käytännön mahdollisuuksia muuten kuin siten, että ratkaisevassa asemassa olevia kansantaloudellisia asioita koskeva käsittely ja hoito myöskin valtioneuvoston piirissä voidaan keskittää saman ministeriön käsiin. Siksi on tehokkaasti ja tuloksiin vievällä tavalla pyrittävä tuotantoministeriön perustamiseen. Eri tuotannon aloille on perustettava koko alaa käsittävät neuvoa-antavat tuotantoneuvostot, joissa työnantaja- ja työntekijäpuolen lisäksi tulee olla edustettuina alan tietellinen ja teknillinen asiantuntemus ja myöskin valtiovalta. Näiden tehtävänä on kokonaissuunnitelmien puitteissa suorittaa osasuunnittelua mm. laatimalla eri alojen sijoitus- ja rahoitusohjelmia.

On tietenkin totta, että meidän maassamme on, tietyistä syistä, taloudellisilla 3—5-vuotissuunnitelmilla hieman huono kaiku. Lienee kuitenkin niin, että myös vapaan maailman maissa on viime aikoina entistä laajemmin elinkeinoelämän kehittyessä ja teollistuesssa lähdetty siitä, että ajallisesti määrättyjen tuotanto- ja kehitysohjelmien puitteissa jopa yksityisen elinkeinoelämän itsensä sisällä on lähdetty tavoitteita asettamaan ja niiden mukaan myös rahoitussuunnitelmia laatimaan. Näin ollen tällainen käytännön työskentely lienee myös meillä — valtiovalan toimesta ja ohjauksesta harjoitettuna — mitä tärkeintä.

Viime vuosien vaiheet ovat kiistatta osoittaneet sen, että työväenliikkeen sisällä tapahtuvien talouspoliittisten asioiden hoito ei enää vastaa nykyajan asettamia vaatimuksia. Maamme talouspolitiikka on kehittynyt niin monisäikeiseksi, että asioiden yhdistäminen ja niiden riittävän tarmokas ja keskitetty päätökseen saataminen sosialidemokratian aatteiden mukaisesti ei ole enää mahdollista sattumanvaraisten järjestelmien puitteissa tai kokonaan

ilman organisaatiota. Tämä myös lienee juuri se seikka, joka on johtanut toistuvasti ulospäinkin esiintyneeseen ristiriitaan talouspoliittisissa kysymyksissä sekä puolueen sisällä että myös muun muassa puolueen ja ammattiyhdistysliikkeen kesken. Vaikka ei ole edes toivottavaa, että puolueella olisi vain yksi talouspoliittinen linja ja vain yhdet ehdottomat mielipiteet, tai että esim. puolueen, ammattiyhdistysliikkeen ja osuuskauppaliikkeen näkemykset ja tavoitteet puristettaisiin samaan muottiin, niin turhaa käsitteiden sekaannusta ja asioiden hajanaista hoitamista olisi silti vältettävä. Ei riitä, että puoluetoimikunnassa on työväenliikkeen eri alojen edustajat. Lisäksi olisi oltava myös yhteinen elin, joka valvoisi talouspoliittista kehitystä ja tapahtumia, tekisi työohjelmia ja puolueen periaatteen mukaisia aloitteita ja huolehtisi siitä, että näiden läpiviemiseksi tehdään kaikki mahdollinen. Edelleen tulisi tällaisen elimen olla kykenevä riittävällä pätevyydellä valmistelemaan talouspolitiikan alaan kuuluvia kysymyksiä ja sen tulisi voida käyttää tässä työssä apunaan kaikkia puolueen jäseniä, joilla on eri kysymyksissä asiantuntemusta. Nykyisen organisaationsa puitteissa ei puoluetoimisto pystyne tällaisen tehtävän suorittamiseen. Tämän vuoksi tulisi perustaa puolueeseen erityinen talouspoliittinen neuvottelukunta sekä sen alaisuuteen vakinainen toimisto ja sihteeristö. Neuvottelukunnassa tulisi puoluetoimikunnan lisäksi olla edustettuina sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä, ammattiyhdistysliike, osuuskauppaliike sekä puolueen piirijärjestöt.

Sivulta 18 tässä alustuksessa alkaa ns. 21 kohdan ohjelma. Se on haluttu laatia muotoon, joka mahdollisesti voisi toteuttaa myöskin puoluekokouksen, tuollaisen hieman pitemmän tähtäimen periaatteita koskevan talouspoliittisen julkilausuman muodon.

Tässä ohjelmassa on lähdetty asettamaan todella nykyhetken näkyviltä 5—10 vuoden politiikkaamme varten tiettyjä täsmällisiä ja tiettyjä epätäsmällisiäkin tavoitteita. Lienee niin, että tämä ohjelma saattaa tuntua monessa suhteessa liian optimistiselta. Siellä on ehkä liian paljon hyvää, mutta käsittääkseni poliittisen toiminnan luonteeseen kuuluu, että pyritään aina hieman pitemälle kuin mihin päästään. Meillä täytyy olla riittävästi tavoitteita, riittävästi täsmällisiä ohjelmakohtia, joiden hyväksi puolueuotyötä tehdään, joiden hyväksi puolue politiikassaan, eduskunnassa ja eri elimissä toimii. Työväenliikkeessä on ennenkin tehty kauaksi tähtääviä ohjelmia, jotka varmasti esim. 50 vuotta sitten tuntuivat varsin utopistisilta. Jos meidän ohjelmamme on sitä tä-

nään, niin ehkä se jonkun vuosikymmenen kuluttua, ehkä nopeammin, saattaakin olla ympärillämme olevaa elävää elämää, edellyttäen tietenkin, että puolue ohjelman toteuttamiseksi keskittää voimansa ja todella tekee eri vaiheissa kaiken, mitä tehtävissä on.

Ponnet ovat seuraavat:

1. Rahamme arvon vakavuus on palautettava.
2. Palkansaajakunnan ja muiden taloudellisesti riippuvaisessa asemassa olevien reaalin elintaso turvataan saavutetulla tasolla ja sitä on kohotettava normaalisuhdanteiden vuosina edelleen 2—4 %:lla talouselämän kehitysvaiheesta riippuen.
3. Yhteiskunnan on turvattava kansalaisten työmahdollisuudet kehittämällä edelleen työllisyys- ja työttömyyskysymysten hoitoa kansantaloudelle edulliseen suuntaan.
4. Tehokkaasti tuotantoa rationalisoimalla on pyrittävä alentamaan kustannustasoamme siten, että maamme voi ilman taloudellista kriisiiuhkaa osallistua pohjoismaiseen yhteismarkkinasopimukseen sekä muihin mahdollisiin maallemme edullisiin talous- ja tallisopimuksiin.
5. Yhteiskuntamme talouspolitiikan päätavoitteeksi hyväksytään maamme ripeä teollistaminen.
6. Päävastuu teollistamisen toimeenpanosta on yhteiskunnan. Lähimpänä vuosina on teollisia sijoituksia maassa keskitettävä ja suuresti lisättävä.
7. Perusteellisuuden rakentamisen osalta on keskityttävä yhteiskunnan valvontaoikeuden piirissä olevan tuotannon laajentamiseen, mutta tämän ohella on myös elvytettävä uutta tuotantoa ja työmahdollisuuksia luovaa yksityistä yritteliäisyyttä.
8. Ripeä teollistaminen ja elinkeinoelämän kehittäminen vaativat valtion menojen uudelleen suuntaamista ja useiden kansantaloudellisesti toisarvoisten menoryhmien tuntuvaa pienentämistä. Tämä ei kuitenkaan saa tapahtua niin, että taloudellisesti heikommassa asemassa olevien elintasoa alennetaan.
9. Teollistamisen vaatimien pääomien hankkimiseksi on ylellisyysverotusta, suurien omaisuuksien perintöverotusta ja ilman työtä saatujen tulojen verotusta kiristettävä, saatava aikaan tehokkaat suhdannepidätykset tai vientivero sekä tehostettava pyrkimyksiä ulkomaisten luottojen maahan saamiseksi. Tarvittaessa on turvauduttava pakkosäästämiseen.
10. Pääomien käytön ja sijoitustoiminnan yhtenäinen valvonta ja ohjaus on saatava aikaan raha- ja pankkilaitosta yhtenäistämällä.

11. Taloudellinen suunnittelu on keskitettävä tuotantoministeriön käsiin. Tuotannon avainaloja varten perustetaan tuotantoneuvostot, jotka laativat eri alojen taloudelliset kehitys- ja pääomanhankintaohjelmat sekä valvovat niiden toimeenpanoa.
12. Maan raha-, korko-, ulkomaankauppa- ja valuuttapolitiikassa annetaan teollistamispäämäärälle keskeinen sija.
13. Maatalouspolitiikan peruseriaateiksi hyväksytään suuremman tuotannon ja tuottavuuden aikaansaaminen, maataloustuotannon kustannusten alentaminen ja varsinaisen maatalousväestön lukumäärän vähentäminen. Näiden päämäärien saavuttamiseksi suunnataan kaikki valtion maataloudelle antama tuki sellaisiin tarkoituksiin, jotka välittömästi palvelevat maataloustuotannon tehostumista.
14. Maatilojen ja maaomaisuuksien jakaminen estetään lainsäädäntötoitse rakennetyöttömyysalueilla, joilla sivuansiomahdollisuudet eivät tarjoa riittäviä elinmahdollisuuksia, ja talouspolitiikassa on päästävä siihen, että myös varsinaisilla maatalousalueilla tilat muodostuvat riittävän suuriksi.
15. Maataloustulojärjestelmää on muutettava siten, että järjestelmä antaa maataloudelle suojaa inflaatiota vastaan sekä turvaa maataloudelle itselleen sen omasta rationalisoinnista koituvan hyödyn, mutta että se ei estä tervettä elinkeinokehitystä eikä sido maataloustuloa muiden työalojen tuottavuuden eikä työntekijäin ansioiden kehitykseen.
18. Vuoteen 1968 mennessä toteutetaan yleinen 45 tunnin sekä teollisuudessa kesäkuukausina 42,5 tunnin työviikko. Vuoteen 1967 mennessä toteutetaan yleinen 40 tunnin ja 5 päivän työviikko.
17. Vuoteen 1962 mennessä toteutetaan palkansaajien pakollinen työttömyysvakuutus siten, että työntekijäin itsensä ohella työnantajat ja erikoisesti suhdanneherkkien työalojen työnantajat suorittavat kustannusten pääosan.
18. Vuoteen 1962 mennessä toteutetaan yleinen sairausvakuutus, joka ei koske määrärajan yläpuolella olevien omaisuuksien omistajia eikä heidän perheenjäseniään. Pääosan kustannuksista suorittaa valtiovalta.
19. Yhteiskunnan tukemaa asuntorakennustoimintaa kiihdytetään, siten, että teollistamisen edellyttämän lisätyövoiman asuttaminen käy mahdolliseksi, että asuntojen peruspuute asutusketuksissa lähivuosina poistuu ja että mahdollisuuksien mukaan siirrytään nykyistä halvempiin rakennustapoihin.
20. Laaditaan ja toteutetaan sellainen ammattikoulutusohjelma,

joka turvaa teollisten elinkeinojen laajennustarvetta vastaavan ammattikoulutuksen.

21. Teollistuvan yhteiskunnan vaatimaa kansantaloudellista ja teknillistä tukimus- ja suunnittelutyötä tehostetaan sekä näitä palveluvia tieteitä tuetaan. Näiden alojen kansainvälistä yhteistyötä sekä muiden maiden kokemusten ja saavutusten hyväksikäyttöä laajennetaan.

Haluaisin lopuksi, jotta edustajat eivät tulisi harhaanjohdetuiksi, tehdä erään huomautuksen vihkosesta "Mitä nyt on tehtävä?", jota on jaettu puoluekokoukselle. Siinä nim. väitetään, aivan alussa, että puolueen ohjelma on valmistunut vuonna 1954 ja julkaistu vihkosena, jonka nimenä on "Toimeentulomme edellytyksistä". Allekirjoittanut oli tuona aikana puolueen talouspoliittinen sihteeri, ja sellaista ohjelmaa silloin todella valmisteltiin. Sitä käsiteltiin alustavasti puolueuuevoston kokouksessakin ja sitten myöskin, lähinnä minun toimestani, puolue julkaisi lentolehtisen "Toimeentulomme edellytyksistä", joka sisälsi kyseessä olevan ohjelman luonnoksen. Mutta itse ohjelma, joka muuttui sen jälkeen vielä huomattavasti, hyväksyttiin vuoden 1955 eli siis viime puoluekokouksessa, niin kuin alustukseni alussa sanoin.

Puheenjohtaja: Kokouksen puolesta kiitän toveri Uotia tästä erittäin ansiokkaasta ja perusteellisesta esityksestä.

Seuraavan alustuksen esittää toveri Tanner.

Tanner (Suosionosoituksia): Herra puheenjohtaja! Minun tarkoituksenani ei ole pitää tunnin esitelmää, vaan yrittää lyhyesti todeta, missä nyt ollaan ja mihin suuntaan pitäisi lähteä kulkemaan.

Nähdäkseni tämän nyt koossa olevan ylimääräisen puoluekokouksen tehtävänä on hoitaa kaksi tärkeintä asiaa. Toinen on se sisäinen eripuraisuus, joka puolueessamme on turmellut työilon ja myöskin saavutuksiin pääsemisen muutaman vuoden aikana. Ja toinen on johtaa taloudellisten kysymysten käsittely ja ratkaisu turvallisemmille teille, kuin mitä ne tähän saakka ovat kulkeneet.

Mitä ensin mainittuun asiaan, puolueen sisäiseen eheyttämiskysymykseen tulee, se alkaa nähdäkseni vähitellen kuulua historiaan. Minun nähdäkseni tässä kokouksessa on jo voitu todeta, että tähänastiset linjat ovat murskaantuneet ja nyt alkavat tosiasiat, realiteetit, määrätä kunkin kokousedustajan kannanoton. En sen vuoksi enää lainkaan puutu puolueen eheyttämiskysymykseen. Tärkeintä on meille nyt selvittää taloudelliset pulmamme ja niiden ratkaisemisessa käytettävät tied.

Ei voi suinkaan valittaa, ettei meillä olisi jo aikaisemminkin oi-

lut ohjelmia talouspoliittisia kysymyksiä ja niiden hoitoa varten. Edellinen puhuja jo mainitsi, että vuoden 1954 aikana valmistui eräänlainen ohjelmahahmottelu, joka sitten julkaistunkin. Ja vuonna 1955 silloin pidetty puoluekokous antoi erikoisen päätöslauselman ja hyväksyi myöskin aivan yksityiskohtaisen ohjelman. Olen hovin vuoksi tätä silloin hyväksyttyä ohjelmaa tutkinut ja havainnut, että se on ollut erittäin yksityiskohtainen. Siinä on vaatimuksia kohdistettu eri tahoille, mutta mikä on ollut lopputulos? Jos te tartutte tähän ohjelmavihkoseen — se on tämmöinen'punakantinen vihkonen — niin te voitte todeta, että yhtään ainoaa kohtaa tässä ohjelmassa ei ole tähän mennessä toteutettu ja harvaa on myöskään yritetty toteuttaa. Se jo antaa jonkinlaisen vihjeen siitä, mikä merkitys ohjelmilla on, jos niitä tehdään kevytmielisesti hetken innostuksen vallassa tai tähtäämällä liian paljon tulevaisuuteen, silloin kun on tärkeintä saada selvyys, mitä kunakin päivänä tai kunakin vuonna on tehtävä.

Meidän taloudellisen elämämme kulku viimeisenä kymmenenä tai kahtenakymmenenä vuonna on teille kaikille erittäin tuttu. Sitähän ei tarvitse tässä selostaa eikä siinä viipyä. "Voimme vain lyhyesti todeta, että meillä.sodan jälkeen alussa oli suuria pakollisia velvoituksia täytettävänä ja että niihin kului paljon tarmoa ja paljon varoja. Mutta kun ne oli hoidettu ja meillä oli vapaammat kädet, olisi luullut, että me olisimme pystyneet järkevämmiin hoitamaan taloutemme ja koko maan taloudellisen toiminnan. Sitähän ei ole voitu tehdä. Se asema, missä maan talous tällä haavaa on, on erittäin surullinen. Se selostus, minkä hallituksen pääministeri eilen meille täällä antoi, oli todellinen jeremiaadi. Siinä esitettiin vaikeuksia joka taholla. Elinkeinoelämä ei tahtonut sujua, ulkomaankauppa oli joutunut vaikeuksiin, työllisyyskysymyksen hoito oli heikkoa ja ennen kaikkea varoja puuttui edes aikaisempien päätösten ja lakien toteuttamiseen. Se ei suinkaan anna mitään hyvää kuvaa siitä, millä lailla maa — sanokaamme vilpittömästi: myöskin meidän sosialidemokraattisen puolueemme mukana ollen — on hoitanut leiviskänsä kuluneina vuosina. Jos tämä on ollut sitä suunnitelmapolitiikkaa, jota me sanomme harrastavamme ja jonka innokas kannattaja minäkin olen tähän saakka ollut, niin kyllä minä pyydän sanoutua irti semmoisesta suunnitelmapolitiikasta.

Meidän on tietysti suunniteltava, mutta tehtävä se visseissä rajoissa ottamalla realiteetit huomioon ja hoitamalla asiat niin, että UliMMM Tjaiempaan SUTmtaan eikä alaspäin. En suinkaan tällä i\U]eUW Y — ^^ saavutuksia aikaansaatu.

S ^ S S Ä £ sr.i- —. « • — —

kymmentä vuotta takaperin. Mutta ei mikään järkevä hoito saa johtaa siihen, että ollaan sekä käsistä että jaloista sidottuja.

Kun tämä ylimääräinen puoluekokous joutui koollekutsuttavaksi, tapahtui se ilmeisesti toisia tarkoituksia varten. Mutta sen koontuminen sattui verrattain sopivaan aikaan taloudellisten kysymysten käsittelyä varten, jotka tällä haavaa vaativat meidän kaikkien huomion. Sen vuoksi on hyvin ymmärrettävää, että tämä asia pantiin vireille kokousta varten lähetetyissä aloitteissa. ;Se tapahtui Kymen vaalipiirin edustajien taholta, joiden aloite on luettavissa alustusvihkosessa ensimmäisellä tilalla. Tässä aloitteessa kuvaillaan sitä Golgatan vaellusta, jonka me olemme läpi käyneet, ja tehdään erinäisiä ehdotuksia. Kun asia ilmeisesti vaati perusteellisempaa käsittelyä, katsoi puoluetoimikunta velvollisuudekseen edelleen valmista asiaa ja päätti tätä valmistelua varten asettaa erikoisen komitean, jonka työn tuloksen Olli Uoti teille äsken esitteli ja joka täällä myöskin on kirjallisesti jaettu. Mutta tämä jaettu esitys — ei se ole puoluetoimikunnan esitys. Puoluetoimikunta ei ole laisinkaan sitä käsitellyt. Se saapui sille vasta muutamaa päivää ennen puoluekokousta, pantiin pöydälle tutustumista varten ja siellä pöydällä tai pöydän alla se yhä edelleenkin on. Se, mitä täällä nyt on esitetty ja selostettu, on siis erään komitean aikaansaannos ja on semmoisena myöskin käsiteltävä. Kun tämä komitean mietintö viipyi, tulivat eräät toiset piirit vähän huolestuneiksi, miten asian käy ja ryhtyivät omalla tahollaan valmistelutoimenpiteisiin. Sen komitean työn tulos on teille jaettu vihkosessa, joka kantaa nimeä, lyhykäisesti sanottuna, "Mitä nyt on tehtävä?". Siinä myös kysytään, mihin olemme pyrkineet ja mihin olemme joutuneet. Tämä on siten tavallaan kilpailevan komitean mietintö. Ja nyt joutuu puoluekokous oikean linjajaan eteen. Se saa realistisen asian yhteydessä lausua kantansa, mitä tietä nyt on lähdeittävä.

Ehkä minä ensin saan sanoa muutaman sanan siitä esityksestä, jonka Olli Uoti täällä esitti. Sehän oli mainio juttu, ja ponnet ovat mainiot, mitäpä niitä vastaan kenelläkään voi olla. Mutta niissä on yksi vika, joka tekee esityksen käyttökelvottomaksi: Se tähtää liian paljon tulevaisuuteen. Siinä kuvitellaan, että meillä on jo kaikki mahti ja valta käsissämme ja että voimme tehdä juuri niin kuin tahdomme, että me myöskin voimme hankkia varat kaikkeen siihen, mitä tässä ohjelmassa vaadimme toteutettavaksi. Niinpä Olli Uotin oli äsken pakko useammassa kohdassa sanoa: on löydettävä tie, on löydettävä varat jnp. Millä tavalla ne löydetään, se jää selittämättä, eikä sitä kukaan meistä pysty selittämäänkään. Siinä mennään toisin sanoen vähän tapausten edelle. Ohjelma, joka

21:ssä kohdassa esittää vaatimuksia, muistuttaa hallitusohjelmia, joissa viime aikoina tavallisesti on ollut 19 kohtaa —• en tiedä, mitä varten tällä kertaa tarvittiin vielä kaksi lisää.

En tahdo lausua mitään hylkäystuomiota tuosta ohjelmasta. Se on täysin sosialistinen ohjelma. Mutta minä sanon, että se ei kelpaa meille työohjelmaksi, ja sitä tahtoo tämä toinen pöydällä oleva komiteamietintö teille esittää. Se selittää, mitä me olemme tähän saakka tavoitelleet, miten on surkeasti epäonnistuttu, miten asiat ovat menneet vinoon. Se koettaa myös lyhykäisesti esittää pääsuunnat, joihin meidän on pyrittävä. Sen jälkeen olisi erikseen selvitettävä, mitenkä kaikki tapahtuu, mitenkä yksityiskohtaiset vaatimukset toteutetaan ja ennen kaikkea, mistä niihin saadaan varat. Tämä varakysymys ei suinkaan ole vähäpätöisin seikka asiassa.

Minusta puoluekokous tekisi viisaimmin, jos se olisi nykyhetkenä varovaisempi kuin aikaisemmin ja koettaisi todellisuuspohjalla, tosiseikat huomioon ottaen, määritellä vain päälinjan, sen tavoitteen, niihin olemme kulkemassa, ja tyytyisi siihen, että nämä asiat valmistellaan, niin kuin tämän vihkkosen ponsissa sanotaan, erikoisissa komiteoissa, niinkuin myöskin Olli Uoti oli pakotettu ehdottamaan omaan tarkoitukseensa nähden. Jos kerran komitea asettaa, ei kai silloin ole syytä asettaa mitään sidottuja ohjeita etukäteen. Kunhan se tietää päätien, kyllä se sitten osaa löytää siihen myöskin keinot ja varat ja osoittaa, miten ne kaikki voidaan toteuttaa.

Muutapa minulla ei tässä olekaan sanottavaa. On tarpeetonta ryhtyä syntyjä syviä kaivelemaan. Kaikki ovat voineet seurata viimeaikaisten tapahtumien kulkua ja tietävät, mihin puolue pyrkii ja mitkä sen tavoitteet ovat.

Puheenjohtaja: Kokouksen puolesta pyydän saada kiittää toveri Tanneria tästä selvästä ja keskitetystä esityksestä.

Työjärjestykseen merkittyjen kahden alustuksen lisäksi on toveri Antikainen pyytänyt saada käyttää tässä asiassa aikaan nähden rajoittamattoman, alustuksenluontoisen puheenvuoron. Se myönnetään hänelle.

Myönnettiin.

Eero Antikainen: Hyvät edustajat'. On aivan totta, mitä toveri Tanner täällä puheenvuorossaan lausui, että pitkälle tähtäävät ohjelmat saattavat olla pahasta jo sen vuoksi, että niiden toteuttamisessa ajan ja olosuhteiden muuttuessa saattaa syntyä vakaviakin vaikeuksia. Voidaan sitten kuitenkin vastapainoksi kysyä, että eikö ohjelmallisuus kuitenkin ole tarpeen. Tätä ohjelmallisuuden tarpeel-

lisuutta ennen kaikkea talouselämässä ovat käytännössä korostaneet huomattavasti meitä taloudellisesti rikkaammat maat riippumatta siitä, minkälainen yhteiskunnallinen järjestelmä niissä on saattanut ja saattaa vallita. Voidaan kysyä samassa yhteydessä, että eikö enemmän ja ennen muuta siinä ristiaallokossa, jossa sosialidemokraattinen puolue meidän oloissamme edelleenkin on joutunut ja joutuu soutamaan, puolueväellä pitäisi olla esim. joko pitemmälle tähtäävä itaikka sitten lyhyen ajan ohjelmansa. Ohjelma sellaiseen ei suinkaan merkitse paljoa. Sanoja voidaan löytää, jos on tarkoituksena vain ohjelman rakentaminen, mutta ennen kaikkea sosialidemokraattisen väen keskuudessa olisi täysi syy pyrkiä siihen, että löytyy sellainen ohjelma, vaikkapa lyhyemmänkin ajan työskentelyä varten, jonka takana voidaan katsoa olevan niiden väestöryhmien, jotka ovat tässä maassa sosialidemokraattisen puolueen ja sosialidemokraattisen ajattelun piirissä. Ja siinä suhteessa on asianlaita niin, että kaikesta päättämällä aina syntyy ohjelma edes lyhyttä aikaa varten, joka riittävän selvästi olisi todella voinut koota taaksensa sen realistisemman kannatuksen, joka olisi antanut sitten puolueelle riittäviä edellytyksiä työskennellä kaikissa eri portaissa tämän ohjelman toteuttamiseksi. On kaiken tämän tuen puuttuessa harjoitettu päivän politiikkaa niin hallitusyhteistyössä kuin muutenkin ja erikoisesti hallitusyhteistyössä ja siitä onkin sitten ollut seurauksena se tyytymättömyys ja voimien (hajaantuminenkin, joka puolueväen keskuudessa on ilmeistä ja joka menettely on siten antanut aihetta kiilan lyömiseen muiden poliittisten eturyhmien ja taloudellisten eturyhmien ja myöskin puolueen jäsenistön keskuuteen.

Jos katselemme viime aikojen hallituspolitiikkaa, niin eräänlainen turvallisuuden puute hallituksessa mukana olevilla on ollut kaikesta päättämällä erittäin suuri hallituspolitiikan heikkous, jota puutetta todella toiselta taholta on pyritty käyttämään erittäin kiitollisena hyväksi kaikissa vaiheissa.

Ohjelman rakentaminen on todellakin vaikea tehtävä, sellaisen ohjelman rakentaminen, joka voisi koota ne väestöryhmät, jotka ovat puolueen piirissä, ja ohjelman rakentaminen sellaiseksi, että se voisi saada myöskin puolueen ulkopuolella olevia yhteiskunta- ja eturyhmiä niin suuressa määrin kuin mahdollista tuekseen. Tämä on kuitenkin sosialidemokraattisen toiminnan kannalta kaikesta päättämällä arvokas tavoite ja erikoisesti siinä mielessä, että ohjelman tulisi olla sosialidemokraattisen puolueen talouspoliittinen ohjelma, ja ennenkuin se voi saada edes oman väen piirissä riittävää tukea taakseen, on sen silloin rakennuttava niille käsityksille, jotka muo-

dostavat, jos ei muuta, sovinnollisen kompromissin puolueen piirissä olevien eri eturyhmien ajattelusta. Silloin on jo yhdessä ponnistaen mahdollisuus kaikesta päättäen työskennellä myöskin politiikan, sisäpolitiikan piirissä ja saada aikaan mahdollisuuksien mukaan muitakin eturyhmiä syystä taikka toisesta ratkaisuja tukemaan. Erikoisesti viime aikaisissa oloissa ymmärrettävistä syistä ei ole ollut puolueella edellytyksiä tämäntapaiseen yhteistyöhön, niistä syistä, joita selvittelemään tämä puoluekokouskin on tänne kutsuttu. Hallitusryhmä, tietyn linjakysymyksen saastuttamana, jos sellaista sanaa haluaa tässä korostetussa mielessä käyttää, on ollut hajanainen. Niin on ollut puoluetoimikunta, niinkuin puolueen johdon toimet yleensä. Voisimme melkein sanoa, että puolueen johdon piirissä, kenties myöskin hallitusryhmän piirissä, on tilanne sellainen, että jotkut tuntevat iloa siitä, jos toiset saman puolueen johdossa ovat saattavat tehdä tyhmyyksiä, koska niillä tyhmyyksillä ja niitä korostaen sitten voidaan tiettyjä tavoitteita, erikoisesti tätä puoluekokousta varten, pyrkiä tähdentämään ja saavuttamaan. Tämäntapainen tilanne puolueen piirissä ei ole suinkaan ollut rohkeavaa hallitukselle, ja siitä syystä ymmärtääkin, että se ohjelma, joka hallituksen nimissä ja sosialidemokraattisten ministerien johtamana on aikaansaatua talouselämämme vakauttamiseksi, ei ole sosialidemokraattinen ohjelma. Tämän asian ovat todenneet myös sosialidemokraattiset ministerit, todenneet sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän jäsenet, sen ovat todenneet myöskin puoluetoimikunnan jäsenet. On vain sanottu: kun ei ole muuta, niin «illoin on tyydyttävä tähän, ja tämänkin toteuttamiseksi on sitten oltava hallituksessa mukana, koska sen periaatteellinen pyrkimys tähtää olojen vakauttamiseen, maamme aseman kansainvälisessä kilpailussa niinkuin tuotannossa ja työllisyydessä tapahtuvaan parantumiseen. Tämä tavoite periaatteessa on oikea. Se ei ole suinkaan mikään uusi. Mutta erikoisesti tämäntapaisessa tilanteessa, jossa olemme, on ollut aihetta tätä ohjelmaa rakennettaessa ja siitä keskusteltaessa kysyä, ovatko ne, jotka ovat ottaneet vastuulleen tämäntapaisen ohjelman poliittista tietä tapahtuvan vahvistamisen, olleet vakuutettuja siitä, että tämä ohjelma tulee käytännössä sitten viemään sosialidemokraattisen linjan periaatteellisesti hyvään tavoitteeseen. Siinäkin suhteessa ei ole mitään varmuutta olemassa, eikä tätä varmuutta näytä tuntevan ne, jotka ovat olleet tätä ohjelmaa teettämässä ja hyväksyttämässä. On syntynyt eräänlainen halu tehdä jotakin sosialidemokraattisen toiminnan nimissä hallituspolitiikan piirissä ja myöskin puolueen johdon piirissä kaiken sen mitään-saamattomuuden jälkeen, jonka ympäröimänä olemme olleet pitkän

ajan. Tämä tarve tehdä jotakin on hyväksyttävää, mutta se ei sinänsä riitä sosialidemokraattiselle toiminnalle, jos ei ole muuta varmuutta olemassa kuin hyvä pyrkimys.

Puheena olevaa ohjelmaa yksityiskohtaisesti käsitellen on ainakin ammattiyhdistysliikkeen piirissä alkanut entistä selvemmin tulla — ja myöskin poliittisten johtajien, meikäläisten poliittisten johtajien omassakin piirissä — vallitsevaksi käsitys, että näyttää siltä, että tämä ohjelma ei omaa edellytyksiä tulla toteutetuksi, ja näyttää vielä siltä, että ne eivät olleet kenties oikeassa, jotka ovat korostaneet sitä, että ohjelman toteuttaminen saattaa tuoda eteemme niin paljon uusia vaikeita ongelmia, joita ei ole tätä ohjelmaa rakennettaessa otettu huomioon, että niistä syistä sekä puolueen asema että maamme asema työllisyysvaltiona, tuotantovaltiona, maamme asema rahanarvopoliittiselta kannalta saattaa loppujen lopuksi muodostua huomattavasti vaikeammaksi tämän ohjelman toteuttamisen avulla ja sen seurauksena kuin mitä se tällä kertaa todella suurien pulmien yhteydessä on. Tämä seikka erikoisesti on vakavana aiheena vielä tässäkin yhteydessä käydyä keskustelua tämän ohjelman sisällöstä. Minkä vuoksi? Sen vuoksi, että me voimme pitkän tähtäimen talouspoliittisessa ohjelmassa pyöritellä sanoja, jako enemmän taikka vähemmän yksityiskohtaisia. Niinkuin tohtori Tanner täällä sanoi, niillä ei ole sitten kuitenkaan käytännön elämässä ehdotonta käytännön merkitystä. Niitä voidaan soveltaa, tilanteiden mukaan voidaan unohtaa, voidaan muuttaa, mutta se tilanne, joka vallitsee tällä hetkellä tämän tietyn taloudellisen vakauttamisohjelman merkeissä, on sellainen asiaratkaisu, joka toimii parasta aikaa, ja jos me emme sano tämän puoluekokouksen nimissä puolueen johdolle jotakin tästä tämän päivän polttavasta kysymyksestä, niin se merkitsee sitä, että puolueen johdon täytyy tavallaan jatkaa tämän ohjelman yksityiskohtaista toteuttamista, tämän ns. hallituksen vakauttamisohjelman toteuttamista.

Luultavaa on, että näillä pitkän tähtäimen talouspoliittisilla ohjelmilla ja ehkä hyvinäkin siihen liittyvillä yksityiskohdilla ei ole varmaan muuta kuin paperin arvo, elleimme voi kiinnittää huomiota siihen kehityksen kulkuun, joka parasta aikaa on käynnissä tämän vakauttamisohjelman toteuttamiseksi ja sen merkeissä.

Kaikesta päättäen on asianlaita niin, että itulee tehdyksi tyhjäksi monta sellaista suunnitelmaa, jotka liittyvät tähän yleiseen talouspoliittiseen ohjelmaan, elleimme me näe päivän tehtävää tämän vakauttamisohjelman osalta.

Sosialidemokraattisen ajattelun piirissä koskekoonpa se sitten pienviljelijöitä, palkansaajia, mitä muita eturyhmiä tahansa, ei ole

koskaan vastustettu sitä ajatusta, että meidän on itsemme ponnistettava tältä omalta tuotantopohjaltamme, itsemme pidettävä huoli myöskin tuotantopohjan yhteiskunnallisen kehityksen ja kansallisten rajojen säilyttämisestä. Siinä suhteessa keskustelun käyminen ei ole ollenkaan ajankohtaista. Voidaankin vain kysyä, eikö löydy muita menettelytapoja meidän tuotantopohjamme lujittamiseksi, sosiaalisen turvallisuuden säilyttämiseksi, työllisyyden ylläpitämiseksi ja näiden muiden tässä ohjelmassa esitettyjen tavoitteiden turvaamiseksi kuin se, joka on tämän ohjelman ainoa näkyvä positiivinen perusedellytys, nimittäin se, että palkansaajien ostokykyä on leikattava niin suuressa määrin, että tämä toinen puoli edellytysten kehittämisestä tulee turvatuksi. On siis palattava jokapäiväisessä toimeentulossa riittävän kauan ajassa taaksepäin voidaksemme siirtää osan siitä kansantulosta, jota me käytämme kulutustalouteemme, tuotantopohjan lujittamiseksi, laajentamiseksi ja sitä tietä tapahtuvan hyvinvoinnin turvaamiseksi ja kehittämiseksi. Tätä ei, talouspoliittisessakaan mielessä, ei ainakaan palkansaajarintamalla, ole voitu ymmärtää eikä nähdä välttämättömänä. Tämä ohjelma lupaa palkansaajille noin 20 %:n voisimme sanoa vielä liioiteltuun suuremmasti taipumatta noin 25 %:n menetyksen ostokyvystä nykyisten ohjelmakohtien näkymien pohjalta, asiallisesti neljänneksen nykyisestä jokapäiväisestä toimeentulotasosta. Se merkitsee rahassa sellaisenaan erittäin suurta summaa. Jos tämä raha voitaisiin käyttää todellakin meidän tuotantopohjamme lujittamiseen sellaisenaan, niin ehkä palkansaajilla, niinkuin niillä on uhrimieltä ollut aikaisemminkin, sodanjälkeisissäkin oloissa, vielä löytyisi venyväisyyttä. Mutta tämä ohjelma kokonaisuudessaan ei kuitenkaan millään tavoin tee selväksi eikä varmenna sitä, että näin todellisuudessa tulisi tapahtumaan. Päinvastoin sen kulutuskyvyn heikkeneminen näin suuressa määrin, joka tapahtuu tämän ohjelman toteuttamisen seurauksena täällä kuluiustalouksissa, automaattisesti merkitsee myöskin tuotantopohjan vaikeutumista omassa maassamme. Voimme sanoa, että me olemme ratkaisevasti riippuvaisia ulkomaiseen kauppaan toimitettavan tuotannon osalta tuotannossa ja työllisyydessä. Niin ei ole kuitenkaan asian laita. On annettu ymmärtää ulkopuoliselta taholta, että se kaupan vapauttaminen sillä määrällä, jota tämä ohjelma edellyttää, voi lähiaikana, silloin kun ohjelma jo on tehokkaassa toteutumisvaiheessaan, merkitä noin 35.000 työntekijän vapautumista siitä normaalista kotimarkkinatuotannosta, jota nykyoloissamme ei katsota sesonkivaihtelujen alaiseksi työllisyyden kannalta. Voi kysyä, mihin sijoitetaan meidän oloissamme esim. tämä määrä työntekijöitä, jotka kuitenkin toistaiseksi nor-

maalista kotimarkkinatuotannosta vapautuvat. Olemme nähneet, miten suuria vaikeuksia sesonkityöttömyydenkin hoitamiseksi valtion budjetin turvin on olemassa. Eikö valtiontalous osittain tuotannon tyrehtymisen, siitä aiheutuvien valtion tulojen supistumisen, palkansaajien verotulojen supistumisen osalta joudu nykyistä suurempiin vaikeuksiin sellaisissa oloissa, jolloin suurempaa suorituskykyä toimeentulon ylläpitämiseksi kuitenkin palkansaajille ja heidän perheilleen valtion budjetista vaadittaisiin. Pankinjohtaja Fieandtin käsitys tässä on yksinkertainen ja selkeä. Hän ei kiinnitä huomiota eikä huolta siihen, mikä on meidän oloissamme tämä palkansaajakuluttajaperheiden toimeentulotaso. Hän pitää vain eräänä terveenä operaationa sitä, että sitä on alennettava nykyisestään riittävän suuressa määrin. Hän ei ole määritellyt sitä, mikä on tämä "riittävän suuri määrä", mutta niin suuressa määrin, että 'tämä tasapaino sitten todellakin yhteisten varojen käytössä, investointivarojen ja kulutusvarojen käytössä tapahtuu. Voi ymmärtää, kun ainoastaan tämä on periaatteellisenä johtotähdenä, että rajan määrittelemineen siinä voisi tapahtua niiden olosuhteiden ja pyrkimysten perusteella, jotka sillä hetkellä sitä suurta rahaa loppujen lopuksi, jota nyt on katsottava tiettyjen piirien edustavan, miellyttävät. Meidän yhteiskunnallisissa oloissamme ja erikoisesti sosialidemokraattisen toiminnan kannalta täytyy kuitenkin kysyä, voidaanko meidän maassamme alentaa työttömyyden avulla nykyistä elintasoa palkansaaja-kuluttajilta niin suuressa määrin, että sillä ei ole myöskään sisäpoliittisia seuraamuksia. Luultavaa on, että se aiheellinenikin katkeruus, joka tämän tapaisten tervehdyttämisohjelman seurauksena ja vallitessa Itulisi saamaan jalansijaa nykyistä enemmän, olisi omiansa ruokkimaan myöskin toisenlaista yhteiskuntaturvallisuutta kannattavia piirejä meidän maassamme.

Haluaisin nähdä, että taistelussa kommunismia vastaan tässä maassa olemme voineet käyttää erittäin hyvällä menestyksellä puolueen ja sosialidemokraattisen ammattiyhdistysliikkeen yhteispyrkimyksiä taistella vähäväkisten elintason puolesta ja sen kohottamiseksi. Kiikkutuoli ja fiikus omassa huoneessa on tehnyt monesta kommunistista tässä maassa rauhallisemman kansalaisen, sillä on ollut tietty turvallisuuden tunne, ja vähemmän halua ottaa vastaan tiettyjä ohjeita ja propagandaa muulta taholta.

Se on ollut kansallistakin itsepuolustusta erittäin suuressa määrin ja laskettava sosialidemokraattisen toiminnan ansioksi.

Kansainvälisessä mielessä ei meidänkään oloissamme vielä tatakään puolta ja tatakään vaaraa olisi unohdettava eikä sille nm-

niistettävä silmiä niin suuressa määrin kuin näyttää mm. meidän taloudellisten ratkaisujen yhteydessä oltavan valmiit tekemään. Voi olla, että ajattelu työpaikoilla hyvin suuressa määrin suuremman työttömyyden, huomattavasti alhaisemman elintason, ostokyvyn, valitessa on alttiimpi kuuntelemaan myöskin niitä vihjeitä, joita meidän parastamme tarkoittamattomien ja tämän yhteiskunnan parasta tarkoittamattomien taholta viljellään, mikä ei suinkaan ole eduksi tälle yhteiskunnalle eikä sosialidemokraattiselle politiikalle.

Tämä vakauttamisohjelma, silloin kun puhutaan rahanarvon säilymisestä ja on puhuttu tässä maassa erittäin pitkään, siinä suhteessa kumoo edellytyksetkin hankkia rahanarvon turvallisuutta, koska se on selvä devalvaatio-ohjelma, hintojen ja maksujen nousuohjelma, ja sille avataankin portit selvästi kaavoitetulla devalvaation toimeenpanemisella sen jälkeen kun ensimmäinen osa tätä leikkausta: ostokyvyn poisvetäminen, kuumeen poisottaminen, niinkuin Fieandt sanoi, potilaalta on tapahtunut, jolloin sitten potilas on valmis leikattavaksi. Todellakin hänen ohjelmansa on suora ja selvä! Devalvaation tarkoitus silloin, kun palkkapolitiikka yksityiskohtaisesti on kytketty niihin uomiin näissä ohjelmissa kuin mihin se on kytketty, on selvästi tarkoitettu määrättyjen piirien hyväksi, palkansaajien toimeentulon alenemisen, jatkuvan alenemisen kustannuksella.

On sanottu, että tämä ohjelma on vaatinut uhreja myös muilta. Pääministeri eilen täällä asiasta puhuessaan sanoi, että kukaan ei ole tyytyväinen tähän ohjelmaan. Kannattaa kuitenkin panna merkille, että Työnantajain Keskusliitto, vuorineuvoslinja, joka siellä määrää, niinkuin myöskin maataloustyönantajain ja -tuottajain keskusliitto, eräillä osittain muodollisilla varauksilla kiirehti kuitenkin antamaan myönteisen kannanottonsa tämän ohjelman toteuttamiselle. Ei ihme, jos tarkastelee tämän ohjelman yksityiskohtia, jos sillä taholla, ellei olla erittäin suuresti iloisia, jota sitä on syytä uskoa, ei ainakaan myöskään pahemmin murista.

(Maataloustulon osalta tässä ohjelmassa on eräitä tilapäisiä muutosehdotuksia. Kuitenkaan millään tavalla sen kummemmin muuttamatta tätä sldonnaisuusjärjestelmää, joka ei ole koitunut, tulkoon se sanotuksi, pienviljelijäväestön hyväksi, mutta on ollut hyvin ratkaiseva inflaatiotekijä tässä maassa, se kytkeykauppajärjestelmä edelleenkin tässä ohjelmassa halutaan säilyttää. Erikoisesti sen työttömyys- ja työllisyyskysymyksen yhteydessä, joka tämän ohjelman toteuttamisena on meidän edessämme työttömyyden merkeissä, voi myöskin kysyä, onko se meidän maamme vähäosaisia pienviljelijöitä turvaava yhtään enempiä kuin se on tur-

vaava palkansaajia, siis puhtaasti työttömyyteen pyrkivänä, ainakin tilapäisesti ratkaisevasti tunnustettuun työttömyyteen nojautuvana, sen lisäksi myöskin pienviljelijöiden osalta ostokyvyn alentajana sen työn yhteydessä, joka suoritetaan varsinaisena palkkaltyönä, ja johon työhön suuri osa meidän pienviljelijöitämme kuitenkin toimeentulonsa, oman tuotantotilikkunsa yhteydessä perustaa.

Ei pitäisi mielestäni olla suuria erimielisyyksiä siitä pienviljelijöiden ja palkansaajien välillä, että tämä ohjelma on kokonaisuudessaan molemmille erittäin turmiollinen. Siinä annetaan keskitetty valta, monella tavoin keskitetty valta, iSuomen Pankille. Tietäen Suomen Pankin itsenäisen aseman tässä meidän talouselämässämme, jolloin sen ei tarvitse ottaa ohjeita, ellei halua,, hallitukselta eikä eduskunnalta, ja tietäen Suomen Pankin ympärillä olevien intressipiirien mieltymyksen siihen politiikkaan, jota tässä maassa harjoitettiin 1930-luvulla, ja siihen politiikkaan, joka ei ole kuollut talouspoliittisesti vielä tämän maan suurten vientipiirien keskuudessa, voi ymmärtää, että sisäisellä rahapolitiikalla annetaan entistä enemmän ja sen uudelleenjärjestelyllä Suomen Pankin käsiin entistä suuremmat mahdollisuudet hoitaa tätä elintason alentamishjelmaa, säädellä myöskin työllisyyspolitiikkaa maassa sen tarpeen mukaan, mitä tämä päätavoite näiden mielestä kulloinkin edellyttää.

Tällä hetkellä se tilanne, joka on maassa työllisyyden kannalta ja tuotannon kannalta, antaa jo itiettyjä viitteitä siihen, minkälaiseksi tulisi tilanne kehittymään, jos me virallisesti vahvistamme tämäntapaisen ohjelman ja annamme myöskin viralliset valtuudet sisäisen rahapolitiikan hoitamiseen tämän ohjelman edellyttämällä tavalla. Sen politiikan ansiosta, jota Suomen Pankin toimesta on maassa harjoitettu, on edessä olevina viikkoina ja kuukausina eräiden merkittävien tuotantolaitosten sulkemisia tässä maassa; sellaisten tuotantolaitosten sulkemisia, joiden tuotanto ei perustu meidän oloissamme tilapäiseen konjunktuuripolitiikkaan, vaan joiden tuotannolla on myöskin tiettyä menekkiä, meidän oloissamme, mutta jotka ovat tarvinneet sitä vapaampaa rahan säätelyä pitääkseen yllä tuotantoa ja työllisyyttä, jota maassa on aikaisemmin harjoitettu. Ainakin kolmelta paikkakunnalta on myöskin SAK: n tietoon jo tullut ilmoitukset siitä, että noin 500 työntekijän irroittaminen eräistä normaaleiksi katsottuista tuotantolaitoksista kussakin tapauksessa on lähiviikkoina jo odotettavissa sen tiukan rahapolitiikan johdosta, jota Suomen Pankki liikepankkeihin nähden on harjoittanut. Tämä onkin luonnollisesti vain alkusoittoa, ja niinkuin sanoin, eräät ulkopuoliset

tämän ohjelman tuntijat ja tarkkailijat ovat lähteneetkin siitä, että näiden irroitettavien työntekijöiden luku olisi noin 30,000, ehkä yli 30.000.

Voi kysyä, minkä verran meidän heikkoja valuuttaolojamme loppujen lopuksi tämä Ohjelma parantaa taikka pahentaa tämän tuonnin vapauttamisen yhteydessä, kun tiedämme, että taistelu eri maiden välillä talous- ja kauppapolitiikan alalla on tullut erittäin ankaraksi ja on edelleen yhtä ankaraksi tulemassa, jolloin niiden maiden toimesta, joiden tuotantoedellytykset monista syistä ovat paremmat kuin meidän ja joiden valtiontaloudellinen rahatilanne saattaa olla huomattavasti edullisempi kuin meidän, on odotettavissa ehkä nopeaakin dumpingtuontia tähän maahan hinnoilla, jotka joka tapauksessa kotimaisen tuotantokyvyn ja myöskin työllisyyden tyrehdyttävät. Niistä kenties hieman alhaisemmista hinnoista, jotka saattavat olla näissä markkinoissa kilpailusyöttinä, ei ole tämän maan vähäväkiselle ostomäärälle ja kansanosalle pitkäaikaista iloa, jos ei ole työtä ja palkkaa, jolla sitten näitä jokapäiväisiä kulutustarvikkeita oman ja perheen hyväksi voidaan todellakin irtisaada.

Puolueen ja ammattiyhdistysliikkeen taholta, eilen jo mainitsin, on voitu hoitaa verrattain suuressa yksimielisyydessä asioita sodanjälkeisenä aikana. Näin sen johdosta, että puolin ja toisin on pyritty antamaan arvoa niille näkökohdille ja ymmärtämään niitä, jotka sosialidemokraattisessa toiminnassa ovat huomiota vaatineet. Ammattiyhdistysliikkeen taholta on ymmärretty, että niillä henkilöillä ja niillä ryhmillä puolueen johdossa, jotka saattavat olla vastuussa kulloinkin tämän maan kokonaispolitiikasta hallituksessa olon yhteydessä, niillä on näkökohtia, jotka saattavat poiketa myös palkansaaja-kuluttajaväestön ja pienviljelijäin omaan toimeentuloon ja turvallisuuteen liittyvistä pyrkimyksistä. Olemme nähneet, että näille näkökohdille puhtaasti sisäpolitiikan kannalta on annettava tiettyä arvoa. Sillä taholla on myöskin meidän mielestämme toteutettu tätä demokratiaa oikein, niin että myöskin niille käsityksille, jotka ovat olleet myöskin ammattiyhdistysliikkeen piirissä kulloinkin esillä olevia, on puoluejohdon ja hallituspolitiikan taholta annettu myös tiettyä arvoa. Palkansaajakunnan keskuudessa, järjestyneen palkansaajakunnan keskuudessa ja erikoisesti sosialidemokraattisen palkansaajakunnan keskuudessa meidän järjestöissämme, tietäessämme että taistelumme on kahta vihollista vastaan työpaikoilla — sekä kommunisteja että porvareita vastaan — on annettu tälle yhteistyölle erittäin suuri arvo ja tunnustus. Sen vuoksi ei voi olla lausumatta

sitä, että tämä ratkaisu, joka syntyi tämän vakauttamisohjelman nimessä, on tyrmistyttänyt sosialidemokraattista järjestynyttä palkansaajaväestöä erittäin suuresti, ja on asettanut niiden eteen kysymyksen, mihin loppujen lopuksi ollaan menossa. Näin jo sen vuoksi, että tämän hallituksen ohjelman rakennuttajien ja toteuttajien taholta ilmoitettiin, että nyt on kysymyksessä ratkaisu, talouspoliittinen ratkaisu, jonka toteuttamiseksi ei pidetä tarpeellisena kuullakaan mm. ammattiyhdistysliikkeen sosialidemokraattista ryhmää, ei pidetä tarpeellisena kuulla sen vuoksi, että uskotaan, että siltä taholta ei hyväksytä tätä ohjelmaa sellaisenaan, tullaan sitä ainakin vastustamaan, taikka vaatimaan siihen muutoksia.

Että tällaista epämukavuutta ei syntyisi sosialidemokraattisen puolueen johdon, hallitusryhmän ja ammattiyhdistysliikkeen sosialidemokraattisen puolueen välillä, pidettiin parempana toista menettelyä: saada tälle ratkaisulle puhtaasti poliittinen luonne ja asettaa järjestyneet palkansaajat tapahtuneen tosiasian eteen.

Oli aivan oikein ymmärretty poliitisten piirien taholta, että ammattiyhdistysliike, nimenomaan sosialidemokraattien johtama ammattiyhdistysliike, ei voi tällaista hyväksyä. Voidaan vain kysyä, oliko tämä ns. helpomman tien hakeminen tämän ratkaisun aikaansaamiseksi sitten riittävän harkittu ja viisas menettely.

Haluan korostaa tässä yhteydessä, että pääministerin arvovallalla, pääministerin suulla, niinkuin myös muiden ministerien suulla — myös sosialidemokraattisen puoluetoimikunnan eräiden jäsenten suulla — korostettiin, että jos tätä ohjelmaa ei hyväksytä sinä ja sinä päivänä niin eduskuntaryhmässä kuin myöskin puoluetoimikunnassa — ohjelmaa, jota he eivät saaneet edes käsitellä, muuta kuin kuulla korvillaan ja lukea kämmenestään! — niin tapahtuu ehdottomasti samana päivänä hallituksen hajoaminen; "ja jos te ette ota sitä vastuulenne, niin silloin tämä ohjelma on hyväksyttävä".

Meidän hallituspolitiikassamme on ollut monia vaiheita, ja se kuuluukin luonnollisesti politiikan piiriin. Tuntuu kuitenkin siltä, kuin osa meikäläisiä sosialidemokraattisia ministereitä, niin myöskin puoluetoimikunnan jäseniä, olisi tarpeettomasti suggeroinut itsensä tähän käsitykseen. Aiheelle näin uskoa antaa eräänlaista varmistusta se, että minäkin olen ottanut vapauden sen jälkeen jopa keskustella eräiden maalaisliittolaisten ministerien kanssa tämän asian ratkaisusta ja sen mahdollisesta toteuttamisesta. Tällöin sillä Itaholla, nyt vielä jälkeenkänpäin, kun asialle on jo saatu eduskunnan vahvistus, on ilmoitettu, että he pitävät erittäin epä-

todennäköisenä sitä, että tätä ohjelmaa voidaan käytännössä toteuttaa; ja kaikesta päättäen he vieläkin olisivat valmiita tekemään tähän ohjelmaan ainakin sellaisia muutoksia, että se voisi saada taaksensa nykyistä suuremmassa määrin myös näitä eri etujärjestöjä, lähtien siitä tosiasiasta, siitä realistisesta käsityksestä, että ohjelmalla on vain paperin arvo, ellei sen takana sitten ole todellakaan riittävää tukea.

En tiedä, onko maalaisliittolaisten ajattelutavassa nyt tapahtunut muutos tämän ohjelman hyväksymisen ja siunauksen jälkeen; oliko heidän käsityksensä todella niin tiukka kuin tämän hallitusryhmän taholta silloin annettiin ymmärtää? Voi vielä lähteä siitäkin, että ehkä oli. Voi silloin kysyä, mikä on sosialidemokraattisen puoleen tehtävä hallituksessa ollessaan. Onko sen tehtävä pyrkiä myöskin siltä paikalta ylläpitämään ja kehittämään sosialidemokraattista talouspolitiikkaa maassa tai pyrkiä myötävaikuttamaan siihen, että se ei ole siunaamassa ainakaan porvarillista talouspolitiikkaa ja taantumuksellista politiikkaa, jota tämän ohjelman toteuttaminen käytännössä tulee merkitsemään? Sen ei kuitenkaan pitäisi olla sosialidemokraattisen puolueen tehtävä missään elimissä. Sen tapaisia vaikeuksia ei maassamme koskaan ole eikä niitä saa olla, että me tulisimme muuttamaan oman taloudellisen linjamme ja politiikkamme kokonaan tämäntapaiseen, kuin mitä tässä on kysymyksessä.

Sille näkökohdalle, että vapaan työmarkkinatoiminnan ja työehtosopimuspolitiikan tunnustajana ja suosittelijana on ollut sosialidemokraattinen puolue tässä maassa, on ammattiyhdistysliikkeen taholta annettu erittäin suurta arvoa. Me tiedämme sen, että tässä maassa ei tarvitse kehityksen pyörän kääntyä hyvin paljon taaksepäin, jolloin löytyy voimia myös porvariston taholta, jotka hyvin helposti irtaantuvat niistä sopimuksista ja sitoumuksista, millä sekä sosiaalista turvallisuutta että jokapäiväistä toimeentulotasoa tässä maassa on voitu ylläpitää ja kehittää. Tämä työmarkkinajärjestöjen oikeus ennen kaikkea olla sopimuksen tekijöinä, esittäjinä ja niiden sisällöstä sopijoina, on ollut ammattiyhdistysliikkeelle ja sosialidemokraattiselle politiikalle ammattiyhdistysliikkeissä erittäin arvokas.

Vakauttamisohjelmalla loppujen lopuksi on annettu erittäin suuri isku myös tätä vapautta kohtaan. Se isku ei ole yksinomaan palkansaajien tämän hetkistä tai lähinnä edessä olevaa toimeentulotasoa koskeva, vaan se on periaatteessa erittäin ankara isku myös meidän tulevaa toimintaamme kohtaan talous- ja yhteiskuntaelämässämme. Kun sosialidemokraattien toimesta laadi-

tussa ohjelmassa määritellään yksityiskohtaisesti — tosin suosituksena, mutta tiedämme, että sellaisina suosituksina, jotka ovat erittäin mieleen tämän maan työnantajapiireille — suosituksena, kuinka pitkäksi ajaksi työehtosopimukset maassa on tehtävä, mikä tulee niiden sisällön olla palkkapolitiiselta osaltaan, ollaan astuttu ainakin viime vuosien käytännöstä erittäin suuri askel, sanoisin niinkuin poliittisen keskityksen tielle.

Emme tiedä, onko tämä ollut tarkoituksena todellakin tämän ohjelman teettäjillä. Meidän käsityksemme on se, että yksinomaan poliittisilla käsityksillä, jos ne eivät saa tuekseen myöskin tätä talouselämän turvallisuutta, ei voida pitää kansanvaltaista yhteiskuntaelämää riittävästi koossa ja sitä kehittää eikä voida myöskään sosialidemokraattista politiikkaa hoitaa. Siitä on riittävänä esimerkkinä ne kokemukset, jotka totaalisissa maissa ovat tässä suhteessa meidän edessämme. Siellä on ollut sama pyrkimys esim. puhtaasti politiikan tietä määritellä, minkä verran saa saada palkkaa, mikä saa ostokyky olla, mitkä ovat sinun sopimuksesi; määrätä säädökset työntekijäin ja työnantajien välillä. Tätä näkökohtaa sosialidemokraattisessa toiminnassa ja kansainvälisessä toiminnassa ei tietenkään tätäkään ohjelmaa käsiteltäessä ole syytä aliarvioida.

Yleislakosta tässä maassa on tehty eräänlainen syntipukki. Kaikki, mitä maassa on tapahtunut sen jälkeen kielteisistä, on yleislakon syytä. On ollut erittäin ikävä havaita, että tässä kaaoksessa, jossa me elämme tämän eräänlaisen linjataistelun yhteydessä — joka kaikesta päättäen on vain taistelua erilaisten ihmisten välillä ipuoluejohdossa — emme ole saaneet sosialidemokraattiselta lehdistöltä edes sitä tukea, joka tässä porvariston hyökkäyksen ja myös osittaisen kommunistien kavalan hyökkäyksen vallitessa olisi pitänyt saada. Siitä ammattiyhdistysliikkeestä, joka tässä maassa on kyetty säilyttämään sittenkin sosialidemokraattien käsissä, on tullut yleisessä ajattelussa syntipukki kaikkeen siihen kielteiseen nähden, mitä maassa sitten on tapahtunut.

Ei ole suinkaan ihme, että "ryhdistäytyminen" myöskin porvariston taholta päivä päivältä ja viikko viikolta eräitä heidän suunnitelmissaan olevia operaatioita varten on tapahtunut ja varmistunut. Me tiedämme, että porvaristo tässä maassa ei voi kovin pitkälle purjehtia, mutta sen tyhvät ryhdistäytymiset ja sen tyhvät menettelyt voivat olla aiheena myös kommunistien aseman vahvistumiseen, mikä ei ole suinkaan aivan toisarvoista tämän maan yhteiskunnallisen kehityksen ja väestön turvallisuuden kannalta.

Tässä ohjelmassa ei ole riittänyt se, että palkansaajien osuus hyvityksenä elinkustannusten noususta olisi viety siihen tasoon, mitä se oli sodan vallitessa niissä hädänalaisissa oloissa, joissa silloin elimme. Silloin oli voimassa 2/3-periaate, siis palkkojen nousun suhteessa elinkustannusten nousuun. Tämä sama periaate on nyt hyväksytty uudelleen hallituksen määräyksenä, mutta ei ai-noastaan niin kuin se tehtiin sodanaikaisissa oloissa, jolloin saimme 2/3:n hyvityksen käypiin palkkoihin, sopimuspalkkoihin, tapahtuneista elinkustannusten noususta; tällä ohjelmalla määrätään, että näin ei saa tapahtua, vaan se on keskimääräiseen ansioon tapahtuva hyvitys, ja se muuttaa palkansaajien edun huomattavasti vähäisemmäksi, kuin se oli sodanaikaisissa oloissa ja sen järjestelmän vallitessa. Sitä paitsi tällä vakauttamisohjelmalla palkkapolitiiselta osaltaan halutaan mitätöidä pitkäksi ajaksi taaksepäin se toiminta ja ne saavutukset, jotka ammattiyhdistysliikkeellä ovat olleet. Näin sen johdosta, että tämä 2/3-periaate ei lähde käyntiin vain tästä määräpäivästä lukien, vaan se on viety vuoden 1955 marraskuun tasoon saakka, ja siitä ajasta alkaen on tullut 2/3-periaate sitten vallitsemaan, silloin kun kompensatiosta palkoissa suhteissa elinkustannusten nousuun on kysymys. Näin ollen ei ole ollenkaan ylimielistä eikä aiheetonta todeta, samanaikaisesti kun palkansaajapuolella pidetään sopimuksiinkin perustuen oikeutena n. 10 %:n korotusta palkoissa tapahtuneen elinkustannusten nousun vuoksi, että me tämän ohjelman mukaisesti olemme keskimäärin velkaa työnantajille, jos tänä päivänä tilit tehtäisiin selviksi!

Kuta pitemmälle inflaatio kehittyy, kun enemmän hinnat tässä maassa kohoavat — kun kaikesta päättäen tässä ohjelmassa ei ole mitään hintakuriin liittyviä yksityiskohtia eikä siinä vaadita hallitukselle valtuuksia hintakurin palauttamiseksi taikka säilyttämiseksi — kun enemmän hinnat nousevat, sitä enemmän palkansaajien osuus elintasossa alenee. Voidaan sanoa, että kun pyrkimyksenä on rahan arvon vakauttaminen, niin tämä päinvastoin saattaa olla inflaatiota edistävä ohjelma myös siinä mielessä.

Ohjelmassa on eräitä hyviä kohtia, mutta kokonaisuudessaan ohjelma kätkee sisäänsä siinä määrin vaaranalaisuutta, että olisi mitä suurin virhe, jos puoluekokous, ajatellen tulevaa puoluejoh-toa ja sen harjoittamaa politiikkaa, antaisi siunauksensa tämän ohjelman jatkamiselle edelleenkin.

Kaikesta päättäen se saisi aikaan epäsupua työväen piirissä mitä suurimmassa määrin, saisi aikaan todellakin nykyistä suu-remppaa työttömyyttä, turvattomuutta ja kaaosta.

Sen vuoksi tässä vaiheessa, jolloin ylimääräinen puoluekokous on koolla, olisi kaikesta päättäen onnellinen ja luonnollinen ajankohta, jos puoluekokous riittävän selvin sanoin lausuisi käsityksensä nimenomaan tämän ohjelman osalta, käsityksensä, joka tähtää siihen, että puolueen tästedes alkavassa toiminnassa tulisi suorittaa tarkistus tähän ohjelmaan nähden ja pyrkiä yhteistoiminnassa sosialidemokraattisen puolueen piiriin kuuluvien eturyhmien kanssa sellaisen taloudellisen ohjelman aikaansaamiseen, joka saisi taaksensa puolueen eri väestöryhmät ja jonka avulla tätä ohjelmaa sitten olisi mahdollisuus saada myös koko kansan ohjelmaksi niiden poliittisten vaikeuksien vallitessa, jotka kaikesta päättäen puolueella tulevat edelleenkin olemaan.

Puheenjohtaja: Kokouksen osanottajien puolesta kiitän alustajaa tästä varsin tärkeitä näkökohtia talouspoliittisessa ohjelmassa valottavasta esityksestä.

Toveri Pitsinki on pyytänyt, että hän tässä yhteydessä saisi myös käyttää alustusluontoisen puheenvuoron. Sitä, enempää kuin edellistäkään, ei ole työjärjestyksessä edellytetty, mutta pyyntö voitaneen hyväksyä.

Hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen käytettävät puheenvuorot annetaan kokouksen järjestyssäännön mukaisesti.

Kaarlo Pitsinki: Herra puheenjohtaja! Käsittääkseni olisi hyvä, jos saisimme mahdollisimman varhaisessa vaiheessa selville sen perustan, jolla nyt ohjelmavaliokuntaan passitettavan talouspoliittisen ohjelman käsittely tulee tapahtumaan. Keskitänkin tästä syystä puheenvuoroni yksinomaan tähän kysymykseen.

Esitysvihkosessa enakkoon painettu Kymen piirin talouspoliittinen alustus alkaa seuraavalla alkuponnella: "Sosialidemokraattisen Puolueen käytännön politiikka on niin tarkistettava, että se vastaa tosioia ja puolueen poliittista asemaa, että se tehokkaasti myötävaikuttaa nykyisestä taloudellisesta umpikujasta vakaisiin oloihin siirtymiseen ja luo edellytykset tieteellisen ja teknillisen kehityksen tarjoamalle elintason jatkuvalla nousulle turvaten työpaikan, ammattitaidon, ansion ja kodin."

Tässä on lyhyesti ja ytimekkäästi sanottu, minkä vuoksi me tällä hetkellä tarvitsemme ohjelmallista uudistustyötä ja mihinkä sitä olisi pyrittävä viemään.

Olemme tosiaankin ajautuneet talouspolitiikassamme umpikujaan, ja tässä vaiheessa ei enää riitä, että me toteamme sellaisia peruseriaatteillemme rakentuvia hyviä asioita, jotka minä ajankohtana tahansa kelpaavat meidän ohjelmaamme. Nyt on lähde-

vä nimenomaan siitä tilanteesta, jossa ollaan itänä päivänä. Se on tehtävä selväksi. Siihen nähden on suoritettava rehellinen itse-tutkiskelu ja siitä eteenpäin on sitten pyrittävä löytämään tie ulos umpikujasta.

Puoluekokoukselle on jätetty kolme ohjelmaluonnosta. Yksi on äsken mainitsemi Kymen piirin alustus. Toinen on tälle Kymen piirin alustukselle rakentuva ohjelmaluonnos, jonka toveri Tanner täällä jo lyhyesti esitteli. Tämä ohjelmaluonnos "Mihin olemme pyrkinneet — Mihin olemme joutuneet — Mitä nyt on tehtävä?" on jaettu puoluekokousedustajille. Samoin on jaettu ne muutosesitykset, jotka tähän ohjelmaan on jo tässä vaiheessa tehty.

Kannatan toveri Tannerin ehdotusta siitä, että talouspoliittisen ohjelman käsittelyn pohjaksi otettaisiin tämä Kymen piirin ohjelmalle rakentuva, painettuna lisäyksiin ja muutoksiin jaettu ohjelmaluonnos. Minulla on kolme hyvää syytä tehdä näin. Ensimmäinen on se, että käsittääkseni nimenomaan tämä painettu ohjelma "Mitä nyt on tehtävä?" vastaa asialliselta sisällöltään melko tarkoin sitä, mistä nyt on lähdettävä. Toinen syy on siinä, että tämän ohjelman pohja Kymen piirin alustuksessa on ainoa, mikä on ollut puoluekokousedustajien käytettävissä säädettyssä määräajassa. Kolmas ohjelmaluonnos on jaettu puoluekokousedustajille vasta puoluekokouksen aikana, tietääkseni vasta tänä päivänä. Kolmas syy on siinä, että jo tällä hetkellä puoluekokousedustajien enemmistö, toisto *sataa edustajaa*, on allekirjoittanut tämän kädessäni olevan ohjelmaluonnoksen, on allekirjoittanut ohjelman lopussa olevan vetoomuksen, joka kuuluu näin: "Allekirjoittaneet puoluekokousedustajat ovat Kymen piirin puolueen käytännöllisen politiikan tehostamista koskevaan esitykseen yhtyen päättäneet jättää edelläolevan alustuksen ylimääräiselle puoluekokoukselle toivomuksella, että se kokouksessa otettaisiin keskustelujen pohjaksi."

Sallinette minun lyhyesti käydä lävitse tämän suosittamani ohjelmaluonnoksen sisällön.

Ensimmäinen osa, joka ilmenee jo nimestä, kuuluu: "Mihin olemme pyrkinneet." Siinä todetaan meidän keskeisimmät talouspoliittiset tavoitteemme, joista kolme kaikkein tärkeintä ovat: täydytyöllisyyden ylläpitäminen, kansantaloutemme rakenteellinen kehittäminen ja sosiaalisen turvallisuusjärjestelmän luominen, tavoitteet, jotka meidän aikaisemmissa julkaisuissamme on kuvattu keskenään sopusoinnussa oleviksi tavoitteiksi. Sitä niiden pitäisikin olla. "Viime vuosien kokemus on kuitenkin osoittanut, että nämä kolme tavoitetta ovat suurelta osalta joutuneet keskenään hyvin pahaan ristiin."

Mainittua ristiriitaa käsittelee suositteleni ohjelmaluonnoksen toinen osa: "Mihin olemme joutuneet". Siinä todetaan riittävän selvästi ja kuitenkin riittävän lyhyesti, ettemme voi olla tyytyväisiä esim. näiden kolmen päätaavoitteen kohdalla tapahtuneisiin saavutuksiin. Työllisyyskysymys ei ole suinkaan tullut hoidetuksi sillä tavalla kuin me itse asiassa olemme tarkoittaneet; talouselämämme rakenteellista kehitystä ei ole kyetty aikaansaamaan, ei ainakaan sellaisessa mitassa ja sellaisella nopeudella, johon meidän olisi nimenomaan syy pyrkiä; ja kolmanneksi: sosiaalisen turvan rakentamisen sijasta me olemme viime aikojen talouspolitiikassa joutuneet repimään jo aikaisempia sosiaalipoliittisia saavutuksia, osittain siitä syystä, että olisimme voineet hoitaa ohjelmamme ensimmäisen tavoitteen, täystyöllisyyden turvaamisen.

Koska näin on asia ja tilanne tällainen, on todella syytä tarkastella nykyisen tilanteen olennaisimpia tuntomerkkejä ja siltä pohjalta laatia, ei suinkaan yleensä sosialidemokraattinen talouspoliittinen ohjelma, vaan nimenomaan sosialidemokraattinen talousohjelma ulos nykyisestä umpikujasta, ts. lähivuosien mahdollisimman täsmällisesti määritetty ohjelma, joka rakentuu reaali-perustalle.

Tässä painetussa, nimeltään kolmiosaisessa ohjelmaluonnoksessa on kaksi pääajatusta. Ensimmäinen on se, että toteamme, min-käläinen meidän puolueemme poliittiselta rakenteeltansa on. Tältä pohjalta on lähdettävä kehittämään ajatusta niistä talouspoliittisista vaatimuksista, siitä talouspoliittisesta linjasta, jota meidän on noudatettava. Toinen pääajatus on todeta puolueemme talouspoliittiset mahdollisuudet juuri tämän poliittisen kannatuksemme —• poliittisen rakenteen — valossa.

En tässä puheenvuorossani halua mennä yksityiskohtiin. Sen sijaan luen ponnet, jotka tähän ohjelmaan sisältyvät. Luen ne sel-laisina kuin ne kuuluvat jo tehtyjen muutosehdotusten jälkeen.

Socialidemokraattisen Puolueen talouspolitiikka käytännössä: "On ryhdyttävä kaikkiin tarjolla oleviin toimenpiteisiin maan teol-listamiseksi, jotta työtä ja ansioita tarjoutuu työttömille sekä maa-talouden vajaatyölliselle väestölle ja uusia työtilaisuuksia siten luo-daan myös kaupan, liikenteen ja palveluselinkeinojen alalla."

Toiseksi: "On laadittava aikaisemmin suoritettuun selvitystyö-hön ja tarpeelliseksi katsottaviin lisäselvityksiin nojautuva teol-listamisohjelma sekä koordinoitava talouspoliittinen suunnittelu sellaisella tavalla, joka takaa teollistamisohjelmalle sen merkityk-sen mukaisen huomion taloudellisten ratkaisujen yhteydessä. Tässä

-tarkoituksessa on hallituksen asetettava elin, joka käytäntöä silmälläpitäen laatii 5-vuotissuunnitelman teollistamista varten ja tekee täsmälliset ehdotukset hallituksen ja eduskunnan päätettävistä tehtävistä."

Kolmanneksi: "On uudistettava maa- ja maatalouspolitiikka niin, että maanviljely saatetaan omavaraisesti kannattavaksi elinkeinoksi ja metsien järkipäistä hoitoa ja hyväksikäyttöä kehitetään. Tähän liittyen hallituksen on asetettava elin, joka viimeistään ensi keväänä jättää täsmälliset ehdotuksensa niistä toimenpiteistä, jotka ovat tarpeen koko maatalouselinkeinon suunnitelmalliseksi rationalisoimiseksi ennenkaikkea tilakokoa ja tuotantosuuntaa ajatellen niin, että luodaan kestävä perusta maatalous- ja metsätyöväestön elintason jatkuvalle luonnolliselle kohottamiselle ja samalla helpotetaan työkään (tulevien lasten ammattikoulutusta ja turvallista siirtymistä pysyväiseen ansiotyöhön."

Neljänneksi: "Saatetaan valtiontalous terveille pohjalle, jotta palkansaajien aseman helpottamiseksi ja elinkeinoelämän edistämiseksi verotusta voidaan lieventää ja turvata tehokas täystyöllisyys."

Viidenneksi: "On ryhdyttävä selvittämään, millä edellytyksillä puolueen päämääräkseen asettamat sosiaaliset uudistukset: työviikon lyhentäminen, minimipalkkalain säätäminen, työttömyysvakuutuksen sekä yleisen sairaus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen voimaan saattaminen, sosiaalisen lääkintähuollon kehittäminen sekä asuntojen tuotannon lisääminen voidaan pysyvästi toteuttaa ennen kaikkea työllisyyttä vaarantamatta ja valtiontaloutta liiaksi rasittamatta."

On avoimesti myönnettävä, että me emme nykyisessä tilanteessa, jos olemme realisteja, kykene panemaan eteemme vakavassa, reaalisessa mielessä poliittisesti todella vetäviä, paljon lupaavia tavoitteita. Olemme kerta kaikkiaan joutuneet tilanteeseen, jossa on pakko uudistaa käsitykset näistä asioista, panna tavoitteet uuteen arvojärjestykseen ja sen mukaisesti pyrkiä nykyisestä tilanteesta eteenpäin.

Painetussa ohjelmaluonnoksessa on varsin kirpein sanoin arvoiteltu tapahtunutta kehitystä, myöskin meidän osuuttamme siihen. Se on mielestäni paikallaan ja tarjoaa hyvän lähtökohdan tässä puoluekokouksessa käytävälle keskustelulle. Se ei kuitenkaan ole paras mahdollinen talouspoliittinen ohjelma, jos me ajattelemme liikkumista poliittisella kentällä. Tästä syystä jakaisinkin tämän asian ikäänkuin kahtia. Se, mitä me tässä puoluekokouksessa talouspolitiikan peruslinjoista päätämme lähivuotia ajatellen, tapah-

tukoon tosiasioiden, reaalisten tosiasioiden pohjalla. Mutta sen ohella esitettäköön positiivisia, myönteisiä tavoitteita siten, että me niiden avulla kykenemme selviämään, paitsi tällä hetkellä vallitsevasta talouspoliittisesta umpikujasta, myöskin siitä poliittisesta voimainmittelystä, jota tullaan käymään tästä eteenpäin ja ensimmäisen kerran jo ensi vuoden vaaleissa.

Nämä positiiviset päätöslauselmat olisi tehtävä ohjelmaluonnoksen pohjalta, mutta kuitenkin niin, että niissä vapaammin kuin ohjelmaluonnoksessa otetaan huomioon myöskin poliittinen taroituksenmukaisuus.

Lopuksi ehdotan vielä kerran, että Kymen piirin alustuksen pohjalle rakentuva ohjelmaluonnos "Mihin olemme pyrkineet — Mihin olemme joutuneet — Mitä nyt on tehtävä?" otetaan tässä puoluekokouksessa talouspoliittisten ohjelmafcysymysten käsittelyn pohjaksi.

Puheenjohtaja: Kokouksen osanottajien puolesta pyydän saada kiittää toveri Pitsinkiä tästä esityksestä, joka monilta varteen otettavilta osilta täydensi täällä aikaisemmin kuultuja alustuksia.

Hyväksytyn työjärjestyksen mukaan nyt esillä oleva asia käsitteää kaikkien niiden esitysten evästäminen ohjelmavaliokuntaan, jotka on tämän valiokunnan valmisteltaviksi tarkoitettu, siis painetussa esityksessä seuraavat asiat: Sos.-dem. Puolueen käytännön politiikka, ohjelman laatiminen lähiajan talous- ja hallituspolitiikalle, liikepankkien ja vakuutuslaitosten kansallistamisvaatimus, maaseutuväestön elinehtojen parantaminen, maatalouspoliittisen ohjelman tarkistaminen, Sos.-dem. Puolueen urheilupoliittinen ohjelma, Suomen Sosialidemokraatin aseman muuttaminen, tutkimustoimiston perustaminen puoluetomiston yhteyteen.

Yleiskeskustelussa jokainen asia luonnollisesti erikseenkin tulee vielä keskustelun alaiseksi, mutta yleiskeskustelu, koska monet näistä asioista sattuvat toistensa kanssa limittäin, voitaneen ehkä käydä kaikkien näiden kysymysten kohdalta yhteisesti. Näin voitaneen päättää?

Päätettiin.

Puheenjohtaja: Tähän samaan asiaan on edustajille jaettu "Sosialidemokraattisen puolueen lähiajan talous- ja teollistamisohjelma" sekä painettu kirjanen "Mitä nyt on tehtävä?" siihen liittyvine monistettuine muutoksineen. Painettuun esityslistaan kuuluvat ja nämä kaksi myöhemmin jätettyä esitystä voitaneen tässä yleiskeskustelussa käsitellä samassa yhteydessä.

Hyväksyttiin.

Ministeri Hannes Tiainen: Herra puheenjohtaja! Hyvät puoluetoverit! Täällä on meillä kolme alustusta, joista tämä painettukin alustus on saanut viimeyön aikana uudet ponnet monistettuna. Tässä on vähän niinkuin kolmen heinätukon välissä. Joku aasi minua ennen on ollut kahden heinätukon välissä ja joutunut vaikeuksiin. Miten sitten käy, kun on kolme heinätukkoa?

Täällä on numeronoituus, jota eräät kuulemma harjoittavat, antanut meille sellaisen käsityksen, että kaikki vaikeudet olisivat alkaneet vasta aivan viime vuosina. Minä olen kuitenkin oman työpöytäni ääressä tätä asiaa koettanut myös selvittää ja todennut, että jos me kaiken sen, mitä sodasta saimme maksaa, ja myöskin sen, mitä sota-aikana jo kärsimme, olisimme maksaneet rahanarvoa huonontamatta, niin nykyisellä menolla maksamista kestäisi 40 vuotta. Tämä asia merkitsisi vielä sitä, että elintason nostamiseen siitä, mitä se oli sodan loputtua, ei ole varaa. Tällainen 40 vuoden ohjelma olisi pitänyt tehdä, jottei olisi ollut jälkeen päin niin paljon moittimista siitä, että kaikki asiat ovat menneet huonosti.

iSodan aikana rahan arvo putosi 1/3:aan siitä tasosta, joka sillä oli v. 1935. Kun me tulimme vuoteen 1951, oli markan arvosta jäljellä 100 pennistä enää 6 penniä ja tällä kertaa ovat asiat jäljellä 100 pennistä on jäljellä 5 penniä. Tässä on ollut sittenkin vielä kaiken lisäksi hyvä tuuri. Esim. vv. 1950—1951 tapahtumien jälkeen me saimme ilman omaa ansiota lahjan Korean-konjunkttureista, joka teki sen, että me voimme silloin kasaautuneet vaikeudet liittää siihen aallonharjaan, joka kansainvälisillä markkinoilla oli kohonnut ja huuhteli myös meidän rantojamme. Se toi tänne jotain sellaista, mitä me emme olisi voineet normaalisisä aikoina lainkaan odottaa. Vuonna 1954 oli jälleen kriisi, joka ratkaistiin silloin alkaneen vaatimattomamman noususuhdanteen johdosta tunnetulla reaali-palkkojen korottamisella. Mutta nyt me olemme jälleen siinä, että meidän pitäisi jokin ratkaisu vielä kerran aikaansaada niihin vaikeuksiin, joita meille on kasaantunut.

Tämänkertainen tilanne on hyvin vaikea. Meillä on paljon teollisuutta, joka tällä kertaa olisi toimintakykyinen, mutta sitä ei käytetä. Sahat ja vaneritehtaat seisovat, samanaikaisesti kun näiden valmisteiden markkinoita ulkomailla valtaavat mm. Ruotsi ja Itävalta (Suomelta). Tämä asia johtuu siitä, että me emme ole kysyneet hintakysymyksiä näissä asioissa järjestämään. Suomalaisen ei kannata tuottaa määrättyistä syistä sellaisilla valuuttakursseilla sahatavaraa ja vaneria ulkomaille, että tällä olisi kysyntää.

Rakennustoimintaa uhkaa laajamittainen lamaantuminen. Me työvoimaviranomaiset olemme tätä asiaa tarkkailleet viime syksystä alkaen. Ja tiedämme, että 1/5 kaikesta rakennustoiminnasta käy tällä kertaa valtion varoin — niiden "kirottujen" työttömyysvarojen avuin käynnissä pidettynä —, 4/5 pyörii normaalisen talouselämän piirissä, ja ensi kesäkausi näyttää nimenomaan jossain Oulun ja monen muun alityöllisyysalueen kohdalla siltä, että kesätyöttömyyttäkin esiintyy. Minkä takia ei rakenneta? Asuntojen puute on huutava, teollisuusrakentaminen on kokonaan lopetettu jne. Vastaus on lyhyesti se, ettei ole rahaa. Rahapolitiikka on kireällä, ei ole lainoja, joilla voisi ryhtyä rakennustoimintaan.

Raaka-aineen hankinnat ovat olleet kuluneen talven aikana siltä osalta pysähdyksissä, joka teollisuudessa on ollut seisahduksissa. Tähänkin on syynä se, ettei normaaliin liikeluottoon ole saatu varoja. Lyhyesti sanottuna, meidän rahapolitiikkamme on viimeisen vuoden aikana hoidettu deflatooriseen suuntaan tavalla, josta ei ole ulospääsyä löydettävissä. Me luimme äskettäin lehdistä sellaisen lausuman, jossa on sanottu suoraan asiasta näin: "Deflaatiopolitiikka ei todennäköisesti voi saada aikaan pidättyväisyyttä palkkavaatimuksissa, ellei se johda laajaan työttömyyteen." Meillä on kuitenkin tällaista deflaatiopolitiikkaa rahapolitiikkana harjoitettu, ja se ei onnistu, ellei se johda laajaan ityttömyyteen. Näin tässä sanotaan. Tämä on Genevestä tullut tieto tämän kuun puolessa välissä. Sen on antanut YK:n Euroopan taloudellinen komissio, sellainen laitos, joka ilmeisesti ei ole linjariitoihin sekaantunut.

Meidän pitäisi tässä vaiheessa sanoa, mitä nyt pitäisi tehdä, jotta välttyisimme avoimelta hoitamattomalta työttömyydeltä, mikä kaikkein pahinta on sekä palkansaajien että pienviljelijäin kannalta. Olemme joutuneet tällaiseen puristukseen, hyväksymään vakauttamisohjelmia ja monia muita sellaisia ohjelmia, joita me nyt täällä erittäin pahoina pidämme ja jotka eivät ole sosialidemokraattisia ohjelmia. Tähän kaikkeen me olemme joutuneet, on käsitykseni, sen vuoksi, että me olemme itse heikentäneet voimaamme tavalla, joka on naapurissakin selvästi nähty. Ja tilaisuuksia on käytetty hyväksi, niin yleislakon aikana kuin ennen sitä ja sen jälkeenkin.

Tiedetään, että sosialidemokraattinen puolue on nyt sellainen paikka, jossa saa läpi enemmän kuin jos se olisi yksimielinen.

Mutta meidän pitäisi saada siis pyörät pyörimään. Millä tavalla se tehdään? Eikö nyt ole järjenmukaista jo sanoa se, että kun kaikki puhuvat teollistamisesta, niin aloitettaisiin tämä teollistaminen sillä, että nykyiset vientiteollisuuslaitokset saataisiin käy-

mään sillä kapasiteetilla, kuin ulkomailla menekkiä tavaroille on, minkään hintakysymyksen tätä asiaa estämättä. Tämän luulisi olevan kaikkein selvintä kahdesta syystä: siihen ei tarvita uusia pääomia ja vanhojenkin pääomien käyttö tulee entistä taloudellisemmaksi. Jos me tähän pääsemme, seuraa siitä myöskin automaattisesti se, että esim. tämän talvikauden aikana 30.000—40.000 ihmistä, jotka ovat vailla työtä sen vuoksi, että rahoituskysymyksiä ei ole pystytty järjestämään teollisuuden piirissä (sekä kotimarkkinateollisuuden piirissä että muualla), pääsisi jälleen töihin ja me voisimme vapautua niistä töistä, joita valtion varoilla ylläpidetään. Nekään eivät kyllä ole niin kehoja töitä kuin täällä esim. painetuissa kirjassa yritetään selittää. Me saisimme vientituotantomme lisäämisellä entistä enemmän raaka-aineita maahan, ja tämä edelleen auttaisi sitä, että kotimarkkinateollisuudessa nyt uhkaamassa oleva ja käsillä oleva osatyöttömyys ja vielä paheneva työttömyys voitaisiin torjua, koskapa raaka-aineita tulisi.

Pitäisi luoda positiivinen ilmapiiri näiden taloudellisten ratkaisujen suorittamiseen.

Sellainen puhe, jota niin paljon kuulee helposti lausuttavan, että tämä kaikki on vain vaikeuksia sen vuoksi, että me emme ole kyenneet viime vuosina taloudellisia asioitamme hoitamaan, on puhetta, josta on unohtunut se sodanjälkeinen aika kokonaisuudessaan, joka on vieläkin meillä rasitteena; vieläkin ne 12—13 pistettä ovat vain siitä selvitettävänä, että sota-aikana jäivät hoitamatta vuokrat, virkamiesten palkat jne. Näistä tällaisista selville pääseminen ja sen jälkeen pyörimään paneminen on asia, joka pitäisi saada kuntoon. Mutta pitäisi tähdätä vielä enemmänkin ja eteenpäin. Pitäisi saada lisää talouselämään sitä uudistavaa ja laajentavaa teollisuutta jne. Se on taas rahakysymys. Niin monta kertaa kuin me kohotamme huutomme teollistamisesta, asuntorakennustuotannon lisärakentamisesta taikka mistä yritystoiminnasta tahansa, siihen pitäisi tulla myöskin selvitys, mistä rahat. Jos me haluamme nykyisestä tilanteesta päästä niinkuin koira veräjältä, niin meidän on saatava ulkomailta laina, ja huomattava laina. Meidänkin vuoromme olisi jo! Suomen kansa on omalla ahkeruudellaan maksanut tähänastiset rastinsa. Sen olisi aika saada muiden kansojen tapaan jo lainaa suurilta ja mahtavilta maailmassa. Mutta me olemme rajamaana siinä tilassa, että ilmeisesti tämänkin asian järjestykseen saaminen tuottaa vaikeuksia.

Olisi hyvin perusteltu anomus maailmalle saada pienelle Suomelle palkinnoksi siitä, että se on loistavasti suoriutunut sodan seurauksista, sellainen laina.

Me sanoimme aikanaan, että me emme selviä lainkaan sodan jälkeen, ja kuitenkin me olemme selvinneet emmekä niinkään huonosti. Mutta jos me jatkamme nykyistä talouspolitiikkaa, niemenomaan sitä rahapolitiikkaa, joka pysähdyttää yhä useampia tehtaita, matkaansaattaa työttömyyttä raaka-aineiden hankinnassa ja kaikessa siinä, minkä te, hyvät toverit, tunnette, niin meidän talouselämämme tukehtuu, se tukehtuu ja tukehtuminen näkyy avoimena työttömyytenä 1930-luvun malliin. Minä pyydän sanoa teille, että ollessani nykyisessä tehtävässäni, keskustellessani monein henkilöiden kanssa, minulle on tullut sellainen vakaumus, että tähän nimenomaan pyritäänkin. Tällainen kohtalo on silmien edessä, kun me tätä puoluekokousta nyt pidämme ja näitä ohjelmiamme hyväksymme. Meidän pitäisi saada rakentavat voimat liikkeelle. Se on hyvä se, mutta meidän pitää silloin lähteä realiteettien pohjalta, aivan niinkuin täällä ovat eräät sanoneetkin, eikä puhua sellaista, mikä puoluekokousta varten on vain tuotu, jotta muka se olisi asiamme ja unohdettaisiin ne, mitkä ovat todellisia tärkeitä asioita. Meidän pitää muistaa myöskin eräs seikka. Se on, että mitä me toivomme ja tahdomme ja mitä me täällä sosialidemokraattisessa puoluekokouksessa päätämme, vaikkapa yksimielisesti, on vielä kokonaan erikseen siitä, mitä me voimme käytännössä toteuttaa. Tässä tapauksessa selvien sosialidemokraattisten ohjelmien, selvän sosialismin, luominen on asia, joka käytännössä edellyttää ennen kaikkea oman sisäisen voimamme kasvua kaikessa siinä, mikä on omiaan lisäämään meidän poliittista vaikutusvaltaamme kentällä ja eduskunnassa.

Ennen kaikkea meidän pitäisi muistaa se, että meillä ei ole liian monta järjestöä tueksemme taistelleissamme talouspoliittisista eduista vähäväkisen kansanosan hyväksi. Yksi on, ja vaikutusvaltainen. Se on SAK. Sen kanssa riidan haastaminen niin pitkälle, kuin on tapahtunut käytännössä, on todella kaikkein valitettavinta.

Olli Uoti: Hyvät toverit! Minulla on ensinnä pari lyhyttä huomautusta tohtori Tannerin puheenvuoron johdosta. (Olen pahoillani, että hän ei ole täällä niihin vastaamassa.) Hän katsoi, että tämä ohjelmaluonnos, joka puoluetoimikunnan nimissä on kokoukselle esitetty, on liian pitkäjännitteinen, että se sisältää sellaisia tavoitteita, jotka eivät ole muka realistisia eivätkä tällä hetkellä riittävän ajankohtaisia.

Haluaisin aloittaa ensimmäisestä ponnesta: rahanarvon vakuus on palautettava. Olisi hyvin mielenkiintoista tietää, milloin tämä seikka sitten on tohtori Tannerin mielestä ajankohtainen, jos se ei sitä ole nyt. Aivan samalla tavalla ovat kaikki ponnet,

lukuunottamatta ponsia 16, 17 ja 18, todella mitä ajankohtaisimpia. Näin siinä mielessä, että työ niiden osalta tulisi saada viivyttelemättä ainakin alulle. Mm. minusta meidän matalouspolitiikkamme suunnan muuttaminen järkevämmäksi ei siedä mitään viivytyksiä. Tuotantokustannusten alentaminen ei siedä mitään viivytyksiä. Reaalipalkan turvaaminen ei siedä mitään viivytyksiä. Ei myöskään maamme teollistamispolitiikan kiihdyttäminen ja todella ripeän, kunnollisen otteen ottaminen näissä asioissa. Ainoat ponnet, jotka ehkä ovat jonkin verran pitemmälle tähtääviä, koskevat sosiaalipoliittisia uudistuksia, joissa onkin sitten todella asetettu määräaika, joiko tuleva viisivuotiskausi tai tuleva kymmenvuotiskausi. Minä en voi käsittää sitä perustelua, että hän pitää ohjelman ponsia epäajankohtaisina.

Hän myöskin puuttui asian valmisteluun puolueen piirissä. Salittakoon minun siitä jokunen sana sanoa, koska on outoa tosiaan, että täällä on kolme eri alustusta. Pääministerin toimesta viime syksynä aloitti eräs sihteerikomitea työnsä laatiakseen puoluetoimikunnan esityksen ylimääräiselle puoluekokoukselle. Ben puheenjohtajana on toiminut puoluesihteerin ja siinä on ollut mukana maisteri Pitsinki, maisteri Hemmilä ja allekirjoittanut. Tämä komitea keräsi suuren määrän aineistoa ja kaavaili myöskin ohjelman sisältöä. Sen viimeinen koolle kutsuttu kokous oli lokakuussa, ja sen jälkeen tämän työstä ei ole mitään kuulunut. Minua hämmästytti suuresti, että keskeneräinen työmme jonkin verran muuteltuna ja muovailtuna tuli sitten vuoden vaihteessa Kymen piirin esityksenä puoluetoimikunnan käsiteltäväksi. Kun tällainen välisäätö oli tapahtunut, niin minä ilmoitin, että minä en voi ottaa komitean työhön enää osaa. Sen jälkeen ainakin minulle on ilmoitettu, että puoluetoimikunta antoi minun tehtäväkseni alustuksen laatimisen, ja olen sen yksin suorittanut.

Näissä muissa alustuksissa on nähdäkseni sangen paljon hyvää asiaa, varsinkin tässä, joka täällä adressinomaisena on kuulemma kierrellyt ja johon nimiä on haettu, itäma "Mitä nyt on tehtävä?", nimenomaan siinä mielessä, että se selostaa neljällä ensimmäisellä sivulla sellaista puolueen lentolehtistä, jonka minä olen aikani, ollessani puolueen palveluksessa, laatinut. Jos niissä ei olisi sitä hätäistä leimaa, mikä niissä on — ne on kovalla kiireellä näköjään nämä muut alustukset pantu kokoon, mikä näkyy siitäkin, että alustuksen oleellisia kohtia on viime yönä sitten muuteltu ja että tänään on jaettu uusi moniste niistä — jos näin ei olisi, niin varmasti nekin sangen hyvin kelpaisivat keskustelun pohjaksi.

Haluan kuitenkin yhteen seikkaan kiinnittää huomiota. Se on

tämän vihkon "Mitä nyt on tehtävä?" sivulla 14 toinen kappale,, koska nähdäkseni tämä kappale ja sen jälkimmäinen lause sisältää linjavedon, johon kokousedustajien on pakko linjakysymyksenä suhtautua. Tällä sanotaan: "Tämä tie viitoitetaan tavallisesti negatiivisesti sanomalla, että me kulutamme liikaa tai että meidän elintasomme on liian korkea ja että meidän on ruvettava elämään tosiasiallisten voimavarojemme mukaan. Sosialidemokratisen Puolueen on annettava tälle tosiasialle" — huomattava: tosiasialle — "positiivinen ilmaisu" jne. Toisin sanoen nämä kaksi ajatusta lähtevät siitä, että suomalainen työmies ja palkansaaja ja pienviljelijä syövät liikaa ja elävät liian hyvin, ja että tulonsiirtoja on aikaansaatava muiden ryhmien hyväksi ja näiden ryhmien vahingoksi.

'Lempi Lehto: Toveri puheenjohtaja! Hyvät toverit! Tämän puoluekokouksemme keskeiseksi ja vakavaksi kysymykseksi on muodostunut talouspolitiikkamme vaikean ja sekavan tilanteen selvittäminen. Kun Helsingin piirin piirikokous evästi edustajiaan, niin kokous valitti iSitä, että kokouksella ei ollut käytettävissä puoluetoimikunnan laatimaa alustusta tästä talouspoliittisesta kysymyksestä. Tiedettiin kyllä, että tällainen alustus puoluetoimikunnalta on tulossa, mutta ei kuitenkaan tiedetty, mitä tämä tulee sisältämään. Me Helsingin piirin edustajat olemme saaneet evästyksyet Kymen läänin sos.-dem. piiritoimikunnan alustuksen pohjalta, ja tutustuttuamme "Mitä nyt on tehtävä?"-esitykseen, joka rakentuu Kymen piirin alustuksen pohjalle, täytyy sanoa, että näissä kummassakin on aivan oikein ja keskitetysti sanottu talouspolitiikkamme sodan jälkeinen kehitys. Lisäksi näissä on myöskin vedetty aivan oikeat johtopäätökset asian korjaamiseksi oikeaan suuntaan. Käsityksemme mukaan "Mitä nyt on tehtävä ?"-esitys pitäisikin ottaa talouspoliittisia suuntaviivoja vedettäessä varsinaiseksi keskustelun pohjaksi.

Lähtemättä yksityiskohtaisemmin selostamaan tässä alustuksessa olevia monia hyviä ajatuksia, tahtoisin hiukan kosketella sodan jälkeisen ajan subventio- ja maatalouspolitiikkaa, sillä näillä on ollut turmiollinen vaikutus varsinkin ammattiyhdistysliikkeen ja palkkapolitiikan kannalta.

Me olemme eläneet hyvien taloudellisten suhdanteiden aikaa. Olisi ollut oikeuden ja kohtuuden mukaista, että myöskin palkkatyöväestö olisi saanut osansa näiden suhdanteiden tuloksista. Mutta asiat ovat kehittyneet niin kieroön suuntaan, että milloin palkkatyöväestö neuvottelujen tai taistelun kautta saa palkkoihinsa korjausta, niin suurimman hyödyn tästä korjaavatkin maataloustuot-